

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Jan Rychnovský

Sledování osob

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Mgr. Marek Dvořák, Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 26. 12. 2024

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 176 168 znaků včetně mezer.

V Mikulovicích dne 26. 12. 2024

Jan Rychnovský

Poděkování

Tímto bych chtěl poděkovat JUDr. Mgr. Marku Dvořákovi, Ph.D. za všechny jeho cenné rady, trpělivost a svědomité vedení mé diplomové práce. Zároveň děkuji svým nejbližším za jejich podporu po celou dobu mého studia.

Obsah

Úvod	1
1 Operativně pátrací činnost.....	3
1.2 Operativně pátrací prostředky	3
1.2.1 Pověřený orgán.....	7
1.2.2 Úmyslný trestný čin	8
1.2.3 Subsidiarita a přiměřenost.....	8
1.2.4 Použitelnost získaných důkazů.....	9
1.3 Podpůrné operativně pátrací prostředky.....	10
2 Sledování osob a věcí v trestním řádu.....	11
2.1 Definice sledování osob a věcí.....	11
2.2 Komunikace mezi obviněným a obhájcem	12
2.3 Jednotlivé druhy sledování.....	16
2.3.1 Prosté sledování.....	16
2.3.2 Sledování při současném pořizování zvukového, obrazového nebo jiného záznamu	17
2.3.3 Sledování zasahující do některých práv a svobod.....	18
2.4 Povolení sledování	19
2.4.1 Povolení sledování na základě žádosti	19
2.4.2 Sledování na základě souhlasu osoby	22
2.5 Prostorové odposlechy	23
2.6 Použitelnost výstupů ze sledování jako důkazních prostředků	28
2.7 Použití záznamů ze sledování v jiné trestní věci.....	29
3 Další aspekty právní úpravy sledování v trestním řádu nejen z pohledu judikatury.....	31
3.1 Míra ochrany komunikace mezi obviněným a obhájcem.....	31
3.2 Nedotknutelnost obydlí	32
3.2.1 Nedotknutelnost obydlí jako kritérium pro zvolení povolovacího režimu	34
3.2.2 Shrnutí	37
3.3 Zjišťování obsahu e-mailové komunikace	39
3.4 Použití záznamu získaných podle § 158d odst. 3 trestního řádu v jiné trestní věci	40
3.5 Uplatnění poznatků ze zpravodajské činnosti v trestním řízení	43
4 Technologie rozpoznávání obličeje.....	47
4.1 Podstata a funkce technologie	47
4.2 Právní úprava technologie automatického rozpoznávání obličeje	49
4.2.1 Právní úprava na úrovni Evropské unie	49
4.2.2 Právní úprava v České republice	52
4.3 Použití technologie v České republice	52
4.4 Nasazení technologie v zahraničí	55
4.4.1 Velká Británie	55
4.4.2 Čína	57
5 Návrhy právní úpravy sledování v trestním řádu <i>de lege ferenda</i>	62
5.1 Návrh nového trestního řádu	62
5.2 Sněmovní tisk 642/0.....	65
Závěr.....	67
Seznam použitých zkratk.....	70

Seznam použitých zdrojů	72
Seznam tabulek	82
Název diplomové práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a 3 klíčová slova v českém jazyce.....	83
Název diplomové práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a 3 klíčová slova v anglickém jazyce	84

Úvod

Sledování upravené v trestním řádu je jedním z institutů, které mají orgány činné v trestním řízení k dispozici za účelem předcházení, prověřování a vyšetřování trestné činnosti. Jedná se přitom o institut, jenž se vyznačuje skrytým charakterem. Ten poskytuje OČTŘ možnost provádět činnost bez vědomí sledovaných osob a získat tak poznatky, které by dotčené osoby samy nikdy neposkytly. Při současném použití technických zařízení je navíc možné vzešlé záznamy za stanovených podmínek použít jako důkazní prostředek, což dále zvyšuje význam institutu pro účely trestního řízení.

S vývojem doby jsou dále na trh uváděna nová řešení, která nalézají uplatnění nejen v soukromém, ale i veřejném sektoru. Zejména se současným rozvojem umělé inteligence se OČTŘ otevírá nespočet možností, jak ji zakomponovat do stávajících postupů za účelem větší efektivity a hospodárnosti. Z pohledu sledování se jeví přínosný typ umělé inteligence umožňující rozpoznávání obličejů. Tato technologie by OČTŘ umožnila nejen rychlejší zpracování současných obrazových záznamů, ale také, při jejím napojení na kamerové systémy, provádění živého sledování osob ve veřejném prostoru.

Ačkoli institut sledování může být efektivním prostředkem k naplňování účelu trestního řízení, v demokratickém právním státě není možné odhlédnout od jeho následků do oblasti základních práv a svobod, a to zejména do práva na soukromí. Intenzita zásahu se přitom stupňuje s použitím technických zařízení, nebo dokonce případné technologie rozpoznávání obličejů. Je proto žádoucí, aby byly přijaty takové právní normy, které na jedné straně ochrání jednotlivce před bezdůvodnými nebo nepřiměřenými zásahy do jeho soukromé sféry a zároveň neznemožní OČTŘ plnit jejich zákonné úlohy.

Hlavním cílem této diplomové práce bude zanalyzovat a zhodnotit právní úpravu sledování osob a věcí obsaženou v § 158d trestního řádu, na jejímž základě dochází k získávání poznatků a důkazů o trestné činnosti osob. Náležitá pozornost bude věnována problematikým aspektům právní úpravy v souvislosti se zásahem do základních práv a svobod. Pro naplnění účelu diplomové práce budou během výkladu prezentována relevantní rozhodnutí nejen Nejvyššího soudu ČR a Ústavního soudu ČR, ale i Evropského soudu pro lidská práva.

Rozbor předmětné právní úpravy v trestním řádu bude dále obohacen o kapitulu pojednávající o vzrůstajícím zájmu o technologii rozpoznávání obličejů. Jejím účelem je nejen technologii představit, ale i poskytnout náhled do předmětné regulace, včetně konkrétních případů její aplikace nejen v České republice, ale i v zahraničí. Závěrem bude provedeno zhodnocení dostatečnosti právní úpravy této relativně nové technologie.

V první kapitole proto bude nejdříve rozebrána operativně pátrací činnost, pod kterou spadají i operativně pátrací prostředky. V této části bude sledování osob a věcí zařazeno do širšího kontextu, přičemž budou představena i společná ustanovení vztahující se k ostatním druhům operativně pátracích prostředků.

Následně bude ve druhé kapitole pojednáno o jednotlivých ustanoveních sledování osob a věcí obsažených v § 158d trestního řádu. V jejím rámci budou představeny i některé problematické aspekty. Kromě výkladu o podstatě, druzích a procesu povolení sledování, bude pozornost věnována i ochraně komunikace mezi obviněným a obhájcem nebo prostorovým odposlechům.

Těžiště problematických aspektů se však nachází ve třetí kapitole, kde jsou doplněny především o judikaturu soudů. V této části práce bude zařazen výklad o ochraně komunikace mezi obviněným a obhájcem, nedotknutelnosti obydlí, zjišťování obsahu e-mailové schránky, použití záznamů ze sledování povoleného soudcem v jiné trestní věci a nakonec i o možnosti uplatnění poznatků ze zpravodajské činnosti v trestním řízení.

V předposlední kapitole se analýza zaměří na technologii rozpoznávání obličeje. Kromě samotného uvedení této technologie bude rozebrána i její právní regulace včetně uvedení konkrétních příkladů aplikace, a to jak v České republice, tak i v zahraničí. Tato část bude uzavřena shrnutím, které se zaměří na zhodnocení zákonnosti nasazení tohoto druhu umělé inteligence v podmínkách České republiky.

V poslední, páté kapitole, bude pojednáno o návrzích na změnu právní úpravy sledování osob a věcí. Hlavním východiskem pro návrhy *de lege ferenda* bude zejména návrh nového trestního řádu.

1 Operativně pátrací činnost

Dříve než přistoupím k vymezení operativně pátracích prostředků, pod které spadá i sledování osob a věcí podle trestního řádu, je vhodné nejprve tyto prostředky zařadit do širšího rámce operativně pátrací činnosti. Tuto činnost lze definovat jako ucelený soubor používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků převážně utajeným způsobem a k tomu oprávněným orgánem, který reaguje na informační signály související s ochranou zájmů stanovených zákonem nebo mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána. Cílem této činnosti je získávání, shromažďování, prověřování a případně další rozpracování zmíněných informačních signálů.¹ Využitelnost operativně pátrací činnosti spočívá zejména v zabránění spáchání trestných činů, případně v jejich odhalení a ztotožnění jejich pachatele. Kromě toho nachází operativně pátrací činnost využití i při pátrání po osobách a věcech nebo v rámci prevence trestných činů.²

Operativně pátrací činnost se vyznačuje určitými charakteristickými rysy, kterými jsou důvěrná (utajená) povaha a průzkumný charakter. Důvěrná povaha působí nejen navenek, ale i dovnitř oprávněného orgánu. Na provádění operativně pátrací činnosti se podílí pouze vymezený okruh osob určený na základě zákonných a interních předpisů. Omezený okruh osob se může také seznamovat se získanými poznatky, a to zejména do naplnění účelu operativně pátrací činnosti. Její provádění musí být samozřejmě utajeno i navenek, zejména před osobami, proti kterým přímo či zprostředkovaně směřuje. Druhým znakem operativně pátrací činnosti je její průzkumný charakter. Potřeba provádění činnosti často vychází z neurčitosti obdržených informačních signálů. Ty jsou následně pomocí vhodných metod a prostředků prověřovány a objasňovány.³

Operativně pátrací činnost lze tedy podle definice rozdělit na operativně pátrací prostředky a podpůrné operativně pátrací prostředky, o kterých bude dále pojednáno.

1.2 Operativně pátrací prostředky

Legální definice operativně pátracích prostředků⁴ se v našem právním řádu nevyskytuje, můžeme si vypomoci právní naukou a definovat je jako „*souhrn opatření policejních orgánů*

¹ FRYŠTÁK M. Postup před zahájením trestního stíhání. In: ŠÁMAL, P.; MUSIL, J.; KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 507.

² NOVOTNÝ, F. Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. In: ŠÁMAL, P.; NOVOTNÝ, F.; RŮŽIČKA, M.; VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní*. 2. [doplň. a přepr.] vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 247.

³ Srov. Tamtéž.

⁴ Výstižnějším označením by byly operativně pátrací metody. Metodou se totiž rozumí způsob zkoumání jevů směřující k dosažení poznání, kdežto prostředkem je vše, co je kladeno mezi subjekt činnosti a cíl působení. Srov.

uskutečňovaných podle trestního řádu a v souladu s dalšími právními předpisy, jejichž účelem je předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, jakož i pátrání po skrývajících se pachatelích, pátrání po hledaných nezvěstných osobách a pátrání po věcných důkazech.“⁵ Pod operativně pátrací prostředky trestní řád zahrnuje předstíraný převod (§ 158c trestního řádu), sledování osob a věcí (§ 158d trestního řádu) a použití agenta (§ 158e trestního řádu). Následně se alespoň krátce zmíním o předstíraném převodu a použití agenta, které nejsou v dalších kapitolách podrobněji rozebrány.

Předstíraný převod (§ 158c trestního řádu) spočívá v předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci: a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení (nejčastěji se bude jednat například o zbraně a střelivo, popřípadě vojenský materiál atp.); b) jejíž držení je nepřipustné (zakázané návykové látky, radioaktivní materiál, padělané bankovky atd.); c) která pochází z trestního činu (ve smyslu výnosů z trestné činnosti); anebo za d) která je určena ke spáchání trestného činu (například zařízení uzpůsobené pro padělání bankovek). Předstíraný převod lze provést pouze na základě písemného povolení státního zástupce. Za zákonem stanovených podmínek je možné předstíraný převod uskutečnit i bez počátečního povolení.⁶ Záznam z provedeného úkonu je nutné doručit státnímu zástupci do 48 hodin. V případě, že byl předstíraný převod uskutečněn v souladu se zákonem, je možné záznam použít jako důkazní prostředek.⁷

Posledním operativně pátracím prostředkem zmíněným v trestním řádu je použití agenta (§ 158e trestního řádu). Oproti předstíranému převodu a sledování osob a věcí obsahuje § 158e odst. 1 trestního řádu speciální úpravu okruhu trestných řízení, pro která je dovoleno použít agenta. Samotnou osobou agenta pak může být pouze příslušník Policie ČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů.⁸ Stejně platí přiměřeně i pro policejní orgán, který je k použití agenta oprávněn. Oprávněným subjektem tedy bude útvar Policie ČR nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů.⁹ Agent při své činnosti zpravidla zastírá skutečný účel své činnosti a k tomu mu slouží nástroje uvedené v § 158e odst. 2 trestního řádu. Jeho nasazení povoluje soudce vrchního soudu, a to buď na návrh vrchního státního zástupce, nebo evropského

MALÝ, M. Důkazní prostředky při předstíraném převodu podle § 158c trestního řádu. In: *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004.* Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 58.

⁵ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. § 158b. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář.* Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1985.

⁶ Pro bližší podrobnosti viz § 158c odst. 3 trestního řádu.

⁷ RŮŽIČKA, M. Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In: *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004.* Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 14.

⁸ § 158e odst. 2 trestního řádu.

⁹ § 158e odst. 1 trestního řádu.

pověřeného žalobce.¹⁰ Povolení v sobě zároveň zahrnuje i možnost agenta k provedení předstíraného převodu podle § 158c trestního řádu nebo ke sledování osob a věcí se současným pořizováním záznamů podle § 158d odst. 2 trestního řádu.¹¹ Pro splnění svého služebního úkolu je agent povinen volit vhodné prostředky.¹² Pokud pominou důvody pro použití agenta před uplynutím doby stanovené v povolení, musí státní zástupce dát policejnímu orgánu pokyn k okamžitému ukončení činnosti agenta.^{13, 14}

Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů, pod tam uvedenou legislativní zkratkou „*operativně pátrací prostředky*“ řadí i odposlech a záznam telekomunikačního provozu stanovený trestním řádem. Z pohledu trestního řádu se však jedná o zajišťovací institut, a i přes jeho podobnost s operativně pátracími prostředky, zejména sledováním osob a věcí, se mezi ně nezařazuje.

Kromě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu pod operativně pátrací prostředky dále nepatří:

- zpravodajské prostředky, zpravodajská technika a využívání služeb osob jednajících ve prospěch Bezpečnostní informační služby (§ 6 – § 15 zákona č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů);
- zpravodajské prostředky a využívání osob jednajících ve prospěch Vojenského zpravodajství (§ 7 – § 16 zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů);
- sledování osob a věcí, krycí doklady a prostředky, nástrahová a zabezpečovací technika a využívání osob jednajících ve prospěch Úřadu pro zahraniční styky a informace (§ 18 a § 19 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů);
- nástrahové prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky využívané orgány Vojenské policie (§ 42 a § 43 zákona č. 300/2013 Sb., o Vojenské policii, ve znění pozdějších předpisů);
- podpůrné operativně pátrací prostředky využívané policisty Policie ČR (§ 72 – § 77 zákona o PolČR), příslušníky Generální inspekce bezpečnostních sborů (§ 42 zákona č. 341/2011, o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění

¹⁰ § 158e odst. 4 trestního řádu.

¹¹ § 158e odst. 5 trestního řádu.

¹² § 158e odst. 6 trestního řádu.

¹³ § 158e odst. 7 trestního řádu.

¹⁴ Bližší podrobnosti právní úpravy použití agenta je možné nalézt v § 158e trestního řádu.

pozdějších předpisů), příslušníky Celní správy České republiky (§ 38 – § 43 zákona o CSČR) nebo pověřenými orgány Vězeňské služby (§ 16a – 16c zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční stráží České republiky, ve znění pozdějších předpisů).¹⁵

Úprava operativně pátracích prostředků byla do trestního řádu vložena novelou č. 265/2001 Sb., a to s účinností od 1. ledna 2002. Novela měla v této oblasti za cíl umožnit státnímu zástupci v přípravném řízení vykonávat dozor nad policejním orgánem a zároveň stanovit rámec, ve kterém se získané poznatky budou moci procesně využít v dalších fázích trestního řízení. Účinností novely se dále odstranila částečná duplicita úpravy obsažená jak v tehdejší zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů¹⁶, tak i v trestním řádu.¹⁷

Systematicky byly operativně pátrací prostředky začleněny do části druhé, hlavy deváté trestního řádu. Z takového zařazení lze vyvodit, že použití těchto prostředků se uplatní již před zahájením trestního stíhání, tedy ve fázi prověřování, jejíž začátek se váže k zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu, respektive provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu. Navíc podle § 158f trestního řádu je možné operativně pátrací prostředky použít i po zahájení trestního stíhání, a to i ve fázi trestního řízení před soudem, kdy o jejich použití rozhoduje, i bez návrhu státního zástupce, předseda senátu soudu prvního stupně.

Vzhledem k tomu, že operativně pátrací prostředky intenzivně zasahují do některých práv a svobod člověka, zejména do práva na soukromí, je nezbytné jasně a předvídatelně upravit podmínky jejich použití. Ty musí na jedné straně co nejvíce šetřit práva a svobody jednotlivce a na té druhé umožnit naplňování veřejného zájmu na předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti. V následující části se proto budu věnovat společné úpravě použití operativně pátracích prostředků obsažené v § 158b trestního řádu. Tato obecná úprava se uplatní, pokud zvláštní nestanoví jinak¹⁸.

¹⁵ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 5, s. 1986.

¹⁶ Zákon byl zrušen k 1. lednu 2009 a nahradil ho zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/61 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, k bodu 129 [§ 157 až 179f]. Online. [cit. 2023-03-20] Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=785&CT1=0>.

¹⁸ Tak se například děje u podmínky úmyslného trestného činu obsažené v § 158b odst. 1 trestního řádu. Podle § 158e odst. 1 trestního řádu je použití agenta možné jen v případě trestních řízeních vedených pro vyčtené úmyslné trestných činů.

1.2.1 Pověřený orgán

Samotné použití operativně pátracích prostředků je svěřeno předem určeným policejním orgánům. Takový policejní orgán je možné nazvat pověřeným policejním orgánem.

Podle § 158b odst. 1 trestního řádu pověření udílí:

- a) policejní prezident, pokud jde o útvar Policie ČR¹⁹;
- b) ředitel Generální inspekce bezpečnostních sborů, pokud jde o tento orgán;
- c) ředitel Vojenského zpravodajství, pokud jde o jeho útvar;
- d) ředitel Bezpečnostní informační služby, pokud jde o jeho útvar;
- e) ředitel Úřadu pro zahraniční styky a informace, pokud jde o jeho útvar;
- f) příslušný ministr, v případě jiných než výše zmíněných policejních orgánů²⁰.

Určení konkrétního oprávněného příslušníka k provedení úkonu bude záviset na znění příslušných interních předpisů. Například u Policie ČR je oprávněným policistou příslušník zařazený v oprávněném útvaru.²¹

Podle § 63 a násl. zákona o CSČR jsou pověřené celní orgány²² dále zmocněny k použití operativně pátracích prostředků při výkonu působnosti vyplývající z mezinárodních smluv. Oprávnění je určeno pouze pro případy provádění dohledu nad osobami, o kterých existují závažné důvody předpokládat, že porušují nebo porušily právní předpisy druhé smluvní strany,²³ a zároveň by toto porušení bylo, za okolnosti, že k němu došlo na území České republiky, kvalifikováno jako úmyslný trestný čin.²⁴ Tímto ustanovením nejsou dotčena práva a povinnosti pověřených celních orgánů obsažené v trestním řádu.²⁵

Pokud je v trestním řízení zahájeno trestní stíhání, dochází i k pozměnění okruhu orgánů určených k provádění dalších úkonů, včetně operativně pátracích prostředků. Zákonná úprava

¹⁹ V případě Policie ČR jsou takovými útvary: Úřad Služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia České republiky; Národní centrála proti organizovanému zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování; Národní centrála proti terorismu, extremismu a kybernetické kriminalitě Služby kriminální policie a vyšetřování; Útvar zvláštních činností Služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar speciálních činností Služby kriminální policie a vyšetřování; Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování; Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu Služby kriminální policie a vyšetřování; Služba kriminální policie a vyšetřování Policie České republiky – útvary s územně vymezenou působností. Srov. ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 5, s. 1988.

²⁰ Jedná se o zbytkovou kategorii, která obsahuje policejní orgány podle § 12 odst. 2 trestního řádu, které nejsou výslovně zmíněny v § 158b odst. 1 trestního řádu. Takovými ministry jsou ministr spravedlnosti (pověřené orgány Vězeňské služby ČR), ministr obrany (pověřené orgány Vojenské policie), ministr financí (pověřené celní orgány). Srov. FRYŠTÁK, M. op. cit. sub. 1, s. 508.

²¹ NOVOTNÝ, F. op. cit. sub. 2, s. 249.

²² Pověřenými orgány celní správy jsou Generální ředitelství cel a celní úřady, a to podle § 4 odst. 1 písm. d), respektive § 8 odst. 1 písm. a) zákona o CSČR.

²³ § 63 odst. 1 zákona o CSČR.

²⁴ § 63 odst. 3 zákona o CSČR.

²⁵ § 65 odst. 2 zákona o CSČR.

v této souvislosti pracuje s pojmem vyšetřovací orgány²⁶. Přestože takové postavení podle trestního řádu nenáleží například pověřeným celním orgánům, je možné, aby je vyšetřovací orgán dožádal k provedení vyšetřovacího úkonu.²⁷

1.2.2 Úmyslný trestný čin

Operativně pátrací prostředky lze využít pouze v řízeních o úmyslných trestných činech. Tím je jejich nasazení vyloučeno v řízeních vedených pro trestné činy, které byly zaviněny z nedbalosti, a to i z hrubé nedbalosti. Zda bude možné v konkrétní věci využít operativně pátrací prostředky závisí v jednotlivých fázích trestního řízení na: okolnostech popsaných v záznamu o zahájení úkonů trestního řízení (§ 158 odst. 3 trestního řádu), dále na popisu skutku a právní kvalifikaci v usnesení o zahájení trestního stíhání (§ 160 odst. 1 trestního řádu) nebo následně v obžalobě (§ 177 trestního řádu), případně teoreticky i v návrhu na schválení dohody o vině a trestu (§ 175a odst. 6 trestního řádu).²⁸

Některé trestné činy je možné spáchat jak úmyslně, tak i z nedbalosti²⁹. S ohledem na konstrukci subjektivní stránky takových skutkových podstat trestných činů je nezbytné úmyslnou formu zavinění vyjádřit v popisu skutku.³⁰

1.2.3 Subsidiarita a přiměřenost

Zásady subsidiarity a přiměřenosti je možné vyvodit ze znění § 158b odst. 2 trestního řádu, který nasazení operativně pátracích prostředků povoluje pouze za situace, kdy sledovaného účelu není možné dosáhnout jinak nebo pokud by bylo jinak jeho dosažení podstatně ztíženo (subsidiarita), a zároveň při co nejmenším zásahu do práv a svobod osob (přiměřenost). Jedná se tak o bližší vymezení základních zásad trestního řízení obsažených v § 2 odst. 4 trestního řádu, kterými jsou přiměřenost a zdrženlivost. Konkrétně tyto zásady ukládají OČTŘ povinnost uvážit, v jakém případě a jakým způsobem je možné operativně pátrací prostředky použít.

Zároveň nasazení operativně pátracích prostředků nesmí sledovat jiný zájem než získání skutečností důležitých pro trestní řízení. Takovými skutečnostmi mohou být informace vedoucí k identifikaci pachatele, k předcházení, odhalování a objasňování trestných činů, nebo také

²⁶ § 161 trestního řádu.

²⁷ § 161 odst. 8 trestního řádu.

²⁸ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 5, s. 1990.

²⁹ Například některé trestné činy proti životnímu prostředí: poškození lesa podle § 295 trestního zákoníku, neoprávněné vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákona a další.

³⁰ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 5, s. 1990.

k vyhledání věcných a listinných důkazů. Je však třeba zhodnotit, zda tyto skutečnosti nelze prověřit nebo dokázat jiným, méně invazivním, způsobem, a to například výsledkem svědka, zajištěním věci nebo znaleckým posudkem. Volba konkrétního důkazního prostředku nebo úkonu v trestním řízení bude ovlivněna zásadou rychlosti, hospodárnosti a efektivnosti.³¹

Při realizaci operativně pátracích prostředků je zapotřebí co nejvíce šetřit práv a svobod dotčených osob. Orgány činné v trestním řízení proto musí důkladně zvážit dopady zvolených prostředků a délku jejich nasazení.³²

1.2.4 Použitelnost získaných důkazů

Podle § 158b odst. 3 trestního řádu je možné, aby zvukové, obrazové a jiné záznamy získané při realizaci operativně pátracích prostředků byly použity jako důkaz. Jejich procesní použitelnost v řízení před soudem je podmíněna splněním nejen podmínek v ustanoveních § 158b trestního řádu, ale i těch uvedených u jednotlivých typů operativně pátracích prostředků.

V teorii se vykytují dva názory na problematiku operativně pátracích prostředků jako důkazního prostředku. Jedna část právní nauky zastává názor, který mezi ně zahrnuje i jednotlivé typy operativně pátracích prostředků, a to i přesto, že nejsou zařazeny přímo v hlavě páté trestního řádu věnované dokazování.³³ Druhá část se pak kloní k tomu, že důkazním prostředkem je až samotný výstup z operativně pátracích prostředků, hlavně tedy zvukové a obrazové záznamy. Aby byly takové záznamy přípustné v trestním řízení, musí být samozřejmě pořízeny v souladu se zákonem.³⁴ Pokud si důkazní prostředky definujeme jako nástroj sloužící orgánům činným v trestním řízení k získání poznatků o předmětu dokazování, přikláněl bych se na stranu druhé části teorie. Zákonnou úpravu operativně pátracích prostředků je nutné vnímat jako zákonný rámec metod, kterými pověřené policejní orgány vyhledávají a opatřují důkazy uplatnitelné v dalších fázích trestního řízení.

Po zahájení trestního stíhání je obhájce, případně za určitých podmínek i obviněný, podle § 165 odst. 2 trestního řádu oprávněn být přítomen takovým vyšetřovacím úkonům, jejichž výsledek může být v řízení před soudem použit jako důkaz. Vyšetřovacím úkonem tak bude typicky výslech svědka, nikoli ale již použití operativně pátracích prostředků. Jak bylo

³¹ Tamtéž, s. 1992.

³² FRYŠTÁK M. op. cit. sub. 1, s. 508.

³³ JELÍNEK, J. Jednotlivé důkazní prostředky. In: JELÍNEK, J a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, s. 432 nebo JELÍNEK, J. K otázkám prostorového odposlechu v trestním řízení a jeho chybějící právní úpravě v českém trestním řádu. JELÍNEK, J a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020, s. 40.

³⁴ NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: Eurounion, 2004, s. 100 nebo ŠÁMAL, P. Dokazování v trestním řízení. In: ŠÁMAL, P.; MUSIL, J.; KUČHTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 417.

uvedeno, jedna část právní teorie je totiž ani neřadí mezi důkazní prostředky. Navíc je účast obhájce při provádění operativně pátracích prostředků neslučitelná i z pohledu jejich základní charakteristiky, kterou je utajená povaha. Obhajoba se však může následně seznámit se získanými zvukovými, obrazovými nebo jinými záznamy, popřípadě se k nim i vyjádřit.³⁵

1.3 Podpůrné operativně pátrací prostředky

Pod operativně pátrací činností dále spadají podpůrné operativně pátrací prostředky. Jejich výčet byl poskytnut v kapitole 1.2 v kontextu negativního vymezení operativně pátracích prostředků. Náš právní řád mezi ně konkrétně řadí informátora, krycí prostředky, zabezpečovací techniku nebo zvláštní finanční prostředky. Podpůrné operativně pátrací prostředky nacházejí uplatnění v předcházení trestné činnosti, získávání poznatků o její existenci, v souvislosti s trestným řízením nebo při výkonu působnosti orgánů celní správy vyplývající z mezinárodních smluv.³⁶ Oproti operativně pátracím prostředkům není jejich bezprostředním účelem získání důkazů pro trestní řízení, ale, jak vyplývá z jejich názvu, umožnění jejich realizaci.³⁷

³⁵ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. § 165. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2145–2146.

³⁶ Srov. § 72 zákona o PolČR, § 38 odst. 1 zákona o CSČR, § 16a zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážci České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

³⁷ VANGELI, B. § 72. In: VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 307.

2 Sledování osob a věcí v trestním řádu

Po představení operativně pátrací činnosti, respektive operativně pátracích prostředků, se budu v následující kapitole blíže věnovat § 158d trestního řádu, jenž obsahuje nejen úpravu sledování osob, ale i věcí. I když je cílem sledování určitá věc, nepřímou vždy směřuje k určité osobě, která je v zájmu OČTŘ. Hlavním vodítkem pro strukturu výkladu budou jednotlivé odstavce zmíněného paragrafu.

Pro úplnost je třeba dodat, že institut sledování nenalezneme pouze v trestním řádu, ale i v dalších speciálních zákonech³⁸.

2.1 Definice sledování osob a věcí

V § 158d odst. 1 trestního řádu je uvedeno, že: „*sledováním osob a věcí se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.*“ Ze zákonné definice vyplývá, že hlavním účelem nasazení tohoto operativně pátracího prostředku bude prověření a objasnění skutečností nasvědčujících spáchání trestného činu, popřípadě jejich prokázání pro potřeby dalšího vedení trestního řízení.³⁹ V obecnosti může být takovou okolností například činnost nebo poloha zájmové osoby.⁴⁰ Nelze vyloučit, že v některých trestních věcech půjde o jediný efektivní institut k získání nezbytných poznatků o trestné činnosti.

Aby sledování naplnilo svůj účel, je nutné ho provádět utajeným způsobem, a to především ve vztahu k osobám, které jsou sledovány nebo které se nacházejí v prostoru sledované věci.⁴¹ Je potřeba mít na paměti, že v případě odhalení sledování dotčenou osobou může v důsledku dojít ke ztížení vedení trestního řízení. Mimo sledování osob a věcí nalezneme v trestním řádu i další instituty, které jsou z velké části postavené na skrytém charakteru.⁴² Pokud by tedy došlo k prozrazení sledování nebo jiné utajované činnosti, lze předpokládat, že si dotčená osoba bude dále počínat nanejvýš obezřetně, a to zejména v situaci, kdy proti ní ještě není vedeno trestní stíhání.

³⁸ Takovými zákony jsou například: zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů, nebo také zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů.

³⁹ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. § 158d. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7 vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2004.

⁴⁰ JELÍNEK, J. Postup před zahájením trestního stíhání. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9 vydání. Praha: Leges, 2022, s. 915.

⁴¹ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2004.

⁴² Takovými nástroji jsou například ostatní operativně pátrací prostředky, tedy předstíraný převod a použití agenta. Vedle operativně pátracích prostředků pak například odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu.

Při realizaci sledování je potřeba postupovat v souladu se zákonem č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.⁴³ Tento zákon dále provádí nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací. Sledování se konkrétně dotýkájí pořadová čísla 8, 10, 14 přílohy č. 1 zmíněného nařízení.

Samotné sledování je zprostředkováno různorodými technickými prostředky, jež zajišťují nejen utajenost činnosti, ale i umožňují vytvářet technické záznamy. Jedná se zejména o klasické dalekohledy, přístroje využívající rozličná záření jako infračervené nebo rentgenové, prostorové odposlechy, termokamery, jiná zařízení umožňující noční vidění nebo i drony. V některých případech nemusí být při sledování využíván žádný technický prostředek a příslušník policejního orgánu tak bude provádět pozorování pomocí svého smyslového vnímání.⁴⁴

Pokud policejní orgán nezjistí sledováním skutečnosti důležité pro trestní řízení⁴⁵, je povinen záznamy předepsaným způsobem zničit. Na rozdíl od právní úpravy odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu obsažené v § 88 odst. 7 trestního řádu není u sledování přesně určena lhůta, po jejímž uplynutí se mají zmíněné záznamy zničit, ani stručný postup jeho provedení. K likvidaci záznamů tak bude docházet bezprostředně poté, co policejní orgán usoudí, že neposkytují skutečnosti důležité pro trestní řízení. Z důvodu možného dalšího vývoje konkrétního trestního řízení, nebo dokonce jiné trestní věci, je nutné k nezvratnému kroku přistupovat obezřetně a až po komplexním vyhodnocení záznamů a známých okolností. O provedení úkonu se vyhotoví protokol.⁴⁶

2.2 Komunikace mezi obviněným a obhájcem

Zajištění práva na obhajobu je jednou ze zásad, na kterých je postaveno české trestní řízení. Její zakotvení nalezneme již na úrovni ústavního pořádku, a to v čl. 37 odst. 2, čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod či v čl. 6 odst. 3 písm. b) a písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁴⁷. Její zákonný odraz lze v trestním řádu spatřit v § 2 odst. 5 nebo odst. 13. Zajištění práva na obhajobu je nutné zároveň propojit s ochranou důvěrnosti komunikace. Její zakotvení nalezneme v čl. 13 Listiny a v širším ohledu i v čl. 7 odst. 1 Listiny

⁴³ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2004.

⁴⁴ Tamtéž, s. 2004–2005.

⁴⁵ Tyto skutečnosti jsou uvedeny v § 89 odst. 1 trestního řádu.

⁴⁶ LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A.; FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1198.

⁴⁷ Za předpokladu, že vycházíme z plenárního nálezu Ústavního soudu ze dne 25. 06. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01, a do ústavního pořádku řadíme i lidskoprávní mezinárodní smlouvy.

jako součást soukromí osoby. V případě Úmluvy je to pak hlavně čl. 8, o který ESLP opírá ochranu komunikace.⁴⁸ Důležitým projevem nejen práva na ochranu důvěrnosti komunikace, ale i práva na obhajobu je povinnost mlčenlivosti advokáta obsažená v § 21 zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, která chrání klienta jak před šířením důvěrných informací ze strany advokáta, tak i před zásahy veřejné moci.

Pro řádné poskytnutí právních služeb je bezesporu důležitá ochrana vytvořeného důvěrného vztahu mezi obhájcem a obviněným. V rámci sledování se ochrana tohoto vztahu promítla do druhé věty § 158d odst. 1 trestního řádu, který stanoví, že: „*Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.*“ V takovém vztahu lze předpokládat, že obviněný bude otevřenější v očekávání, že při poskytnutí veškerých informací mu bude obhájce schopen nejlépe pomoci. Samotná komunikace je pak chráněna v různých jejích podobách, ať už se jedná o rozhovor nebo o komunikaci prostřednictvím písemných zpráv. V případě, že se ji podaří pověřenému orgánu zachytit, musí ukončit její sledování a získané záznamy zničit a dále nepoužít. I další poznatky, jako je místo komunikace, její délka nebo způsob, nesmí být v dalším postupu využity.⁴⁹

Z citovaného znění ustanovení je však vyloučeno, aby právo na ochranu komunikace sloužilo osobě, proti které ještě nebylo zahájeno trestní stíhání.⁵⁰ Z utajeného charakteru sledování se pak jeví nejefektivnější jeho použití právě ve fázi trestního řízení, kdy jsou teprve objasňovány a prověřovány okolnosti nasvědčující spáchání trestného činu.⁵¹ Osoba, proti které není ještě zahájeno trestní stíhání, ale kterou orgány činné v trestním řízení podezírají ze spáchání trestného činu, zpravidla již v tuto chvíli vyhledá odbornou právní pomoc advokáta a svěří mu důvěrné informace týkající se dané věci. I přes nastíněnou praxi se však Ústavní soud ve své judikatuře přiklání k doslovnému výkladu § 158d odst. 1 věty druhé, i když v ní lze také spatřit náznaky materiálnějšího přístupu k ochraně důvěrnosti vztahu mezi obviněným a obhájcem.

K takovému výkladu počátku ochrany důvěrnosti vztahu mezi obhájcem a obviněným se uchýlil Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II. ÚS 889/10, kde vyjádřil názor, že: „*Vedle toho nelze považovat za ústavněprávně akceptovatelný názor, že by k realizaci základního práva na právní pomoc mělo docházet až v okamžiku, kdy se orgán veřejné moci*

⁴⁸ Rozhodnutí ESLP ve věci *Michaud proti Francii* ze dne 06. 12. 2012, stížnost č. 12323/11, bod 118.

⁴⁹ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2005.

⁵⁰ Osobu obviněnou definuje § 32 trestního řádu jako podezřelého z trestního činu, proti kterému bylo zahájeno trestní stíhání.

⁵¹ § 158 trestního řádu.

*nějakým formálním způsobem (zde předložením plné moci policejnímu orgánu či soudu) dozví o tom, že tohoto práva někdo využívá. Doba mezi okamžikem, kdy se někdo obrátí na advokáta s tím, aby mu poskytl právní pomoc, a okamžikem, kdy se tato skutečnost stane zjevnou pro dotčený orgán veřejné moci, jen stěží může být v ústavněprávním vzduchoprázdnu. S ohledem na elementární logiku dané situace je rozumné předpokládat, že do základního práva na právní pomoc v řízení před orgány veřejné moci spadá i příprava, spočívající zejména v předání všech známých relevantních informací (na což může navazovat ukončení poskytování právních služeb - srov. Čermák, K.: Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže advokátů České republiky. Komentář. Praha: Česká advokátní komora, 1996. s. 26), a dohoda o procesní taktice, jež zpravidla časově předchází vlastnímu jednání s orgánem veřejné moci. Ostatně i advokátní tarif zná jako první úkon právní služby převzetí a přípravu zastoupení [§ 11 odst. 1 písm. a)] a ani z ustálené rozhodovací činnosti obecných soudů nevyplývá, že by tím někdy byla míněna notifikace plné moci některému orgánu veřejné moci. Z toho lze učinit závěr, že povinnost zachovávat mlčenlivost advokáta počíná okamžikem, kdy jej klient požádá o právní službu a v souvislosti s tím ho začne seznamovat se svým problémem.*⁵² Je však potřeba dodat, že se daný nálezh věnoval časovému úseku mezi okamžikem poskytnutí právní pomoci ze strany advokáta a předložením plné moci policejnímu orgánu. I když nastíněná argumentace Ústavního soudu vypovídá ve prospěch rozšíření ochrany důvěrnosti komunikace, nelze opomenout její skutkový základ, ze kterého vychází.⁵³ Závěr, že se jedná o nálezh podporující rozšíření ochrany důvěrnosti komunikace i před zahájením trestního stíhání lze nalézt například v článku Gřivny⁵⁴. Vyvození takového závěru je možné při izolaci obecné argumentace Ústavního soudu, kdy zejména v poslední větě citované části rozhodnutí činí soud závěr, že „povinnost zachovávat mlčenlivost advokáta počíná okamžikem, kdy jej klient požádá o právní službu a v souvislosti s tím ho začne seznamovat se svým problémem.“⁵⁵ Při bližším zkoumání skutkových okolností se však soud nevyslovil pro rozšíření ochrany důvěrnosti komunikace mimo rámec té mezi obviněným a jeho obhájcem.

Naopak jasně formalistický přístup k problematice zaujal soud v usnesení ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14, který formuloval takto: „Z ustanovení § 158d odst. 1 trestního řádu vyplývá, že "sledováním osob a věcí se rozumí získávání poznatků o osobách a věcech

⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II ÚS 889/10, bod 25.

⁵³ Tamtéž, bod 26.

⁵⁴ GŘIVNA, T. *Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem*. Online. Bulletin advokacie, 02. 08. 2017. [cit. 2024-09-23] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravo-na-zachovani-duverne-komunikace-mezi-advokatem-a-jeho-klientem?browser=full>.

⁵⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II ÚS 889/10, bod 25.

prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky. Pokud policejní orgán při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit a poznatky, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Tímto ustanovením je chráněna nerušená komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem, včetně poznatků o obsahu hovoru mezi nimi a s tím souvisejícími informacemi (např. o místu setkání, způsobu komunikace apod.). Je ovšem třeba upozornit na to, že citované ustanovení se týká pouze případů, kdy již bylo zahájeno trestní stíhání vydáním usnesení dle § 160 odst. 1 trestního řádu. V daném případě bylo sledování osob a věcí povoleno a následně realizováno ve fázi prověřování (§ 158 odst. 3 trestního řádu), tedy před zahájením trestního stíhání konkrétní osoby, jež by vystupovala v postavení obviněného.⁵⁶ Zde Ústavní soud vycházel přímo z jazykového výkladu ustavení, kdy spojil ochranu důvěrnosti komunikace pouze se začátkem trestního stíhání.

Z relevantní judikatury ESLP je pak vhodné zmínit rozhodnutí ve věci *Michaud proti Francii*, kde soud uvedl následující: „(...) když článek 8 chrání důvěrnost veškeré korespondence mezi jednotlivci, poskytuje [také] posílenou ochranu výměnám mezi právníky a jejich klienty. To je odůvodněno tím, že právníci mají v demokratické společnosti základní úlohu, a to procesně obhajovat klienty. Právníci však nemohou vykonávat tuto zásadní úlohu, pokud nedokáží těm, které obhajují, garantovat, že jejich výměny zůstanou důvěrné. (...) Nepřímo (...) na tom závisí právo každého na spravedlivý proces, včetně práva obviněných osob nevypovídat proti sobě samým“⁵⁷

Pro srovnání se můžeme také podívat na znění § 88 odst. 1 trestního řádu, který se věnuje odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a mimo jiné obsahuje následující větu: „Provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřípustné.“. Ani zde z jazykového provedení nevyplývá, že by jiná komunikace než mezi obviněným a obhájcem požívala privilegia ochrany proti nasazení tohoto institutu.

Z předložených postojů zaujímám názor, že současné znění § 158d odst. 1 věta druhá zcela nenaplnuje účel práva na obhajobu vyjádřeného v Listině a ani požadavek na zvýšenou ochranu komunikace mezi advokátem a klientem ve smyslu předloženého rozhodnutí ESLP. Komunikace mezi advokátem a jeho klientem, který je již v zájmu orgánů činných v trestním řízení, by měla požívat v zákonném provedení vyšší ochrany, než je tomu v současnosti. K tomuto závěru mě vede hlavně skutečnost, že k vyhledání odborné pomoci ze strany podezřelé osoby dochází zpravidla již před zahájením trestního stíhání. Právě při první

⁵⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14, bod 24.

⁵⁷ Rozhodnutí ESLP ve věci *Michaud proti Francii* ze dne 06. 12. 2012, stížnost č. 12323/11, bod 118.

konzultaci seznamuje klient advokáta se svojí záležitostí, aby mu mohla být poskytnuta co nejprůběhavější právní pomoc. Současné znění ustanovení ovšem nepřipouští jiný výklad než ten, že ochrana důvěrnosti komunikace se pojí výhradně s postavením obviněného, kterým se podezřelý stává až po zahájení trestního stíhání. Tento postoj nalezneme i jinde v komentářové literatuře⁵⁸.

O další relevantní judikatuře k právu na ochranu důvěrnosti komunikace bude pojednáno v kapitole 3.1.

2.3 Jednotlivé druhy sledování

V současném znění trestního řádu můžeme rozlišit tři typy sledování. Jedná se o: a) prosté sledování (§ 158d odst. 1 trestního řádu); b) sledování, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy (§ 158d odst. 2 trestního řádu); a nakonec c) sledování, při kterém je zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo je zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí (§ 158d odst. 3 trestního řádu).

2.3.1 Prosté sledování

Prosté sledování podle § 158d odst. 1 trestního řádu nepožaduje, na rozdíl od zbylých dvou paragrafů, žádné formální povolení činnosti buď státním zástupcem, nebo soudcem. Jedná se o sledování, při kterém nejsou pořizovány žádné záznamy a ani není zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí. Přestože není nutné provádění takového sledování schvalovat, je vhodné o něm alespoň vyrozumět dozorujícího státního zástupce. Prosté sledování bude mít zejména operativní charakter. Procesně využitelným důkazním prostředkem z této činnosti by pak mohl být výsledek příslušníka policejního orgánu, který okolnosti vnímal vlastními smysly. Jedná se ale spíše o výjimečnou situaci.⁵⁹ Takový důkazní prostředek totiž nebude disponovat stejnou přesvědčivostí jako například obrazový nebo zvukový záznam a může se stát snadným cílem procesní obrany obhajoby. Zároveň nelze ani opomenout zájem na zachování anonymity příslušníků policejního orgánu provádějících sledování. Z judikatury lze uvést například usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 03. 2018, sp. zn. IV. ÚS 761/18, ve kterém soud shledal procesně použitelný důkaz získaný výslechem příslušníka pozorujícího

⁵⁸ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2005.

⁵⁹ LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1195.

protiprávní jednání pomocí dalekohledu s nočním viděním. Aby byla zachována anonymita svědka, vystupoval v této věci pod skrytou identitou.

2.3.2 Sledování při současném pořizování zvukového, obrazového nebo jiného záznamu

Druhým typem sledování je takové, při kterém jsou pořizovány zvukové, obrazové nebo jiné záznamy. Jelikož při provádění tohoto typu sledování dochází k intenzivnějšímu zásahu do sféry sledovaných osob než pouze prostým sledováním, vyžaduje § 158d odst. 2 trestního řádu písemné povolení této činnosti státním zástupcem. Současně však nesmí být tímto typem sledování zasahováno do práv a svobod stanovených v § 158d odst. 3 trestního řádu.

Povolení sledování při současném pořizování záznamů musí mít písemnou formu. Z požadavku na dodržení písemné formy není možné slevit ani v naléhavých případech, ve kterých by sledování bylo neopakovatelným nebo neodkladným úkonem. Povolení tak není možné udělit například prostřednictvím telefonické komunikace.⁶⁰

Je zřejmé, že pro sledování může být rozhodující každý okamžik, a proto dává § 158d odst. 5 policejnímu orgánu možnost začít sledování ihned, a to i bez písemného povolení státního zástupce. Je však nutné dodržet v něm stanovené podmínky.

Zprvce nesmí sledování se současným pořizováním záznamů snést odkladu. Může jít například o situaci, kdy při provádění prostého sledování podle § 158d odst. 1 trestního řádu vyvstane potřeba činit záznamy dokumentující trestnou činnost.⁶¹ Trvání na podmínce písemného povolení státního zástupce by v takových situacích mohlo zmařit získání důležitých důkazních prostředků.

Druhou, v tomto případě negativní, podmínkou je absence zásahu do práv a svobod stanovených v § 158d odst. 3 trestního řádu. Zákonodárce touto úpravou zdůraznil význam ochrany soukromí jednotlivce, do níž nelze zasahovat bez předchozího souhlasu soudu.

Posledním požadavkem je bezodkladné podání žádosti státnímu zástupci a její schválení do 48 hodin. Žádost proto musí být ze strany policejního orgánu podána ihned, jakmile to dovolí povaha věci a způsob daného sledování. Zároveň nelze opomenout potřebu státního zástupce v určené lhůtě přezkoumat zákonnost sledování a případně vydat dodatečné schválení prováděné činnosti. Takové kladné opatření vydá státní zástupce pouze za předpokladu, že byly splněny podmínky kladené na provádění sledování bez předchozího povolení podle § 158d odst. 5 a zároveň předpoklady pro vydání příslušného povolení k okamžiku započetí sledování.

⁶⁰ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2005–2006.

⁶¹ LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1196–1197.

Povolení pak musí být do 48 hodin doručeno policejnímu orgánu.⁶² Ohraničení této lhůty však není zcela jasné a v literatuře můžeme nalézt dva možné přístupy k počátku jejího běhu. Ten můžeme spojit buď se začátkem provádění činnosti, nebo s okamžikem obdržení žádosti státním zástupcem.⁶³ Osobně bych se přikláněl k druhému výkladu. Ze znění § 158d odst. 5 totiž vyplývá existence dvou časových úseků. Ten první začíná okamžikem zaznamenání sledování a končí bezodkladným podáním žádosti. Následně na něj navazuje stanovená lhůta 48 hodin, která počíná plynout doručením písemnosti státnímu zástupci.

V případě, že pověřený policejní orgán nezíská do dané lhůty povolení, nebo jeho žádosti nebude vyhověno, je nutné sledování ukončit, případné záznamy zničit a získané poznatky nijak dále nepoužít.⁶⁴

2.3.3 Sledování zasahující do některých práv a svobod

Třetím typem sledování je takové, při kterém dochází k zásahu do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo je zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí. V případě, že se sledováním zasahuje do těchto vyjmenovaných práv a svobod, které lze podřadit pod širší pojem ochrany soukromí osoby, je zapotřebí získat předchozí povolení soudce.⁶⁵ Na základě logické argumentace *a minori ad maius* můžeme dospět k závěru, že toto povolení vydané soudcem zahrnuje i možnost pořizovat záznamy, a není tak potřeba ještě obstarávat povolení státního zástupce. Podle účinné právní úpravy v trestním řádu totiž soudce povoluje výraznější zásahy do práv a svobod než státní zástupce.⁶⁶ Z důvodu možných negativních následků na zmíněná práva a svobody neumožňuje právní úprava dodatečné schválení prováděného sledování, jako tomu je v § 158d odst. 5 trestního řádu. Třebaže to není výslovně uvedeno⁶⁷, je zřejmé, že takové povolení bude nutné vydat v písemné podobě tak, aby se mohlo založit do spisu sledování a následně v řízení před soudem posloužit jako dokument umožňující přezkoumat zákonnost provedeného sledování, a tím i podpořit přípustnost důkazních prostředků ze sledování vzešlých.⁶⁸ I když zákonná úprava

⁶² ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2008.

⁶³ První zmiňovaný výklad nalezneme v LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1197, druhý potom v ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2008.

⁶⁴ § 158d odst. 5 trestního řádu.

⁶⁵ § 158d odst. 3 trestního řádu.

⁶⁶ RŮŽIČKA, M. Operativně pátrací prostředky. In: ŠÁMAL, P.; NOVOTNÝ, F.; RŮŽIČKA, M.; VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní*. 2. [doplň. a přepr.] vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 835.

⁶⁷ Nutnost písemného povolení je výslovně stanovena u druhého typu sledování upraveného v § 158d odst. 2 trestního řádu.

⁶⁸ LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1195.

v tomto není konkrétní, samotnou žádost adresovanou soudci vypracovává státní zástupce na základě podnětu policejního orgánu.⁶⁹

V konkrétních případech mohou vyvstat pochybnosti, podle kterého režimu zákonně provádět sledování. Zejména se jedná o odlišení situací spadajících pod odst. 2 a odst. 3, a tím i určení příslušného subjektu k vydání povolení. Z důvodu procesní opatrnosti a zásady šetření práv a svobod stanovených Listinou a jinými závaznými mezinárodními smlouvami⁷⁰ by měly OČTŘ v pochybnostech postupovat podle odst. 3.⁷¹ Sporné situace budou blíže rozebrány v kapitole 3.2.

2.4 Povolení sledování

Předtím než má vůbec policejní orgán k dispozici povolení, je nutné si o jeho vydání požádat předepsaným způsobem. Náležitosti takové žádosti jako i další podmínky vztahující se k povolení upravuje § 158d odst. 4 trestního řádu. Zároveň jsem do této kapitoly přiřadil i úpravu poskytnutí souhlasu osoby, do jejíž práv a svobod má být sledováním zasazeno. Tu nalezneme v § 158d o pár odstavců níže, a to konkrétně v odst. 6. I když se v tomto druhém případě nevydává žádné povolení, poskytuje také právní základ umožňující provádět sledování v souladu s trestním řádem.

2.4.1 Povolení sledování na základě žádosti

Povolení ke sledování podle § 158d odst. 2 nebo § 158d odst. 3 trestního řádu lze získat na základě písemné žádosti. V případě sledování podle odst. 2 podává tuto žádost policejní orgán a o povolení rozhoduje státní zástupce. U povolení sledování podle odst. 3, které vydává soudce, není žádající subjekt přímo specifikován. Jak bylo uvedeno v předchozí podkapitole 2.3.3, bude tuto žádost podávat státní zástupce.

Samotná žádost pak podle § 158d odst. 4 ve spojení s § 158b odst. 1 a 2 trestního řádu musí obsahovat odůvodněné podezření na konkrétní úmyslnou trestnou činnost a dále, pokud jsou známy, i údaje o osobách, popřípadě věcech, které mají být sledováním dotčeny. Zároveň musí ze žádosti vyplývat, že sledovaného účelu nelze dosáhnout jinak, to znamená mírnějšími a šetrnějšími opatřeními, než je samotné sledování, nebo by jinak bylo dosažení účelu podstatně

⁶⁹ Rozhovor s okresní státní zástupkyní ze dne 12. 11. 2024.

⁷⁰ Tuto zásadu nalezneme v § 2 odst. 4 trestního řádu.

⁷¹ LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1195.

ztíženě. Nakonec je nutné v žádosti odůvodnit samotnou potřebu pořizovat zvukové, obrazové či jiné záznamy, nebo dokonce zasahovat do práv a svobod určených v odst. 3.⁷²

Na základě výkladu podaného v usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 05. 2018, sp. zn. II.ÚS 563/18, je potřeba požadavek na odůvodnění žádosti „konkrétní úmyslnou činností“ vykládat systematicky ve spojení s § 158b odst. 2 trestního řádu, který umožňuje nasazení operativně pátracích prostředků pro získání „skutečností důležitých pro trestní řízení“.⁷³ V konkrétním usnesení tak bylo shledáno zákonným sledování nasazené za účelem získání informací o zdravotním stavu, díky kterému se neměl obviněný možnost seznámit s výsledky vyšetřování.⁷⁴

Z povahy institutu sledování se bude často jednat o neodkladný nebo neopakovatelný úkon, který se bude činit ještě před zahájením trestního stíhání. Pokud tomu tak bude, je nutné, aby žádost obsahovala i skutečnosti, které takové tvrzení podporují. Přitom podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07. 06. 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017, postačí, pokud je možné dané skutečnosti vyvodit alespoň ze spisového materiálu nebo z okolností případu.⁷⁵ Ve stejném duchu se vyjádřil i Ústavní soud v usnesení ze dne 20. 02. 2018, sp. zn. IV. ÚS 662/17. Přestože povolení soudkyně obsahovalo pouze velmi obecné konstatování o neodkladnosti a neopakovatelnosti úkonu, Ústavní soud uzavřel, že: „(...) neodkladnost a neopakovatelnost sledování osob a věcí je s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti daní [sic] věci dostatečně zřejmá. (...) Neodkladnost uvedeného procesního úkonu proto vyplynula z povahy věci, přičemž po zahájení trestního stíhání by nebylo možné obrazové a zvukové záznamy dokumentující trestnou činnost opatřit. (...) Neopakovatelnost sledování, které probíhá v reálném čase a poskytuje aktuální obraz o probíhající trestné činnosti, resp. jednání s ní souvisejícím, plyne vskutku z povahy věci, neboť takový postup není možné provést až v řízení před soudem.“⁷⁶

V povolení státního zástupce nebo soudce, které se vydává ve formě opatření, pak musí být uvedena doba, po kterou může být sledování prováděno. Ta nesmí překročit šest měsíců. Na základě nové žádosti lze dobu sledování opakovaně prodloužit, vždy však nejvýše o šest měsíců.⁷⁷ Jelikož je samotné povolení opatřením, a nikoli rozhodnutím, nejsou proti němu přípustné řádné nebo mimořádné opravné prostředky a nedoručuje se. Nezákonost opatření je

⁷² ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2007–2008.

⁷³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 05. 2018, sp. zn. II. ÚS 563/18, bod 11.

⁷⁴ Tamtéž, bod 2.

⁷⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07. 06. 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017, bod 76–80.

⁷⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 02. 2018, sp. zn. IV. ÚS 662/17.

⁷⁷ § 158d odst. 4 trestního řádu.

tak možné kromě řízení před soudem namítat i v rámci opravných prostředků proti rozhodnutí, jemuž vydání opatření předcházelo.⁷⁸

Podobu odůvodnění je třeba vždy vztáhnout k fázi trestního řízení, ve které je sledování nasazeno. Při jeho použití ve fázi prověřování Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 24. 08. 2022, sp. zn. 7 Tdo 726/2022, uvedl, že: „(...) *při hodnocení je třeba zohlednit i ranou fázi celého trestního řízení, v níž logicky nejsou dány úplné a vyčerpávající důkazy o celém komplexu trestní činnosti a–s ohledem na konkrétní věc – ani o jednání všech případných spolupachatelů, ale teprve skutečnosti důvodně nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin (§ 158 odst. 3 tr. ř.).*“⁷⁹

Bližší úpravu procesu podávání žádosti pak lze nalézt v interních aktech, které však svojí úpravou spadají pod utajované informace podle zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů, a nejsou tak plně k dispozici široké veřejnosti. Takovými interními akty v rámci Policie ČR jsou zejména: závazný pokyn policejního prezidenta č. 209/2008, kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věci pro účely trestního řízení; závazný pokyn policejního prezidenta č. 210/2008, kterým se upravuje postup specializovaných pracovišť při používání operativně pátracího prostředku sledování osob a věcí; nebo i pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin.⁸⁰

Oprávněným subjektem k vyžádání sledování u Policie ČR jsou příslušníci zařazení v útvech nebo organizačních článcích kriminální policie a vyšetřování. Předtím než oprávněný policista předá žádost příslušnému specializovanému pracovišti⁸¹, musí ji nejprve schválit vedoucí policista. Specializované pracoviště poté vyjádří své stanovisko k realizovatelnosti úkonu, a to jak ze strany technické, tak i kapacitní. V případě kladného stanoviska vypracuje policejní orgán písemnou žádost určenou státnímu zástupci nebo soudci. Jakmile policejní orgán obdrží povolení, předloží ho spolu s interně schválenou žádostí opět specializovanému pracovišti. To na základě předložených dokumentů založí spis sledování, ve kterém následně uchovává veškeré písemnosti s úkonem spojené. I v této fázi je však nutná

⁷⁸ GRIVNA, T. § 119. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7 vydání. Praha: C. H Beck, 2013, s. 1659–1664.

⁷⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 08. 2022, sp. zn. 7 Tdo 726/2022, bod 18.

⁸⁰ POLICIE ČR. *Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věci dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2023*. Online. Policejní prezidium České republiky, 22. 08. 2024, s. 31. [cit. 2024-10-09] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/ppr-158-8-cj-2024-99-pdf.aspx>.

⁸¹ Takovým specializovaným pracovištěm u Policie ČR je zejména Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování.

úzká spolupráce všech zúčastněných osob, a to zejména mezi příslušníky specializovaného pracoviště a oprávněným policistou.⁸²

Nastíněný postup při podávání žádosti o povolení sledování nám může ilustrovat organizační oddělenost žádajícího a provádějícího subjektu u Policie ČR. Tím dochází k internímu oddělení subjektu, který má zájem o informace, a subjektu, který úkon provádí, ale trestní řízení sám nevede. Na druhou stranu je potřebné, aby si zúčastněné osoby mezi sebou předávaly důležité informace, které by mohly ovlivnit provádění sledování nebo jeho technické zabezpečení.⁸³

2.4.2 Sledování na základě souhlasu osoby

Sledovat osobu nebo věc v souladu s trestním řádem lze i na základě poskytnutí souhlasu osoby, do jejíchž práv a svobod má být zasahováno. Tímto postupem podle § 158d odst. 6 trestního řádu je možné provádět sledování i bez naplnění podmínky získání povolení státního zástupce podle odst. 2, nebo soudce podle odst. 3. Pokud bychom vycházeli z dělení typů sledování podle povolovacího režimu, bylo by možné sledování na základě souhlasu osoby zařadit jako čtvrtou kategorii sledování, a to vedle sledování podle odst. 1, odst. 2 a odst. 3. Tato práce však vychází z typologie založené na podobě prováděného sledování, která kategorizuje sledování do tří režimů. Z tohoto důvodu uvádím tuto problematiku v části věnující se povolovacím procesům.

Souhlas bude zásadně poskytovat osoba, která má být sledováním dotčena, případně, která vlastní nebo oprávněně drží sledovanou věc. Zákon sice výslovně nestanoví, v jaké formě je nutné souhlas poskytnout, z důvodu přezkoumatelnosti sledování a interních postupů Policie ČR je nutné trvat na tom, aby měl písemnou formu. Nelze ho tedy vyjádřit konkludentně nebo dodatečně.⁸⁴

V praxi si pak lze představit, že postup podle § 158d odst. 6 trestního řádu bude uplatněn například v situaci vydírání osoby. Na základě jejího souhlasu ji tak bude možné sledovat za současného pořizování záznamů s cílem odhalit možného pachatele trestného činu.⁸⁵ V jiné situaci se může souhlas vztahovat k umístění prostorových odposlechů do obydlí osoby, a to za účelem zaznamenání její konverzace s třetí osobou.⁸⁶

⁸² POLICIE ČR. op. cit. sub. 80, s. 31–32.

⁸³ Tamtéž, s. 32–33.

⁸⁴ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2009.

⁸⁵ Tamtéž.

⁸⁶ LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1197.

Z uvedených příkladů lze pak dospět k závěru, že určitým způsobem může vždy dojít i k zásahu do práv a svobod jiných osob než osoby poskytující souhlas. V závislosti na konkrétních okolnostech se bude jednat o zásahy méně či více intenzivní. Otázkou tedy zůstává, v jakých situacích lze ještě uplatnit postup podle § 158d odst. 6 trestního řádu a ve kterých už je zapotřebí směřovat k získání povolení na základě žádosti. Pro ilustraci problematiky nám může sloužit poslední uvedený příklad. Pokud do obydlí osoby, která poskytla souhlas s umístěním prostorových odposlechů, vstoupí třetí osoba jako návštěva a technická zařízení zaznamenají jejich komunikaci, nepůjde o zásah do nedotknutelnosti obydlí třetí osoby, a tudíž bude možné uplatnit postup podle § 158d odst. 6 trestního řádu. Na druhou stranu, pokud tato třetí osoba obývá stejné prostory s osobou poskytující souhlas, například na základě spoluvlastnického nebo užívacího práva, zasáhne sledování výrazným způsobem i do jejího práva na nedotknutelnost obydlí. Z důvodu procesní opatrnosti a šetření práva a svobod je vhodné v hraničních případech postupovat podle § 158d odst. 3 a získat tak povolení soudce.⁸⁷

Přestože právní úprava umožňuje sledování na základě souhlasu osoby, do jejichž práv a svobod má být zasahováno, uplatnění takového postupu je v praxi marginální. Celkem totiž za rok 2023 bylo Policií ČR uskutečněno pouhých 8 úkonů na základě § 158d odst. 6 trestního řádu. Naproti tomu bylo za stejný rok učiněno 4 503 úkonů podle § 158d odst. 2 a odst. 3 trestního řádu.⁸⁸

Osoba, která souhlas poskytla, má také právo ho dodatečně odvolat. Za takové situace pak musí pověřený policejní orgán sledování ihned ukončit. Pokud by zde trvala potřeba provádět sledování, lze uvažovat o postupu podle § 158d odst. 5 trestního řádu.⁸⁹

2.5 Prostorové odposlechy

Intenzivní debatu, nejen v odborné veřejnosti, vyvolává problematika tzv. prostorových odposlechů. Nikoli však ve smyslu technických zařízení umožňující sledování, ale v kontextu právní úpravy jejich nasazování. Přestože se jedná o efektivní a užitečný nástroj při odhalování závažných trestných činů a jejich pachatelů, nenalezneme jeho výslovnou úpravu v trestním řádu. Jeho definice tak zůstává na úrovni právní nauky. Například Jelínek popisuje prostorové odposlechy jako *„utajené získávání informací pomocí speciálních, pro tyto účely sestavených technických prostředků a zařízení zaznamenávajících obraz, zvuk, přesný pohyb i činnost*

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ POLICIE ČR. op. cit. sub. 80, s. 31–32.

⁸⁹ LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1197.

*sledovaných osob v reálném čase a prostoru*⁹⁰ V praxi si pak lze představit možnost jejich nasazení jak na místech postrádajících aspekt soukromí, jako jsou například veřejně přístupné budovy nebo veřejné dopravní prostředky, tak i na prostory čistě soukromé, jako mohou být budovy sloužící k uspokojování bytových potřeb. Prostorové odposlechy je možné nasadit jak na monitorování určité osoby, tak i věci.

Jelikož v trestním řádu chybí výslovné legislativní ukotvení prostorových odposlechů, postupují OČTŘ při jejich aplikaci podle § 158d trestního řádu. S ohledem na intenzitu zásahu do práv a svobod pak mohou být prostorové odposlechy nasazovány buď podle § 158d odst. 2 trestního řádu, nebo podle § 158d odst. 3 trestního řádu. V obou případech jsou ze sledování pořizovány záznamy, rozdíl je v tom, zda se i zasahuje do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství nebo je zjišťován obsah jiných písemností uchovávaných v soukromí. Je proto důležité v každém individuálním případě posoudit, zda je při nasazování prostorových odposlechů potřeba povolení soudce, nebo pouze státního zástupce. Z hlediska systematiky je potřeba dodat, že se tak nejedná o další typ sledování, který by stál mimo již zmíněné. Vyčlenění problematiky prostorových odposlechů vychází hlavně z praxe při provádění sledování a z neexistence speciální úpravy pamatující na takové situace.

Není sice pravdou, že trestní řád vůbec nezná pojem odposlech, používá ho však pro jiný institut, kterým je odposlech a záznam telekomunikačního provozu obsažený v § 88 a § 88a trestního řádu. Jeho podstata spočívá v zachycení obsahu telekomunikačního provozu v reálném čase. Typickým příkladem jeho využití pak bude odposlech mobilního telefonu. Přestože se může zdát, že prostorové odposlechy spadají z důvodu podobných znaků pod § 88 trestního řádu, opak je pravdou. Hlavní rozdíl mezi „klasickým“ odposlechem a prostorovým odposlechem je v předmětu jejich nasazení. Pokud se jedná o zaznamenání obsahu telekomunikačního kanálu, je nutné postupovat podle § 88 trestního řádu. V jiných případech, kdy je předmětem zájmu určitá osoba anebo věc, bude zapotřebí využít § 158d trestního řádu.⁹¹

Odlíšné jsou oba instituty nejen v podstatě, ale i v obsahu právní úpravy. Nasazení odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu je možné pouze, je-li vedeno trestní řízení: a) pro zločin s horní hranicí trestní sazby odnětí svobody nejméně 8 let; b) pro vyjmenované trestné činy; nebo c) pro jiný úmyslný trestní čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená a závazná mezinárodní smlouva.⁹² Dalším výrazným rozdílem, kromě obsáhlejší úpravy v § 88 trestního

⁹⁰ JELÍNEK, J. *K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu*. Online. Bulletin advokacie, 22. 09. 2018. [cit. 2024-09-23] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-chybejici-pravni-uprave-tzv.-prostoroveho-odposlechu-v-trestnim-radu>.

⁹¹ SKALICKÁ, V. *Není odposlech jako odposlech*. *Trestněprávní revue*. 2022, č. 1, s. 20.

⁹² § 88 odst. 1 trestního řádu.

řádu, je i výhradní soudní aprobační a možnost přezkumu zákonnosti příkazu Nejvyšším soudem.⁹³

Pokud bychom oba instituty porovnávali z hlediska zásahu do soukromí osoby, nelze *a priori* určit, který z nich je intenzivnější. Vše tak bude záležet na konkrétní situaci jejich nasazení. Lze si tak představit situaci, kdy prostorovým odposlechem umístěným v bytě bude do soukromí zájmové osoby zasahováno výrazně více než v případě uplatnění „klasického“ odposlechu. O to více v případě pořizování nejen zvukového, ale i obrazového záznamu. Naopak nasazení prostorového odposlechu na veřejně přístupném místě nemusí dosahovat takové intenzity jako „klasický“ odposlech telefonní komunikace vedené na důvěrném místě.

Z výše nastíněných podobností i rozdílů mezi odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu a sledování osob a věcí podle § 158d trestního řádu, panuje v odborné literatuře debata ohledně dostatečnosti právní úpravy prostorových odposlechů.

Například Jelínek⁹⁴ kritizuje, že přestože je důsledek obou institutů do soukromé sféry osoby stejný, liší se jejich povolovací režim. Jenom při zásahu do uvedených práv a svobod v § 158d odst. 3 trestního řádu je zapotřebí povolení soudce. V ostatních případech, kdy jsou činěny ze sledování záznamy, postačí pouze povolení státního zástupce. Podle Jelínka neposkytuje taková právní úprava dostatečnou ochranu soukromého života⁹⁵ před zásahy orgánů veřejné moci a navrhuje, aby všechny prostorové odposlechy byly nasazeny na základě povolení soudce a současně se omezil okruh trestných činů podle typové závažnosti tak, jak je tomu v § 88, respektive i § 88a, trestního řádu. Mimo to předkládá i další návrhy *de lege ferenda*. Mezi ně řadí například doplnění § 89 odst. 2 trestního řádu o nový důkazní prostředek – prostorový odposlech, omezení jeho nasazení v některých prostorách⁹⁶, průběžné vyhodnocování důvodů jeho nařízení, přesné vymezení osob, které lze odposlouchávat, nebo bližší úpravu nakládání se záznamy.

Jiný pohled nám může poskytnout Ščerbová⁹⁷, která podrobuje Jelínkův článek a v něm obsažené návrhy značné kritice. Podle Ščerbové není chybějící výslovné legislativní zakotvení

⁹³ § 88 odst. 2, odst. 8 trestního řádu.

⁹⁴ JELÍNEK, J. op. cit. sub. 89, s. 13–19.

⁹⁵ Ochranu soukromého a rodinného života nalezneme v našem právním řádu v čl. 10 odst. 2 Listiny, respektive čl. 8 odst. 1 Úmluvy.

⁹⁶ Impulzem k napsání článku byla pro Jelínka kauza soudce Vrchního soudu v Praze Ivana Elischera. Hlavním bodem kritiky je nasazení prostorových odposlechů do kanceláře soudce. Při takovém provedení pak lze zaznamenat i poradu senátu o rozsudku, které se podle trestního řádu nemůže zúčastnit nikdo jiný než soudce, přisedící a zapisovatel.

⁹⁷ ŠČERBOVÁ, V. Zamyšlení nad skutečně aktuálními problémy právní úpravy tzv. prostorových odposlechů. *Státní zastupitelství*. 2022, č. 1, s. 19–26.

prostorových odposlechů a z toho vyplývající nutnost postupovat podle právní úpravy sledování osob a věcí z hlediska zákonnosti problematické. Dále ve svém článku rozebírá návrh na změnu právní úpravy, která by omezila či zakázala nasazování prostorových odposlechů do kanceláří soudců, což by podle ní mohlo v důsledku znamenat ztrátu jediného účinného nástroje při odhalování kriminality v justici a přispět k bujení tzv. kabinetní justice. Kromě tohoto neshledává smysluplnou ani diskuzi nad zařazením prostorových odposlechů jako nového důkazního prostředku. Prostorové odposlechy chápe autorka jako zajišťovací úkon, nikoli jako důkazní prostředek. Těmi jsou až záznamy vzešlé z prostorových odposlechů. Nedůvodný podle autorky je i požadavek na výlučnou soudní aprobaci nasazení odposlechů. Svoji argumentaci staví zejména na podobě praxe sledování, kdy je nutné co nejrychleji reagovat na nově nastalé situace. Takovou pružnost poskytuje nejen možnost povolení sledování při současném pořizování záznamů státním zástupcem, ale i případné dodatečné schválení činnosti v § 158d odst. 5 trestního řádu. Nakonec se Ščerbová staví negativně i k návrhu na legislativní vymezení okruhu sledovaných osob, které lze odposlouchávat, což by nedůvodně snížilo efektivnost prostorových odposlechů při jejich nasazování. I když má Ščerbová k předkládaným návrhům Jelínka většinově negativní postoj, připouští, že diskuze nad jiným vymezením typové závažnosti okruhu trestných činů v § 158b odst. 1 se jeví jako důvodná.

Z předložených pohledů na problematiku lze dospět k závěru, že žádný z jejich autorů nepovažuje úpravu prostorových odposlechů za dokonalou. Nelze však úplně souhlasit s názorem Jelínka, že je praxe nucena si vypomáhat při jejich nasazování úpravou sledování osob a věcí. S přihlédnutím na obecnou definici v § 158d odst. 1 trestního řádu, je možné konstatovat, že ji lze vztáhnout i na prostorové odposlechy. Celkově se tak shodují s názory Ščerbové, i když některé návrhy ze strany Jelínka mají své odůvodnění, a to zejména požadavek na průběžné vyhodnocování důvodnosti sledování a na stanovení pravidel pro nakládání se záznamy. Právní úprava prostorových odposlechů je však v současném znění nedostačující, a to jak z pohledu judikatury ESLP, tak i ochrany práva na soukromí.

Z judikatury ESLP lze uvést rozsudek *Valenzuela Contreras proti Španělsku*. V tomto rozhodnutí se sice soud blíže věnoval požadavkům na právní úpravu odposlechu telekomunikačního provozu tak, aby byla v souladu s čl. 8 odst. 2 Úmluvy, vyvozené závěry lze použít i na jiné zásahy veřejné moci, které dosahují stejné intenzity. Soud v rozhodnutí vyjádřil obecný požadavek předvídatelnosti a dostatečné určitosti právní úpravy, která adresátům umožní posoudit okolnosti a podmínky, za kterých lze do jejich soukromé sféry

zasáhnout.⁹⁸ Jak bylo zmíněno výše, nasazení prostorových odposlechů může být ve svém důsledku stejně invazivní, ne-li invazivnější, než odposlech a záznam telekomunikačního prostoru. Přesto je právní úprava nasazení obou institutů rozličná. V tomto smyslu shledávám současnou úpravu v trestním řádu za nedostatečnou a je nutné některé případy nasazení prostorových odposlechů sjednotit s podmínkami kladenými na „klasické“ odposlechy. Tento požadavek je zejména akutní pro případy prostorových odposlechů prováděných podle § 158d odst. 3 trestního řádu.

Inspiraci pro možné legislativní zakotvení obou institutů můžeme nalézt v německém právním řádu. Ten rozlišuje akustické sledování v závislosti na tom, zda je zaměřeno na soukromé prostory⁹⁹, či ne¹⁰⁰. Pokud se tedy jedná o zvukové sledování soukromých prostor, je nutné mít k dispozici povolení příslušné komory krajského soudu. Zároveň je možné v případě neodkladnosti úkonu uskutečnit sledování na základě příkazu předsedy senátu, který je ale nutné do tří pracovních dnů potvrdit senátem. Dané legislativní řešení je v německém trestním řádu dokonce přísnější než při povolování telekomunikačního odposlechu, který může být v naléhavých případech nasazen i na základě příkazu státního zástupce. Ten však musí být následně potvrzen soudem.¹⁰¹ Právní úprava akustického sledování mimo soukromé prostory pak odkazuje na povolovací režim určený pro telekomunikační odposlech.¹⁰² To znamená, že takové sledování lze uskutečnit pouze na základě příkazu soudu, v naléhavých případech i státního zástupce. V druhém případě však musí dojít k dodatečnému soudnímu potvrzení.

Intenzita zásahu do práva na soukromí by měla být plně reflektována v právní úpravě prostorových odposlechů, a kromě jiného i v jejich povolovacím režimu. Bylo by přitom vhodné, aby se její podmínky nasazení přiblížily právní úpravě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu obsažené v § 88 trestního řádu. Stranou by neměla být ani diskuze nad samotnou úpravou „klasického“ odposlechu, a to konkrétně z hlediska systematického uspořádání opatření, jež v trestním řádu zasahují do soukromí jednotlivce. Úprava odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu by se pak mohla inspirovat německým trestním právem a umožnit dodatečné potvrzení povolení odposlechů státním zástupcem. Přestože by taková změna snížila aktuální standard ochrany, nepochybně by přispěla nejen ke srozumitelnějšímu uspořádání jednotlivých opatření, ale i k rychlejší reakci na změnu účastnických čísel.

⁹⁸ Rozhodnutí ESLP ve věci *Valenzuela Contreras proti Španělsku* ze dne 30. 07. 1998, stížnost č. 27671/95, bod 46. Srov. Rozhodnutí ESLP ve věci *R. E. proti Spojenému království* ze dne 27. 10. 2015, stížnost č. 62498/11, bod 123 a 127.

⁹⁹ § 100c Strafprozeßordnung.

¹⁰⁰ § 100f Strafprozeßordnung.

¹⁰¹ § 100e Strafprozeßordnung.

¹⁰² § 100f Strafprozeßordnung.

2.6 Použitelnost výstupů ze sledování jako důkazních prostředků

Jak již bylo uvedeno u operativně pátracích prostředků, zvukové, obrazové a jiné záznamy lze za dodržení zákonné úpravy použít jako důkaz, přesněji řečeno jako důkazní prostředek. Bude tedy důležité splnit nejen náležitosti postupu stanoveného pro operativně pátrací prostředky, ale i pro samotné provádění sledování. K případně vzešlým záznamům vyžaduje právní úprava¹⁰³ připojení protokolu s parametry obsaženými v § 55 a § 55a trestního řádu. Mezi ně lze zejména zařadit dobu sledování, místo, kde bylo uskutečněno, nebo také typ prováděného záznamu s popisem aktivity sledované osoby.¹⁰⁴

K náležitostem protokolu se vyjádřil i Nejvyšší soud v usnesení ze dne 08. 06. 2011, sp. zn. 5 Tdo 482/2011, kde podotknul, že: „(...) obsah protokolu je nutno přes obecný odkaz na ustanovení § 55 a § 55a tr. ř. vždy přizpůsobit konkrétnímu úkonu, přičemž z hlediska povahy tohoto úkonu by při sledování konkretizace osob z řad kriminalistů či jiných policistů, podílejících se skrytě na odhalování páchaní trestné činnosti, byla v absolutním rozporu se smyslem a účelem úkonu, jímž jsou tyto důkazní prostředky pro trestní řízení opatřovány (...).“ Z přiloženého úryvku tedy vyplývá, že nelze bezvýhradně trvat na všech parametrech protokolu stanovených v § 55 a § 55a trestního řádu. V opačném případě by mohlo dojít k popření jednoho z atributů sledování, kterým je jeho utajenost.

Podle jiného usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 09. 2020, sp. zn. 11 Tdo 291/2020, nezpůsobuje nezákonnost důkazu ani to, pokud je protokol policejním orgánem vyhotoven později. Soud přímo uvedl, že „jde o trestním řádem předpokládaný postup, neboť ne vždy je možné k okamžiku pořizení záznamů o sledování osob a věci bez dalšího určit, zda tyto obsahují poznatky důležité pro trestním řízení (...), či nikoliv (...).“¹⁰⁵

I když trestní řád umožňuje použít výstupy ze sledování jako důkaz, na základě statistických údajů za rok 2023 je patrné, že z celkového počtu 3 532 úkonů podle § 158d odst. 2, 3, 6 trestního řádu, které měly přímý vztah k trestné činnosti, byly informace jako důkaz použity jen z 25,8 % úkonů. Z větší části, konkrétně z 53,2 % úkonů, byly získané poznatky využity pro taktiku a vyšetřování.¹⁰⁶ Vysvětlením takových poměrů může být i skutečnost, že pro obžalobu je v určitých případech vhodnější ponechat sledování v utajeném režimu, pokud má k prokázání skutečností i jiné důkazní prostředky. Osoba se tak nemusí vůbec dozvědět, že

¹⁰³ § 158d odst. 7 trestního řádu.

¹⁰⁴ ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. op. cit. sub. 39, s. 2009.

¹⁰⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 09. 2020, sp. zn. 11 Tdo 291/2020, bod 48.

¹⁰⁶ POLICIE ČR. op. cit. sub. 80, s. 97.

byla sledována, což otevírá prostor pro další nasazení sledování buď ve stejné trestní věci, nebo i v jiné.¹⁰⁷ Pro úplnost statistiky dodávám, že 18,2 % úkonů sloužilo k zadržení pachatele a pouze 2,8 % k odvrácení trestného činu.¹⁰⁸

2.7 Použití záznamů ze sledování v jiné trestní věci

Nakonec úprava sledování osob a věcí v § 158d odst. 10 obsahuje možnost použití záznamů ze sledování i v jiné trestní věci, než je ta, ve které byly pořízeny. Jejich uplatnitelnost však není neomezená. I v jiné trestní věci se musí vést řízení o úmyslném trestném činu, nebo s použitím záznamů musí dát souhlas osoba, do jejichž práv a svobod bylo zasazeno.

První zmíněné omezení tak plně koresponduje s požadavkem kladeným § 158b odst. 1 trestního řádu, který umožňuje nasadit operativně pátrací prostředky pouze v řízeních o úmyslných trestných činech. První podmínka tak znemožňuje použití záznamů v řízeních vedených pro nedbalostní trestné činy, protože v těchto případech není vůbec povoleno operativně pátrací prostředky využít.

Možné pochybnosti však může vyvolávat uplatnění záznamů v jiné trestní věci za podmínky poskytnutí souhlasu osoby, do jejichž práv a svobod bylo zasazeno. V této problematice nacházím dva možné výklady. První, který umožňuje použití záznamů i u nedbalostních trestných činů, a druhý, který omezuje možnost poskytnutí souhlasu v jiné trestní věci pouze na řízení vedené o úmyslných trestných činech.

První zmíněný výklad zastává v komentáři u § 158d odst. 10 trestního řádu Lata, když uvádí, že: „*Souhlas osoby, do jejichž práv a svobod bylo sledováním zasahováno, tedy může založit použitelnost záznamu založit [sic] i v případě nedbalostních trestných činů, což však bude spíše raritní případ.*“¹⁰⁹

Přestože ohledně četnosti výskytu lze s Latou souhlasit, osobně bych se však klonil k druhému výkladu, který více respektuje systematiku právní úpravy operativně pátracích prostředků. Opačný přístup by nedůvodně rozšiřoval možnost využití záznamů ze sledování i v řízeních o nedbalostních trestných činech. Tento výklad podporuje i komparace s komentářem k § 88 odst. 6 trestního řádu. Zde překvapivě stejný autor dochází k závěru, že je nejen nutné, aby byl poskytnut souhlas uživatele odposlouchávané stanice, ale aby se též jednalo o trestní stíhání tam blíže vymezených trestných činů.¹¹⁰ Je potřeba dodat, že takový

¹⁰⁷ Rozhovor s okresní státní zástupkyní ze dne 12. 11. 2024.

¹⁰⁸ POLICIE ČR. op. cit. sub. 80, s. 97.

¹⁰⁹ LATA, J. op. cit. sub. 46, s. 1198–1199.

¹¹⁰ LATA, J. § 88. In: DRAŠTÍK, A.; FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 807.

okruh je přímo stanoven u problematiky poskytnutí souhlasu osoby v § 88 odst. 5 trestního řádu, nikoli v jiném, avšak systematicky propojeném, ustanovení.

Co však v judikatuře a právní teorii vyvolává značnou diskuzi je jazykové provedení § 158d odst. 10 trestního řádu, které v dotčené části zní: „*V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz (...).*“ Otázkou tedy je, jestli je možné v jiné trestní věci použít pouze záznamy pořízené podle § 158d odst. 2 trestního řádu, a tudíž povolené státním zástupcem, nebo i záznamy ze sledování povoleného soudcem podle § 158d odst. 3 trestního řádu. Tato problematika bude blíže rozebrána v následující podkapitole 3.4.

3 Další aspekty právní úpravy sledování v trestním řádu nejen z pohledu judikatury

Jak již bylo naznačeno během výkladu v kapitole 2, chtěl bych se v této části více věnovat některým otázkám souvisejícím s právní úpravou sledování osob a věcí v trestním řádu. Z důvodu plynulosti výkladu jsem již některé problematické aspekty rozebral v předchozí kapitole. Následující výklad bude zejména založen na judikatuře tuzemských soudů a Evropského soudu pro lidská práva.

3.1 Míra ochrany komunikace mezi obviněným a obhájcem

Na tomto místě bych se ještě jednou chtěl vrátit k § 158d odst. 1 trestního řádu, a to konkrétně k ochraně důvěrnosti komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem. Jak jsem uzavřel v podkapitole 2.2, tato ochrana se váže výhradně k postavení obviněného v trestním řízení. V návaznosti na tuto skutečnost byla nastíněna nedostatečnost takové právní úpravy z hlediska naplnění práva na ochranu soukromí a práva na spravedlivý proces. Na druhou stranu si lze představit případy, kdy by absolutní nedotknutelnost komunikace mezi obviněným a obhájcem mohla usnadnit páchání trestné činnosti bez efektivní možnosti detekce ze strany OČTŘ. Privilegium, jehož účelem je poskytnutí řádné právní pomoci trestně stíhaným osobám, by tak v konečném důsledku sloužilo k ochraně pachatelů trestných činů.

Z takových východisek je zřejmé, že se judikatura různých soudů k této problematice staví velmi podobně a právo na ochranu komunikace vykládá v tomto kontextu restriktivně. Tak například Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 12. 01. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1332/2009, judikoval, že: „*V této věci (...) nebylo povoleno sledování věci a sledování obviněného Mgr. M. R. jako obhájce, nýbrž jako podezřelého, což je i podle názoru dovolacího soudu při splnění dalších zákonných podmínek možné. Ostatně nebylo-li by tak tomu, vytvářela by se bez rozumného důvodu, opory v zákoně a v rozporu s čl. 1 Listiny základních práv a svobod zvláštní kategorie podezřelých či obviněných.*“¹¹¹ O stejné věci následně po několika dalších rozhodnutích Nejvyššího soudu a soudů nižších stupňů rozhodoval i Ústavní soud a ve svém nálezu ze dne 03. 01. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14, uvedl, že: „*Tato ustanovení [čl. 40 odst. 3 a čl. 37 odst. 2 Listiny] již však neposkytují ochranu takové komunikaci ku prospěchu advokáta, sledujícího zájmy rozporné s klientovými, nebo se klientových zájmů netýkajících. Tomu, že v určitých případech, kupříkladu je-li advokát podezřelý ze závažné trestné činnosti, může dojít*

¹¹¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 01. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1332/2009.

*k prolomení této ochrany v souvislosti s nasazením operativně pátracích prostředků, ostatně přisvědčil v minulosti opakovaně i Ústavní soud (...). Rozhodujícími kritérii pro určení chráněné komunikace jsou dle uvedené judikatury oprávněné poskytování právních služeb a zájmy klienta.*¹¹²

Z judikatury ESLP lze k dané problematice vybrat rozhodnutí ve věci *Versini-Campinchi a Crasnianski proti Francii*, které se sice týkalo odposlechu telefonní konverzace, učiněné závěry je však možné přenést i na institut sledování. Soud v tomto případě neshledal závalu v disciplinárním řízení vedeném proti advokátovi, které bylo zahájeno na základě přepisu odposlechu komunikace mezi ním a jeho klientem. Takový postup se totiž nijak netýkal klientova práva na obhajobu a byl plně zaměřen na protiprávní jednání advokáta spočívající v porušení profesního tajemství.¹¹³

Z výkladové praxe různých soudů lze jasně vyvodit, že právo na důvěrnost komunikace mezi obviněným a obhájcem není absolutní a je ho možné v určitých případech prolomit, a to zejména pokud obhájce sám nebo ve spolupachatelství vyvíjí trestnou činnost. V takových případech se stává sám pachatelem, respektive spolupachatelem, na kterého nelze vztáhnout privilegia vycházející z jeho profesního postavení. V opačném případě by docházelo k vytváření nedůvodné nerovnosti mezi pachateli. Zároveň je třeba uznat, že se tento zásah do práva vyznačuje značnou intenzitou, a proto bude nutné trvat na řádném odůvodnění žádosti umožňující sledování této komunikace. Větší důraz bude kladen nejen na vylíčení konkrétních okolností ospravedlňujících zásah do komunikace mezi obviněným a jeho obhájcem, ale i na zvážení méně invazivních prostředků dosahujících stejného cíle. Advokátní mlčenlivost totiž neslouží pouze advokátovi a jeho klientovi, ale i celé společnosti jako jeden z předpokladů, na kterém stojí právo na spravedlivý proces v demokratickém právním státě.

3.2 Nedotknutelnost obydlí

Nedotknutelnost obydlí nalezneme zakotvenou jak samostatně v článku 12 Listiny, tak i v článku 8 Úmluvy jako součást práva na respektování soukromého a rodinného života. Oba články poté obsahují i obecné podmínky, za kterých lze do nedotknutelnosti obydlí zasáhnout. Takové právo tedy není absolutní, a pokud je to v demokratické společnosti nezbytné pro dosažení vyjmenovaných účelů, lze ho zákonem omezit. Nadto ještě článek 12 Listiny ve druhém odstavci stanovuje zvláštní podmínky pro provedení domovní prohlídky jako jednoho

¹¹² Nález Ústavního soudu ze dne 03. 01. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14, bod 23 a 24.

¹¹³ Rozhodnutí ESLP *Versini-Campinchi a Crasnianski v. Francie* ve věci ze dne 16. 06. 2016, stížnost č. 49176/11.

z možných zásahů do nedotknutelnosti obydlí. Tu povoluje pouze pro účely trestního řízení na základě písemného odůvodněného příkazu soudce.

Oprávnění OČTŘ zasáhnout do nedotknutelnosti obydlí poskytuje i právní úprava sledování, a to v § 158d odst. 3 trestního řádu. V některých případech však může vyvstat otázka, zda prováděné sledování skutečně představuje zásah do nedotknutelnosti obydlí. Tato otázka je stěžejní, protože určuje, zda je k takovému zásahu nezbytné povolení soudce, nebo zda postačuje souhlas státního zástupce. Odpověď na ni může dokonce rozhodnout, zda je možné sledování provádět i bez předchozího povolení, pokud situace nesnese odkladu. V této podkapitole se proto zaměřím na vymezení rozsahu práva na nedotknutelnost obydlí a na důsledky, které z tohoto vymezení vyplývají pro proces povolování sledování.

Obecně lze předpokládat, že pod pojmem obydlí se každému vybaví prostor sloužící k bydlení bez ohledu na právní základ jeho užívání. Kupříkladu se tak bude jednat o byty, domy, rekreační chaty, koleje, ubytovny nebo hotelové pokoje. S takto vymezenou představou o rozsahu pojmu obydlí se však neztotožňuje extenzivní výklad Ústavního soudu prezentovaný v nálezu ze dne 08. 06. 2010, sp. zn. Pl. ÚS 3/09. Tento nálezný konkrétně zkoumal ústavnost tehdejšího znění § 83a odst. 1 trestního řádu, který, jako i dnes, upravoval podmínky příkazu k prohlídce jiných prostor a pozemků. V dřívějším znění ustanovení však bylo možné, aby prohlídku v přípravném řízení nařídil státní zástupce nebo za dalších podmínek i policejní orgán. V nálezu soud nedotknutelnost obydlí zařadil do kontextu práva na soukromý život, jehož je nedílným aspektem. Naplňování soukromého života a autonomní sféry každého jednotlivce soud spatřoval nejen v prostorách sloužících výlučně k bydlení, ale i například v pracovním, podnikatelském nebo zájmovém prostředí. Ačkoli jednatelce v těchto situacích očekává menší míru soukromí, není možné uzavřít, že by zde soukromí zcela absentovalo. Soud dokonce rozšiřuje ochranu nedotknutelnosti obydlí i na neohrazené pozemky za situace, že by na ně bylo vstupováno za účelem prohlídky. K tomuto závěru ho vede například i zkušenost před rokem 1989, kdy lidé na pozemcích před veřejnou mocí ukrývali rozličné předměty.¹¹⁴

Širší pojetí obydlí zaujímá i ESLP při interpretaci článku 8 odst. 1 Úmluvy. Z důvodu prolínání soukromých a pracovních sfér vztahuje ochranu i na kancelářské prostory¹¹⁵, konkrétně třeba i na prostory advokátních kanceláří¹¹⁶. Ve svém rozhodnutí ve věci *Société Colas Est. proti Francii* dokonce soud rozšířil ochranu obydlí i na sídla společností, jejich

¹¹⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 08. 06. 2010, Pl. ÚS 3/09, bod 30.

¹¹⁵ Rozhodnutí ESLP ve věci *Crémieux proti Francii* ze dne 25. 02. 1993, č. stížnosti 11471/85.

¹¹⁶ Rozhodnutí ESLP ve věci *Niemietz proti Německu* ze dne 12. 12. 1992, č. stížnosti 13710/88.

pobočky nebo provozovny.¹¹⁷ Přisouzení takového práva právnické osobě již může vyvolávat pochybnosti, když v jejím případě nelze uvažovat o rozvíjení soukromého nebo rodinného života.¹¹⁸ Naopak ESLP pod pojem obydlí (v anglickém překladu „home“) nezařadil pozemky, na kterých se vykonává sportovní, konkrétně lovecká, aktivita. Takový výklad by podle soudu příliš rozpínal rozsah ochrany obydlí.¹¹⁹

3.2.1 Nedotknutelnost obydlí jako kritérium pro zvolení povolovacího režimu

V praxi tak může docházet k situacím, kdy bude nejisté, zda se sledováním zasahuje do rozsahu nedotknutelnosti obydlí, či nikoli. Při existenci takového zásahu je pak nutné disponovat předchozím povolením soudce, jak je stanoveno v §158d odst. 3 trestního řádu.

Ústavní soud se ve svém rozhodování zabýval například případy prostorových odposlechů nasazených v kancelářích, společných prostorech domu nebo návštěvní místnosti ve vazební věznici. Přestože v usnesení ze dne 12. 05. 2011, sp. zn. II. ÚS 694/11, soud aproboval povolení sledování kanceláře pracovníka orgánu veřejné moci státním zástupcem, jedná se o ojedinělé rozhodnutí, které se takto jasně vymezilo pro postup podle § 158d odst. 2 trestního řádu v případě sledování kanceláře. OČTŘ totiž dle dostupných rozhodnutí Ústavního soudu volí při sledování kanceláří povolovací režim obsažený v § 158d odst. 3 trestního řádu. Stalo se tak například při nasazení prostorových odposlechů v kanceláři soudce v usnesení ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14, nebo v běžné kanceláři v usnesení ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. III. ÚS 4126/18. Takovou praxi shledávám v souladu nejen se širším výkladem nedotknutelnosti obydlí zastávaným Ústavním soudem, ale i judikaturou ESLP.

V usnesení ze dne 30. 09. 2014, sp. zn. II. ÚS 3609/13, dokonce OČTŘ zvolily postup *in favorem* dle § 158d odst. 3 trestního řádu ve věci sledování návštěvní místnosti ve vazební věznici. Vzaly tak v úvahu, že i přes omezení osobní svobody trestně stíhaných obviněných, jsou chvíle strávené s návštěvami jedny z nejintimnějších okamžiků, které je nutné respektovat. Ústavní soud se k povolovacímu režimu vyjádřil následovně: „*K předmětnému sledování stěžovatele bylo nadto opatřeno předchozí povolení soudce dle § 158d odst. 3 trestního řádu, které je trestním řádem vyžadováno tehdy, pokud má být sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností*

¹¹⁷ Rozhodnutí ESLP ve věci *Société Colas Est. proti Francii* ze dne 25. 02. 1993, č. stížnosti 37971/97.

¹¹⁸ KRATOCHVÍL, J. Právo na respektování soukromého a rodinného života. In: KMEC, J.; KOSAR, D.; KRATOCHVÍL, J.; BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 876.

¹¹⁹ Rozhodnutí ESLP ve věci *Friend proti Spojenému království* ze dne 24. 11. 2009, č. stížnosti 16072/06, bod 45.

a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků. Osoba ve vazbě nemůže očekávat stejnou míru soukromí jako ve svém obydlí či srovnatelném prostoru. Nachází se totiž v pozici, kdy vůči ní bylo zákonem předpokládaným způsobem na základě konkrétních skutečností vysloveno podezření, že spáchala určitý trestný čin, a obava, že se zachová způsobem uvedeným v § 67 trestního řádu, kdy účelu vazby není možno dosáhnout jinak, a musel tak vůči ní být užit tak závažný a na právech a svobodách zákonem upraveným způsobem omezující nástroj veřejné moci, jako je vzetí do vazby. Přitom nutno zvláště vyzdvihnout, že zde existuje rozhodnutí o vzetí do vazby, tedy že nutnost omezit soukromí dané osoby již byla soudně přezkoumána, jakkoliv ne zcela pro stejný účel.¹²⁰ Z takto formulované argumentace je možné vyvodit, že soud by i případný postup podle § 158d odst. 2 trestního řádu neshledal závadným.

Širší závěry nálezu sp. zn. Pl. ÚS 3/09 odmítl Ústavní soud aplikovat ve svém usnesení ze dne 25. 05. 2021, sp. zn. III. ÚS 2548/20, na sledování společných prostor domu. V důsledku této skutečnosti soudu postačilo jejich sledování na základě povolení státního zástupce. Jsem však toho názoru, že většina závěrů vyjádřených v nálezu je uplatnitelná při výkladu nedotknutelnosti obydlí i v jiných kontextech, než je pouze institut prohlídky jiných prostor a pozemků. Ty se vztahují nejen k šíři obsahu tohoto práva, ale i na podmínky přípustnosti zásahu. Požadavky v článku 12 odst. 2 Listiny je potřeba vztáhnout k materiálnímu, nikoli ryze formálnímu, hledisku domovní prohlídky. Pokud je tedy cílem zásahu narušení soukromí a zároveň toto narušení dosahuje alespoň stejné intenzity jako domovní prohlídka, je nezbytné na takový institut klást i přísnější podmínky a toto narušení vázat na povolení soudce.¹²¹ I když je možné dát soudu za pravdu, že společné prostory domu nelze v oblasti soukromí postavit na roveň bytu nebo domu sloužícímu k bydlení, stále je to ale prostor, do kterého má přístup jen omezený okruh osob, a proto bych i v případě sledování společných prostor domu zvolil *in favorem* režim podle § 158d odst. 3 trestního řádu.

Z pohledu povolovacího režimu sledování je zajímavé uvést trestní kauzu nazvanou Bereta, která se nyní nachází ve stádiu rozhodování odvolacím soudem.¹²² Obžalobu v této trestní věci zastupuje známá pražská vrchní státní zástupkyně Lenka Bradáčová a týká se údajného vynášení utajovaných informací a dokumentů z trestních řízení městskou státní

¹²⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2023, sp. zn. II. ÚS 3609/13, třetí odstavce III. části.

¹²¹ PROCHÁZKA, V. Čl. 12 [Soukromí v prostorové dimenzi]. In: WAGNEROVÁ; E., ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář. 2.*, doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 324–325.

¹²² HRABÁČEK, J. *Odsouzení v kauze Bereta si na líčení u odvolacího senátu počkají*. Online. Česká justice. 19. 07. 2024. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://www.ceska-justice.cz/2024/07/odsouzeni-v-kauze-bereta-si-na-liceni-u-odvolaciho-senatu-pockaji>.

zástupkyní a dalšími příslušníky policejních orgánů. Kontroverzními se v této věci mimo jiné staly nasazené prostorové odposlechy, které snímaly prostory kabin osobních automobilů. Po aktivaci technických zařízení byly zvukové záznamy automaticky přenášeny na terminál Útvaru zvláštní činnosti. Jejich nasazení povolila sama státní zástupkyně, jelikož nebylo vyhodnoceno, že se sledováním prostoru kabiny osobních automobilů zasahuje do základních práv a svobod uvedených v § 158d odst. 3 trestního řádu.¹²³

S takovým postupem však nesouhlasila nejen obhajoba, ale i Unie obhájců ČR, která k této problematice vydala stanovisko č. 4/2019. I když Unie obhájců ČR připouští, že motorové vozidlo nelze podřadit pod užší definici obydlí, výjimku mohou tvořit například obytné karavany, nelze tvrdit, že by kabina motorového vozidla postrádala jakýkoli aspekt soukromí. Ten je zejména zajištěn konstrukční stavbou vozidla, která z větší části vizuálně a zvukově odděluje kabinu od okolního prostředí. Ve stanovisku je současně reflektován extenzivnější výklad pojmu obydlí nejen Ústavním soudem, ale i ESLP. Z těchto důvodů dospívá Unie obhájců ČR k právnímu názoru vyžadujícímu, aby prostorové odposlechy zachycující komunikaci v motorovém vozidle byly povoleny soudcem, a nikoli státním zástupcem.¹²⁴

Trestní senát Okresního soudu Praha-východ však důkazy vzešlé z těchto sporných odposlechů procesně připustil. Není však ještě jisté, jak celá kauza pravomocně skončí.¹²⁵

Pokud ještě zůstaneme u dopravních prostředků, je potřeba uvést situaci sledování jejich polohy pomocí umístění lokalizačního zařízení GPS. Takovému případu se věnoval Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 08. 07. 2014, sp. zn. I ÚS 1983/13, ve kterém aproboval postup jejich instalace na základě povolení státního zástupce. Soud neshledal dostatečnou intenzitu zásahu do soukromí osoby, která by odůvodňovala potřebu získat povolení soudce, jako je tomu v případě vydání příkazu k domovní prohlídce nebo prohlídce jiných prostor a pozemků.

¹²³ HRABÁČEK, J. *Lenka Bradáčová má obří problém. Klíčové důkazy v kauze Beretta si pravděpodobně pořídila nezákonným odposlechem. Povolila si ho sama, ne soudce.* Online. Ekonomický deník, 27. 05. 2019. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://ekonomickydenik.cz/lenka-bradacova-ma-obri-problem-klicove-dukazy-kauze-beretta-si-pravdepodobne-poridila-nezakonnym-odposlechem-povolila-si-sama-ne-soudce>.

¹²⁴ SOKOL, T. *Stanovisko Unie obhájců ČR č. 4/2019 k formě povolování sledování osoba a věci dle § 158d tr. řádu a to ve formě sledování vnitřních prostor motorového vozidla (prostorový odposlech).* Online. Unie obhájců České republiky, 2019. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://www.uocr.cz/stanoviska/stanovisko-unie-obhajcu-cr-c-4-2019-k-forme-povolovani-sledovani-osoba-a-veci-dle-§-158d-tr-radu-a-to-ve-forme-sledovani-vnitrich-prostor-motoroveho-vozidla-prostorovy-odposlech>.

¹²⁵ HRABÁČEK, J. *Soud v kauze Bereta připustil sporné odposlechy.* Online. Česká justice, 27. 04. 2021. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://www.ceska-justice.cz/2021/04/soud-v-kauze-bereta-pripustil-sporne-odposlechy>.

Z rozhodnutí ESLP zabývajících se právní úpravou nasazení lokalizačního zařízení zmíním zejména případ *Uzun proti Německu*¹²⁶ a *Ben Faiza proti Francii*¹²⁷. Přestože se oba zmíněné rozsudky věnovaly stejné problematice, dospěl v nich soud k jiným závěrům o dostatečnosti zkoumané právní úpravy vztahující se ke sledování pomocí lokalizačního zařízení instalovaného na dopravním prostředku.

V první zmíněném případě soud na úvod shledal, že sledování pomocí lokalizačního zařízení nepochybně představuje zásah do soukromí sledované osoby. Intenzitu zásahu však není možné srovnávat se sledováním poskytujícím zvukové nebo obrazové záznamy. Soud zhodnotil německou právní úpravu nasazení lokalizačního zařízení jako dostatečně jasnou s efektivními zárukami proti případnému zneužití. Instalace GPS lokátorů byla v souladu s tehdejší zněním právní úpravy povolena státním zástupcem na omezenou dobu a v případě prodloužení bylo nutné se obrátit na soudce. Zároveň právní úprava obsahovala možnost soudního přezkumu zákonnosti sledování a vyloučení důkazu z něho vzešlého. Zmínit je třeba i omezení nasazení takového sledování jen na trestné činy určité závažnosti a po zvážení ostatních, méně invazivních, nástrojů vedoucích ke stejnému cíli. Na konci svého testu soud shledal zásah do soukromí osoby přiměřený v protikladu se závažností vyšetřovaného trestného činu.

V druhé zmíněné věci však ESLP dospěl k opačnému závěru, když uzavřel, že v případě nasazení GPS lokátorů byla francouzská právní úprava pro adresáty nepředvídatelná a neposkytovala dostatečné záruky proti možnému zneužití. Na rozdíl od německé právní úpravy obsahovala ta francouzská pouze velmi obecný koncept informačních úkonů. Nejasnost právní úpravy nebylo možné zhojit ani tím, že instalace lokátorů byla povolena soudcem, tedy subjektem poskytujícím vyšší standard nezávislosti a nestrannosti.

3.2.2 Shrnutí

Přestože se může na první pohled jevit rozsah nedotknutelnosti obydlí v trestním právu procesním jako jasně definovaný, na základě judikatury Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva je potřeba toto právo vykládat extenzivněji. Oba soudy přitom vycházejí ze zasazení nedotknutelnosti obydlí do tzv. prostorové dimenze práva na soukromí¹²⁸. Do rozsahu nedotknutelnosti obydlí tak bude nutné zařadit například i prostory, kde je vykonávána

¹²⁶ Rozhodnutí ESLP ve věci *Uzun proti Německu* ze dne 02. 09. 2010, stížnost č. 35623/05.

¹²⁷ Rozhodnutí ESLP ve věci *Ben Faiza proti Francii* ze dne 08. 02. 2018, stížnost č. 31446/12.

¹²⁸ Srov. WAGNEROVÁ, E. Čl. 12. In: WAGNEROVÁ, E.; ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 332.

podnikatelská nebo pracovní činnosti. Ačkoli míra soukromí v těchto prostorách je nižší, nelze ji zcela opomíjet. Polemika je však na místě nad některými rozhodnutími soudů, které pod nedotknutelnost obydlí řadí například i sídla právnických osob nebo neoplocené lesní pozemky.

Vymezení rozsahu ochrany nedotknutelnosti obydlí má svoji důležitost zejména v určení povolovacího režimu sledování. Pod režim § 158d odst. 3 trestního řádu bude nepochybně nutné zahrnout sledování v prostorech kanceláří. Dále je možné polemizovat i o návštěvních místnostech vazební věznice nebo společných prostorech domu, i když v těchto dvou případech se Ústavní soud k takovému postupu vyjádřil negativně. Z pohledu povolovacího režimu je pak zajímavá situace nasazení prostorových odposlechů snímajících kabinu osobního dopravního prostředku. Na základě extenzivního výkladu nedotknutelnosti obydlí a skutečnosti, že i takový prostor skýtá aspekt soukromí, se kloním k závěru Unie obhájců ČR, která vyvodila, že v takové situaci je nutné získat povolení soudce podle § 158d odst. 3 trestního řádu. Daný postup by byl aplikován i okresní státní zástupkyní, se kterou byla problematika diskutována.¹²⁹ Jinou situací je však sledování dopravního prostředku pomocí lokátoru GPS. Jelikož tento způsob sledování nedosahuje takové intenzity narušení soukromí osoby, postačí, pokud je povolen pouze státním zástupcem. Podle požadavků stanovaných ESLP se však sledování pomocí lokalizačních zařízení musí zakládat na předvídatelné právní úpravě.

Jak sledování polohy automobilu, tak i jeho vnitřních prostor řešil Ústavní soud ve svém usnesení ze dne 16. 02. 2021, sp. zn. III. ÚS 3452/20. První způsob sledování povolil státní zástupce, druhý potom soudce. Ani v jednom případě Ústavní soud neshledal porušení ústavně zaručených práv. Ke sledování vnitřního prostoru automobilu se soud vyjádřil následovně: „(...) [městské státní zastupitelství] současně podalo k obvodnímu soudu návrh na povolení sledování tohoto vozidla i podle § 158d odst. 1 a 3 tr. řádu (sledování spojené se zásahem do jeho vnitřních prostor). Tato forma sledování byla soudem následně povolena, čímž bylo garantováno nasazení tohoto operativně pátracího prostředku nezávislou institucí.“¹³⁰ I když Ústavní soud blíže neodůvodnil správnost takového postupu, považoval ho za souladný se svým referenčním rámcem.

¹²⁹ Rozhovor s okresní státní zástupkyní ze dne 12.11.2024.

¹³⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16.02.2021, sp. zn. III. ÚS 3452/20, bod 17.

3.3 Zjišťování obsahu e-mailové komunikace

Zjišťování obsahu e-mailové komunikace OČTŘ bude v nejširším slova smyslu představovat zásah do soukromí jednotlivce. Konkrétně pak bude touto činností zasahováno do důvěrnosti komunikace zakotvené v článku 13 Listiny. Přitom porušit důvěrnost komunikace podle tohoto článku je možné pouze v případech a způsobem, který stanoví zákon. Trestní řád však neobsahuje speciální ustanovení věnující se přímo procesu získávání obsahu e-mailové schránky. OČTŘ tak musí využít jiné, obecnější instituty svěřené jím trestním řádem.

Pro větší srozumitelnost a pochopení je elektronická pošta, pod kterou řadíme i e-mailovou poštu, často připodobňována k té klasické. Dá se říci, že je stejně jako ta tradiční založena na myšlence dopravování zásilek.¹³¹ V obou případech pak bude poskytovatele služby tížit určitá povinnost zajištění důvěrnosti komunikace či mlčenlivosti.¹³² Přestože obě služby vycházejí z podobného základu, není možné je zcela srovnávat.

Elektronickou poštu můžeme definovat jako: „*textová, hlasová, zvuková nebo obrazová zpráva poslaná prostřednictvím veřejné sítě elektronických komunikací, která může být uložena v síti nebo v koncovém zařízení uživatele, dokud ji uživatel nevyzvedne.*“¹³³ Jedná se tak o formu služby elektronické komunikace, konkrétně interpersonální komunikační službu.¹³⁴ V rámci poskytované služby si může uživatel zřídit e-mailovou schránku (účet). Není přitom výjimkou, aby jeden uživatel disponoval více účty, ke kterým se přihlašuje buď zvlášť, nebo i z jednoho místa. Častou praxí tak bude, že jedna osoba bude disponovat jak soukromým, tak i pracovním e-mailovým účtem. Vyloučena není ani situace, kdy k jedné e-mailové schránce bude mít přístup více osob. Ty pak spolu například mohou komunikovat prostřednictvím rozepsaných zpráv, aniž by docházelo k jejich odeslání.¹³⁵

Samotná e-mailová schránka obsahuje různé kategorie zpráv. Jedná se zejména o doručené, odeslané nebo odložené zprávy, koncepty, nevyžádanou poštu a zprávy umístěné v koši. Po doručení je zpráva již plně v dispozici jejího příjemce, aniž by rozhodovalo, zda měl, či neměl možnost se s jejím obsahem seznámit.¹³⁶

Pro účely trestního řízení může být obsah e-mailové schránky zásadní. OČTŘ přitom mohou mít zájem nejen o současný obsah, ale i o ten, který vznikne teprve v budoucnosti.

¹³¹ KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R.; PÚRY, F.; HARAČTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 117.

¹³² § 89 zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, v znění pozdějších předpisů, § 16 zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů.

¹³³ § 2 písm. b) zákona č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁴ § 2 odst. 3 písm. a) a b) zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁵ KLEMENT, P. op. cit. sub. 131, s. 117–118, 125 a 128.

¹³⁶ Tamtéž, s. 126.

Určení časového okamžiku rozhoduje o zvolení správného postupu podle trestního řádu. Pokud OČTŘ nemají přímo k dispozici datový nosič s e-mailovou komunikací, připadají v úvahu zejména dva instituty, a to odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 trestního řádu a sledování podle § 158d odst. 1, 3 trestního řádu. Z důvodu nejednotné praxe vydalo Nejvyšší státní zastupitelství k této problematice stanovisko pod poř. č. 1/2015. V něm vyložilo, že pokud OČTŘ požadují zjištění aktuálního stavu e-mailové schránky, je nutné postupovat podle právní úpravy sledování osob a věcí. V případě získání povolení soudce podle § 158d odst. 3 trestního řádu mohou OČTŘ zjišťovat obsah celé e-mailové schránky, a to včetně nepřečtených zpráv, s nimiž se ale adresát mohl objektivně seznámit.¹³⁷ I když jazykové znění institutu („sledování“) evokuje déletrvající činnost, v kontextu zjišťování současného stavu e-mailové schránky má podobu jednorázového otisku dat. Jestliže OČTŘ vyžadují zjištění budoucího obsahu, je nutné na tento záměr aplikovat § 88 trestního řádu upravující odposlech a záznam telekomunikačního provozu.¹³⁸ Pojem telekomunikační provoz sice není v trestním řádu vyložen, ale jeho definici můžeme nalézt v § 136 odst. 20 písm. a) ve spojení s § 89 odst. 2 zákona o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, kdy se jím rozumí přenášená zpráva, tedy jakákoli informace vyměňovaná nebo přenášená mezi konečným počtem účastníků nebo uživatelů prostřednictvím veřejně dostupné služby elektronických komunikací. Takovou zprávou bude bezesporu i ta e-mailová.

Postup vyložený ve stanovisku Nejvyššího státního zastupitelství byl shledán přípustným i Ústavním soudem v usnesení ze dne 03. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 3812/2012. V něm soud vyjádřil závěr, že otisk elektronických dat lze povolit podle § 158d odst. 3 trestního řádu, pokud se jedná o data na zařízeních již uložená, nikoli o data telekomunikačního provozu.¹³⁹

3.4 Použití záznamu získaných podle § 158d odst. 3 trestního řádu v jiné trestní věci

Jak již bylo zmíněno na konci kapitoly 2, v této části bych se rád věnoval rozdílným interpretacím, které § 158d odst. 10 trestního řádu vyvolává v souvislosti s použitím záznamů pořízených podle § 158d odst. 3 trestního řádu v jiné trestní věci. V zásadě se nabízejí dva různé

¹³⁷ Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. č. 1/2015 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k problematice zjišťování obsahu mobilních telefonů a jiných datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek. Online. 26. 01. 2015, s. 11. [cit. 2024-12-17] Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/1_SL_760-2014.pdf.

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ Usnesení Ústavního soudu ze dne 03. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 3812/2012.

pohledy na problematiku. První, který vychází zejména z jazykové konstrukce ustanovení, nedovoluje v odlišné trestní věci použít jiných záznamů než těch pořizovaných za „*podmínek uvedených v odstavci 2*“¹⁴⁰, což znamená ze sledování povoleného státním zástupcem. Ten druhý pohled na problematiku potom vykládá citovaný úryvek jako odkaz na sledování, při kterém jsou pořizovány záznamy bez ohledu na povolovací subjekt.

Nepoužitelnost záznamů ze sledování povoleného soudcem v jiné trestní věci podpořil Nejvyšší soud v mediálně známé kauze, ve které figuroval i Ivo Rittig. Ve svém usnesení ze dne 26. 09. 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018, zamítl stížnost pro porušení zákona podanou tehdejšími ministrem spravedlnosti Robertem Pelikánem. Ve svém rozhodnutí soud shledal přiměřený výklad odvolacího soudu, který nepřipustil záznamy ze sledování povoleného soudcem v jiné trestní věci. Odvolací soud vycházel jak z doktrinálního výkladu, který v té době byl k dispozici, tak i z jazykové interpretace § 158d odst. 10 trestního řádu. Nejvyšší soud sice uznává, že jednotlivé odstavce § 158d trestního řádu jsou vzájemně provázané, nicméně z takové systematiky vyvozuje, že pokud § 158d odst. 10 trestního řádu odkazuje pouze na odstavec 2, je nutné použitelnost záznamů v jiné trestní věci omezit pouze na sledování povolené státním zástupcem. Z druhé strany totiž máme například § 158d odst. 4 nebo § 158d odst. 6 trestního řádu, které obsahují jak zmínku o odstavci 2, tak i odstavci 3.

Důkladnější rozbor této problematiky nám poskytl Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 01. 09. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020. Zajímavé jsou i skutkové okolnosti případu. Rozhodnutí se totiž týkalo příslušníků Policie České republiky, kteří měli za pomoci nevybíravého psychického i fyzického nátlaku donutit podezřelého k doznání a spolupráci. Toto jednání pak bylo zaznamenáno při nasazení sledování podle § 158 odst. 3 trestního řádu v jiné trestní věci. Na základě několika argumentačních rovin dospěl Nejvyšší soud k „*zásadní procesní použitelnosti záznamů povolených soudcem v jiné věci*“¹⁴¹. Soud se přiklonil k názoru, že odkaz na odstavec 2 v ustanovení § 158d odst. 10 trestního řádu je třeba vykládat ve smyslu sledování, při kterém jsou pořizovány záznamy bez ohledu na povolovací subjekt. Opačný postoj by podle něho byl nelogický, když právě takové záznamy mohou sloužit jako cenný důkazní materiál o nejzávažnějších trestných činech. Stranou soud neponechává ani doslovné znění ustanovení, jež obsahuje „*za podmínek uvedených v odstavci 2 provedeno*“, nikoli „*povoleno*“. Touto myšlenkou se soud zřejmě snažil reagovat na hlavní opěrný bod druhé argumentační strany, který vychází z jazykového výkladu ustanovení. Podporu pro svoji interpretaci našel soud i v komentáři k trestnímu řádu od Lata. V něm je zajímavé, že i sám

¹⁴⁰ § 158d odst. 10 trestního řádu.

¹⁴¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01. 09. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020, bod 58.

autor dříve uváděl restriktivní výklad použitelnosti záznamů v jiné trestní věci, i když ho pokládal za nedůvodný. Následně však došlo k revizi této části, ve které autor již prezentuje použitelnost záznamů povolených na základě odstavce 3 v jiné trestní věci, přestože z jazykového výkladu může vyplývat opak.¹⁴² Na závěr pak soud uvádí, že použitelnost záznamů povolených soudcem v jiné trestní věci je nutné poměřovat se zásadou proporcionality. Míra zásahu do práv a svobod jednotlivce způsobeného procesní uplatnitelností záznamů musí být poměřována se závažností projednávaného trestného činu.

Stejný postoj nalezneme i v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 08. 2020, sp. zn. 8 Tdo 647/2020. Přestože v daném případě šlo o použití záznamů pořízených podle § 158d odst. 3 trestního řádu ve stejné věci, vyjádřil se soud i ke zmíněným námitkám jejich uplatnitelnosti v jiné trestní věci. Na okraj je nutno dodat, že soud odkazoval zejména na argumentaci formulovanou již odvolacím soudem. Toho k použitelnosti záznamů vedl zejména logický a systematický výklad ustanovení. V § 158d odst. 3 trestního řádu totiž není upraven speciální institut sledování, ale je v něm obsažen požadavek předchozího povolení soudce v případě intenzivnějšího zásahu do soukromí osoby. Odkaz na odstavec 2 nelze proto vykládat v kontextu sledování povoleného státním zástupcem, nýbrž ve smyslu sledování, při kterém jsou pořizovány záznamy. Právě jejich použitelnost v jiné trestní věci § 158d odst. 10 trestního řádu upravuje. Na závěr soud uvádí příklady výskytu stejného postoje i v části odborné literatury.

Takto prezentované závěry senátů Nejvyššího soudu nejsou v rozporu se starší judikaturou Ústavního soudu, i když ta se výslovně k dané problematice nevyjádřila. Zmínku o § 158d odst. 3 trestního řádu nalezneme například v usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 07. 2013, sp. zn. I. ÚS 1518/13, nebo ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14. Pro ilustraci lze konkrétně uvést usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 04. 2019, sp. zn. II ÚS 1095/19, ve kterém soud bez bližší argumentace uvedl, že: *„V jiné trestní věci, než je ta, v níž bylo sledování provedeno, lze záznam pořízený při sledování a připojený protokol použít jako důkaz jen tehdy, je-li i v této věci vedeno řízení o úmyslném trestném činu nebo souhlasí-li s tím osoba, do jejichž práv a svobod bylo sledováním zasahováno (§ 158d odst. 10 trestního řádu).“*¹⁴³ Výklad Nejvyššího soudu prezentovaný v jeho usnesení ze dne 01. 09. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020, však následně shledal Ústavní soud v usnesení ze dne 29. 03. 2022, sp. zn. I. ÚS 555/22,

¹⁴² LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A.; FENYK, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. [cit. 2024-12-20] Dostupné z: www.aspi.cz.

¹⁴³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 04. 2019, sp. zn. II ÚS 1095/19, bod 12.

souladný se svým referenčním rámcem. Bližší argumentaci však sám neposkytl a ve větší části pouze zrekapituloval průběh řízení.

V nedávné době se Nejvyšší soud ve svém usnesení ze dne 28. 05. 2024, sp. zn. 7 Tdo 380/2024, opět věnoval použitelnosti záznamů v jiné trestní věci. V něm již bez nutnosti formulovat novou argumentaci převzal právní věty z představených usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 08. 2020, sp. zn. 8 Tdo 647/2020 a ze dne 01. 09. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020, publikovaných ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1A/2021.

Z předloženého vývoje je zřejmé, že současná judikatura již nyní zaujímá výklad umožňující použitelnost záznamů ze sledování povoleného soudcem. Současně však klade požadavky na respektování zásady přiměřenosti. I sám předseda Nejvyššího soudu Petr Angyalossy poznamenává, že použitelnost záznamů získaných na základě odst. 3 v jiné trestní věci bude vždy nutné posuzovat s ohledem na konkrétní věc a její okolnosti.¹⁴⁴ Z důvodu vysoké intenzity zásahu do soukromí osoby při provádění sledování podle § 158d odst. 3 trestního řádu se korekce zásadou přiměřenosti jeví jako vhodná. Současně je ale nutné poznamenat, že vyšší standard ochrany soukromí je již poskytován povolovacím subjektem, kterým je soud. Bylo by proto z tohoto pohledu nelogické, kdyby záznamy ze sledování povolené státním zástupcem byly uplatnitelné v jiné trestní věci, kdežto ty ze sledování povolené soudcem nikoli.

3.5 Uplatnění poznatků ze zpravodajské činnosti v trestním řízení

Český právní řád mezi zpravodajské služby zahrnuje a) Bezpečnostní informační službu, b) Úřad pro zahraniční styky a informace, c) Vojenské zpravodajství.¹⁴⁵ Jejich hlavním úkolem je získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů nebo pro zajištění bezpečnosti a obrany České republiky.¹⁴⁶ K získávání takových informací pak zákonná úprava kromě jiného umožňuje Bezpečnostní informační službě a Vojenskému zpravodajství využít různé zpravodajské prostředky. Mezi ně řadíme zpravodajskou techniku, krycí doklady a prostředky nebo sledování osob a věcí.¹⁴⁷ Jejich použití pak podléhá ať již internímu, nebo i externímu povolení. V případě nasazení zpravodajské techniky se vyžaduje písemné povolení předsedy

¹⁴⁴ KATALÍK, J.; VACULÍK, R. *Průlomový verdikt: Odposlechy jsou důkaz, i když pocházejí z jiné kauzy*. Online. Novinky.cz. 16. 07. 2020. [cit. 2024-10-30] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-prulomovy-verdikt-odposlechy-jsou-dukaz-i-kdyz-pochazeji-z-jine-kauzu-40337642>.

¹⁴⁵ § 3 zákona o ZSČR.

¹⁴⁶ § 2 zákona o ZSČR.

¹⁴⁷ § 7 zákona o BIS nebo § 7 zákona o VZ.

senátu vrchního soudu¹⁴⁸, u sledování osob a věcí bude zapotřebí disponovat povolením ředitele Bezpečnostní informační služby nebo jím určeného vedoucího organizačního útvaru¹⁴⁹, respektive ministra obrany v rámci Vojenského zpravodajství¹⁵⁰. Stranou pak stojí Úřad pro zahraniční styky a informace, který nemá svůj speciální zákon a právní úpravu jeho činnosti nalezneme přímo v zákoně o ZSČR. Ten bez bližších podmínek umožňuje tomuto orgánu pro plnění jeho úkolů používat sledování osob a věcí, krycí doklady a prostředky, nástrahovou a zabezpečovací techniku a využívat osoby jednající v jeho prospěch.¹⁵¹

Z takového krátkého představení pak vyplývá, že prostředky vložené do rukou zpravodajským službám pro plnění jejich úkolů připomínají instituty upravené i v trestním řádu. Obdobu zpravodajské techniky je možné spatřit například ve sledování při současném pořizování záznamů nebo s odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu. Otázkou tedy je, zda je přípustné informace získané zpravodajskými službami podle jejich zákonné úpravy využít v trestním řízení?

Tuto otázku nám z velké části zodpověděl náleží Ústavního soudu ze dne 29. 02. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07, ve kterém šlo o použití telefonních odposlechů provedených zpravodajskou službou. Jelikož právní úprava v trestním řádu obsahuje speciální postupy pro provádění nejen odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, ale i sledování osob a věcí, které poskytují vyšší standard ochrany práv a svobod jednotlivce, shledal soud, že telefonní odposlechy získané na základě právní úpravy zpravodajských služeb není možné použít v trestním řízení jako důkaz. Současné znění trestního řádu totiž ani žádným způsobem neupravuje případy použití důkazu, který byl získán odposlechem provedeným na základě jiného zákona. Uplatnění zpravodajských informací by tak v konečném důsledku mohlo zapříčinit obcházení požadavků kladených trestním řádem pro postup OČTŘ při odhalování trestných činů. Nakonec nelze ani opomenout rozdílný účel informací získaných podle trestního řádu a zákonů upravujících činnost zpravodajských služeb. Soud v této věci uvedl, že: „*Zatímco účelem trestního řízení, je náležité zjištění trestných činů a spravedlivé potrestání jejich pachatelů (...), účelem činnosti (vojenských) zpravodajských služeb je zabezpečení informací o záměrech a činnostech představujících vojenskou ohrožení České republiky, o zpravodajských službách cizí moci v oblasti obrany, o záměrech a činnostech namířených proti zabezpečování*

¹⁴⁸ § 9 zákona o BIS, respektive § 9 zákona o VZ.

¹⁴⁹ § 14 zákona o BIS.

¹⁵⁰ § 15 zákona o VZ.

¹⁵¹ § 18 odst. 1 zákona o ZSČR.

obranu České republiky, o činnostech ohrožujících státní a služební tajemství v oblasti obrany České republiky (...).“¹⁵²

Zákonný podklad pro předávání informací ze strany zpravodajských služeb je obsažen v § 8 odst. 3 zákona o ZSČR, jenž umožňuje postoupit informaci o zjištěních státním nebo policejním orgánům, pokud souvisejí s jejich zákonem danou působností. Ústavní soud z daného ustanovení vyvodil závěr, že zpravodajské služby mohou poskytnout pouze „*povšechné informace operativního charakteru.*“¹⁵³ S takovým výkladem však nesouhlasí Vučka, který v daném ustanovení naopak vidí možnost zpravodajských služeb poskytnout i konkrétní informace, ať už budou sloužit jako důkaz v trestním řízení, či nikoli. Oproti Ústavnímu soudu totiž nevyvozuje ze slovního spojení „*informace o zjištěních*“ obsaženého v § 8 odst. 3 zákona o ZSČR omezení obsahu předávaných informací.¹⁵⁴ Zpravodajské služby totiž získávají poznatky nejen za použití zpravodajské techniky, ale i například z veřejných zdrojů nebo sociálních sítí. Následná nemožnost předat důkazní prostředky získané z těchto zdrojů by neúměrně a bezdůvodně ztěžovala kooperaci orgánů veřejné moci. Lze si totiž představit, že zpravodajské služby mohou disponovat důkazními prostředky dokládajícími určitý stav věci v minulosti, který je rozhodný pro vedení trestního řízení.

Není pochyb o tom, že v případě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, popřípadě sledování osob a věcí, obsahuje trestní řád speciální postup, který je nutné respektovat. Takto získané informace budou mít pro OČTŘ bezesporu pouze operativní charakter. Jak však podle mě správně uzavírá Vučka: „*Bavíme-li se o (ne)použitelnosti informací od zpravodajských služeb jako důkazu v trestním řízení, měli bychom rozlišovat různé metody jejich získávání a činit závěry až podle toho (...).*“¹⁵⁵

Naopak v některých situacích nemusí zpravodajská služba poskytnout informace z důvodu možného ohrožení jejího důležitého zájmu. Lze si tak představit případy, kdy vzhledem k utajnému charakteru zpravodajské činnosti nebude možné OČTŘ poskytnout zdroj informace, což může zapříčinit nedostatečnou kvalitu důkazu a jeho procesní nepoužitelnost. Jiným důvodem pro odmítnutí poskytnutí informace pak mohou být i závazky

¹⁵² Nález Ústavního soudu ze dne 29. 02. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07, bod 23.

¹⁵³ Tamtéž, bod 28.

¹⁵⁴ VUČKA, J. *Použitelnost důkazů opatřených zpravodajskou službou v trestním řízení.* Online. Epravo.cz, 16. 07. 2020. [cit. 2024-10-24] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pouzitelnost-dukazu-opatrenych-zpravodajskou-sluzbou-v-trestnim-rizeni-111466.html>.

¹⁵⁵ Tamtéž.

zpravodajských služeb v mezinárodním prostředí a respektování zájmů cizích zpravodajských služeb.¹⁵⁶

¹⁵⁶ POKORNÝ, L. Limity důkazního použití zpravodajských informací. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2021, roč. 29, č. 4, s. 753–757.

4 Technologie rozpoznávání obličeje

V rámci problematiky sledování osob nelze nezmínit vzrůstající zájem o technologii rozpoznávání obličeje. Její rozvoj je v poslední době spojen nejen s pokrokem v oblasti umělé inteligence, kapacity úložišť dat, ale také s dostupností kvalitních a levných kamer.¹⁵⁷ Zájem o technologii tak přichází nejen z veřejného, ale i soukromého sektoru. S postupem času jsou na trh uváděna nová řešení, která využívají tuto technologii za účelem usnadnění každodenního života. Obličej osoby tak může sloužit například k odemykání mobilního zařízení nebo k autorizaci plateb.

Přestože technologie může přispět k efektivnímu vymáhání práva a zvýšení veřejné bezpečnosti, nelze zároveň odhlédnout od rizik, která s sebou přirozeně přináší. Uvědomění si deficitů technologie je totiž první krokem k jejímu zodpovědnému a korektnímu využívání.

V této kapitole bude zejména pojednáno o použití technologie v kontextu prosazování práva. Hlavním účelem této kapitoly je poskytnout náhled do problematiky aplikace technologie nejen v České republice, ale i ve vybraných zahraničních státech.

4.1 Podstata a funkce technologie

Technologii rozpoznávání obličeje lze definovat jako systém založený zejména na umělé inteligenci, který umožňuje rozpoznat či identifikovat jednotlivce na základě jeho obličeje. Činí tak prostřednictvím získání tzv. biometrické šablony obličeje, kterou dále porovnává s referenční databází konkrétních osob, respektive s jejich biometrickými údaji. Technologie je tak založena na dvoukrokovém procesu: nejdříve umělá inteligence rozpozná obličej a převede ho do podoby digitální biometrické šablony, následně tuto šablonu porovná s jedním či více prvky v referenční databázi.¹⁵⁸

Díky své povaze je možné technologii rozpoznávání obličeje zařadit do širší kategorie biometrických technologií. Ty jsou založené na postupech, které mají za cíl rozpoznat jednotlivce pomocí kvantifikování jeho biologických, fyziologických, nebo i behaviorálních charakteristik. Biometrický údaj člověka pak může představovat konkrétní technické

¹⁵⁷ SELWYN N.; ANDREJEVIC M. et al. Facial Recognition Technology. Online. In: MATULIONYTE R.; ZALNIERIUTE M. (eds.). *The Cambridge Handbook of Facial Recognition in the Modern State*. Cambridge University Press, 2024, s. 13. [cit. 2024-12-04] Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/20D933F03A88EB412EE6423577FF7F17/9781009321198c2_11-28.pdf/facial_recognition_technology.pdf.

¹⁵⁸ EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD. *Guidelines 05/2022 on the use of facial recognition technology in the area of law enforcement. Version 2.0*. Online. 2023, s. 9. [cit. 2024-12-04] Dostupné z: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-05/edpb_guidelines_202304_frtlawenforcement_v2_en.pdf.

zpracování podoby duhovky, hlasu, chůze, papilárních linií nebo v našem případě obličeje.¹⁵⁹ Charakteristikou biometrické informace je i její úzká spjatost s osobou. Na rozdíl od klíče nebo hesla se jedná o informaci, kterou nelze jednoduše změnit nebo vyřadit.

V současnosti lze rozlišit zejména dva specifické případy použití technologie rozpoznávání obličeje. Jmenovitě se jedná o verifikaci a identifikaci.¹⁶⁰

Pomocí verifikace dochází k porovnání dvou konkrétních biometrických šablon. Technologie následně určí, jestli tyto dvě šablony jsou shodné a patří tedy jedné osobě, či nikoli. S takovým využitím se nejčastěji setkáme při provádění pasové kontroly na letištích pomocí tzv. eGates. Tento systém umožňuje rychlé odbavení cestujících na základě porovnání snímku obličeje v cestovním dokladu se snímkem obličeje zachyceným bránou pasové kontroly. Pokud je dosažena předem určená hranice shody, brána cestujícího vpustí dále. V opačném případě je k cestujícímu přivolána odpovědná osoba. Výhodou verifikace je skutečnost, že při její aplikaci nemusí nutně docházet k uchovávání biometrických údajů v centrální evidenci. Data, se kterými systém pracuje, jsou dostupná přímo z pořízeného snímku nebo načtena z cestovního dokladu.¹⁶¹

Identifikace spočívá v porovnání extrahované biometrické šablony s referenční databází osob. Systém následně vyhodnotí, jestli byla nalezena shoda se známou osobou, či nikoli. Technologie vychází nejčastěji z obrazového nebo vizuálního záznamu a snaží se na něm rozpoznat obličej, které následně převede do zmíněné biometrické šablony. Provedení operace se zpravidla odehrává na záznamech s rozličnou kvalitou a s výskytem většího počtu osob, a proto je možné očekávat větší chybovost než při verifikaci. V kontextu technologie rozpoznávání obličeje je tato operace někdy označována jako automatické rozpoznávání obličeje.¹⁶² V terminologii již platného Aktu o umělé inteligenci se bude jednat o *systém biometrické identifikace na dálku*.¹⁶³

Systém biometrické identifikace na dálku lze dále podle Aktu o umělé inteligenci rozdělit na dvě specifické kategorie: *systém biometrické identifikace na dálku v reálném čase* a *systém následné biometrické identifikace na dálku*.¹⁶⁴ Rozdělení přitom není bezúčelné a má dopad na regulační rámec a možnosti využití jednotlivých systémů.

¹⁵⁹ Tamtéž.

¹⁶⁰ SELWYN, N.; ANDREJEVIC, M. et al. op. cit. sub. 157, s. 11.

¹⁶¹ EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement*. Online. Publications Office of the European Union, 2020, s. 7. [cit. 2024-12-04] Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-facial-recognition-technology-focus-paper-1_en.pdf.

¹⁶² Tamtéž, s. 7–8.

¹⁶³ Rec. 17 Aktu o umělé inteligenci.

¹⁶⁴ Čl. 3 odst. 42 a 43 Aktu o umělé inteligenci.

Do technologie rozpoznávání obličeje bývá někdy řazena i funkce kategorizace, která je založena na analýze obličeje. Na základě ní dokáže technologie k osobám přiřadit určité charakteristiky. Analýza tak může odhadnout věk, pohlaví, národnost nebo náladu.¹⁶⁵ Je ale potřeba zdůraznit, že při této analýze pracuje algoritmus pouze s jednou biometrickou šablonou. Při této operaci nutně nedochází ke ztotožnění osoby, a tudíž takové využití umělé inteligence nelze přímo zařadit pod vymezený pojem technologie rozpoznávání obličeje.¹⁶⁶

S ohledem na míru zásahu do základních práva a svobody jednotlivce bude výklad dále zaměřen zejména na technologii rozpoznávání obličeje určenou k identifikaci osob.

4.2 Právní úprava technologie automatického rozpoznávání obličeje

V této kapitole blíže rozeberu právní předpisy a normy, které mají vztah nejen k technologii automatického rozpoznávání obličeje, ale i k biometrickým údajům. Jelikož má v této oblasti významnou úlohu i právo Evropské unie, budou její legislativní akty rozebrány samostatně.

4.2.1 Právní úprava na úrovni Evropské unie

Na úrovni primárního práva Evropské unie je nutné zmínit zejména Listinu základních práv Evropské unie a Smlouvu o fungování Evropské unie.

V rámci Listiny EU jsou významné články 7 a 8. V prvně zmíněném článku nalezneme právo na respektování soukromého a rodinného života. Toto právo se vyskytuje i v článku 8 Úmluvy nebo v jiné podobě i v článku 7 odst. 1 nebo článku 10 odst. 2 Listiny. Na rozdíl od Úmluvy zakotvuje Listina základních práv Evropské unie přímo v článku 8, podobně jako Listina v článku 10 odst. 3, ochranu osobních údajů. Působnost Listiny EU se vztahuje nejen na orgány EU, instituce a jiné subjekty při výkonu všech jejich pravomocí, ale také na členské státy, pokud uplatňují právo EU.¹⁶⁷

Ve Smlouvě o fungování Evropské unie je pak v článku 16 zakotvena pravomoc přijímat pravidla v oblasti ochrany osobních údajů fyzických osob. Nejen na základě tohoto zmocnění pak byly přijaty následující relevantní legislativní akty: Obecné nařízení o ochraně osobních

¹⁶⁵ EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. op. cit. sub. 161, s. 8.

¹⁶⁶ NATIONAL ACADEMIES OF SCIENCES, ENGINEERING, AND MEDICINE. *Facial Recognition Technology: Current Capabilities, Future Prospects, and Governance*. Online. Washington, DC: The National Academies Press, 2024, s. 12–13. [cit. 2024-12-21] Dostupné z: <https://static1.squarespace.com/static/5b7ea2794cde7a79e7c00582/t/65ced3a3f80d8b70e1564bc0/1724162908357/Facial+Recognition+Technology.pdf>.

¹⁶⁷ Čl. 51 Listiny EU.

údajů, Směrnice o ochraně údajů v oblasti prosazování práva a v nedávné době i Akt o umělé inteligenci.

Přestože je předmětem právní úpravy GDPR stanovení pravidel pro ochranu fyzických osob při zpracování osobních údajů soukromými i veřejnými subjekty, její věcná působnost se nevztahuje na zpracování prováděné příslušnými orgány při prosazování práva.¹⁶⁸ Pokud však tyto orgány vyvíjejí i činnost, která nesouvisí se zmíněným účelem, GDPR se samozřejmě aplikuje.¹⁶⁹ Nařízení se tak například uplatní v případě zpracování osobních údajů příslušnými orgány pro administrativní účely.

Vedle GDPR byla v rámci reformního balíčku přijata v roce 2016 i Směrnice o ochraně údajů v oblasti prosazování práva. Jelikož se jedná o směrnici, nemá přímý účinek a musí být vhodně transponována do vnitrostátního práva. Jejím předmětem je právní úprava zpracování osobních údajů fyzických osob příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, včetně ochrany před hrozbami pro veřejnou bezpečnost a jejich předcházení. Kromě ochrany práv a svobod jednotlivců má směrnice za cíl harmonizovat výměnu osobních údajů uvnitř Evropské unie a přispět tak k lepší spolupráci příslušných orgánů.¹⁷⁰

Z pohledu technologie automatického rozpoznávání obličeje je významný zejména čl. 10 Směrnice zakotvující zpracování zvláštních kategorií osobních údajů, mezi které se řadí i biometrické údaje umožňující jedinečnou identifikaci fyzické osoby. Takové zpracování je povoleno pouze v případě, že je zcela nezbytné, subjektu údajů jsou poskytnuty vhodné záruky práv a svobod a: a) je povoleno právem Unie nebo členského státu; b) slouží k ochraně životně důležitých zájmů subjektu údajů nebo jiné fyzické osoby; nebo c) se týká údajů zjevně zveřejněných subjektem údajů.

Ustanovení zakotvující zpracování zvláštní kategorie osobních údajů nelze vnímat odděleně a je ho potřeba zasadit do celkového kontextu norem ve Směrnici. Zpracování tak musí být v souladu nejen s článkem 4, který upravuje obecné zásady, ale i s článkem 8 věnujícímu se zákonnosti zpracování a článkem 11 určenému automatizovanému individuálnímu rozhodování. Z upravených zásad při zpracování osobních údajů pak lze zejména zmínit: zásadu minimalizace dat, zásadu konkrétního účelu nebo zásadu zákonnosti. Posledně zmíněná zásada je blíže rozpracována právě v článku 8, kde je vyžadováno po právu

¹⁶⁸ Čl. 2 odst. 2 písm. d) GDPR.

¹⁶⁹ Rec. 19 GDPR.

¹⁷⁰ Čl. 1 Směrnice.

členských států, aby alespoň stanovily cíle zpracování, specifikovaly osobní údaje a účely jejich zpracování.

Posledním legislativním aktem, o kterém se v rámci práva Evropské unie zmíním, je Akt o umělé inteligenci. Ten vstoupil v platnost 1. srpna 2024. Jeho účinnost však počíná dne 2. srpna 2026, přičemž některé kapitoly budou účinné již ode dne 2. února 2025.¹⁷¹ Cílem Aktu o umělé inteligenci je stanovení pravidel pro odpovědné vyvíjení a používání systémů umělé inteligence. Jedná se tak o první komplexní právní předpis, jak na úrovni Evropské unie, tak i celosvětově, který se touto problematikou zabývá.

Nařízení se vztahuje nejen na systémy biometrické identifikace na dálku, ale i na jiné systémy umělé inteligence. Podle článku 3 odst. 1 Aktu o umělé inteligenci se pod pojmem „systém AI“ rozumí „strojový systém navržený tak, aby po zavedení fungoval s různými úrovněmi autonomie a který po zavedení může vykazovat adaptabilitu a který za explicitními nebo implicitními účely z obdržených vstupů odvozuje, jak generovat výstupy, jako jsou predikce, obsah, doporučení nebo rozhodnutí, které mohou ovlivnit fyzická nebo virtuální prostředí.“ V závislosti na dopadu systému do oblasti práv a svobod fyzické osoby rozlišuje Akt o umělé inteligenci čtyři úrovně rizik: 1) minimální nebo žádná rizika, 2) omezená rizika, 3) vysoká rizika, 4) nepřijatelná rizika. Každá úroveň obsahuje rozdílná pravidla, přičemž čím je riziko vyšší, tím je i úprava přísnější.¹⁷²

Systém biometrické identifikace na dálku v reálném čase ve veřejně přístupných prostorech pro účely vymáhání práva je zařazen do kategorie s nepřijatelným rizikem. Takové systémy jsou obecně zakázány.¹⁷³ V případě použití tohoto konkrétního systému jsou však stanoveny tři cíle, pro které je jeho nasazení v nezbytně nutné míře přípustné. Tyto cíle zahrnují: a) vyhledávání obětí určitých trestných činů nebo pohřešovaných osob; b) za určitých podmínek i lokalizaci nebo identifikaci podezřelé nebo obviněné osoby z trestného činu; nebo c) prevenci konkrétního ohrožení života nebo fyzické bezpečnosti osob či konkrétní hrozby teroristického útoku.¹⁷⁴ Kromě jiného musí nasazení tohoto systému podléhat předchozímu povolení ze strany justičního nebo nezávislého správního orgánu.¹⁷⁵

Podle čl. 6 odst. 2 ve spojení s Přílohou III Aktu o umělé inteligenci spadá systém biometrické identifikace do kategorie vysoce rizikového systému umělé inteligence. S ohledem

¹⁷¹ Čl. 113 Aktu o umělé inteligenci.

¹⁷² FUTURE OF LIFE INSTITUTE. *High-level summary of the AI act*. Online. 2024, s. 1. [cit. 2024-12-09] Dostupné z: <https://artificialintelligenceact.eu/wp-content/uploads/2024/11/Future-of-Life-InstituteAI-Act-overview-30-May-2024.pdf>.

¹⁷³ Čl. 5 odst. 1 Aktu o umělé inteligenci.

¹⁷⁴ Čl. 5 odst. 1 písm. h) Aktu o umělé inteligenci.

¹⁷⁵ Čl. 5 odst. 3 Aktu o umělé inteligenci.

na dopady této kategorie rizik je jí určena největší část znění Aktu o umělé inteligenci. V rámci této úrovně rizik se nachází i systém následné biometrické identifikace, jak byl představen v kapitole 4.1. Nařízení uvádí pro vysoce rizikové systémy umělé inteligence různorodá pravidla v oblasti managementu řízení rizik, správy dat v rámci trénovacích modelů umělé inteligence, technické dokumentace, vedení záznamů, poskytování informací zavádějícím subjektům, lidského dohledu nebo v oblasti bezpečnosti, přesnosti a spolehlivosti systémů.¹⁷⁶ Zároveň Akt o umělé inteligenci požaduje v čl. 26 odst. 10, s určitou výjimkou, po zavádějícím subjektu, aby disponoval povolením justičního nebo správního orgánu. Tato povinnost se vztahuje pouze na použití systému následné biometrické identifikace na dálku za účelem cíleného vyhledávání podezřelé nebo odsouzené osoby, tedy nikoli na všechny systémy v kategorii vysokého rizika.

4.2.2 Právní úprava v České republice

Transpozice Směrnice o ochraně údajů v oblasti prosazování práva byla do českého právního řádu provedena prostřednictvím zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, a zvláštních zákonů upravujících činnost donucujících orgánů. Ze zvláštních zákonů bude pozornost věnována výhradně zákonu o PolČR.

V § 79 zákona o PolČR nalezneme obecné oprávnění Policie ČR zpracovávat osobní údaje, je-li to nezbytné za účelem předcházení, vyhledávání a odhalování trestné činnosti, stíhání trestných činů, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách. Dále v § 79 odst. 3 zákona o PolČR je upraveno shromažďování vyjmenovaných osobních údajů, které bychom mohli zařadit do zvláštní kategorie osobních údajů. Zpracovávat tyto osobní údaje lze pouze tehdy, je-li to nezbytné pro účely šetření konkrétního trestného činu či přestupku, nebo při poskytování ochrany osob. Biometrické údaje za účelem jedinečné identifikace fyzické osoby však v tomto ustanovení zcela chybí.

4.3 Použití technologie v České republice

Známým případem nasazení systému biometrické identifikace na dálku v reálném čase je instalace kamerového systému na Letišti Václava Havla v Praze. Kromě tranzitního prostoru se kamery s touto funkcí nacházejí i ve veřejně přístupných prostorech letiště.¹⁷⁷ Nasazení

¹⁷⁶ Čl. 8–17 Aktu o umělé inteligenci.

¹⁷⁷ PĚKNICOVÁ, K. *Ministerstvo vnitra rozšíří zabezpečení Letiště Václava Havla o 145 kamer s automatickým rozpoznáváním obličejů*. Online. Ministerstvo vnitra České republiky, 04. 03. 2019. [cit. 2024-12-08] Dostupné z:

systemu bylo schváleno vládou ČR dne 19. ledna 2015. Od 15. června 2018 se jeho provoz nachází ve zkušebním režimu. Provozovatelem systému je policie ČR, konkrétně Ředitelství služby cizinecké policie.¹⁷⁸

Po získání biometrického údaje osoby je tato informace porovnána s údaji v informačním systému Pátrání po osobách (PATROS). V něm se mohou nacházet jak osoby důležité pro trestní řízení, tak například i osoby pohřešované.¹⁷⁹ Pro představu je počet hledaných osob, které byly ztotožněny systémem provozovaným na LVHP mezi roky 2018 až 2022, znázorněn v tabulce.

Tabulka č. 1: Počet hledaných osob, které byly ztotožněny kamerovým systémem na Letišti Václava Havla v Praze mezi lety 2018 až 2022

Rok	Počet osob
2018	72
2019	102
2020	32
2021	0
2022	28

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat v MACH, V. *Využití umělé inteligence Policií České republiky*. Online. Iuridicum Remedium, prosinec 2023, s. 29. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: https://digitalnisvobody.cz/wp-content/uploads/2024/01/cesky_minority_report_iure_23.pdf.

Právním základem provozování systému biometrické identifikace na dálku v reálném čase na LVHP je podle policie ČR § 62 odst. 1 ve spojení s § 79 odst. 2 zákona o PolČR. První zmíněné ustanovení opravňuje policii ČR pořizovat zvukové, obrazové a jiné záznamy osob na veřejně přístupných místech. Pokud tyto záznamy zachycují stále automatické technické systémy, má policie ČR povinnost o této činnosti vhodným způsobem informovat.¹⁸⁰ Druhé ustanovení, § 79 odst. 2 zákona o PolČR, pak opravňuje policii ČR ke zpracování jakýchkoli osobních údajů.¹⁸¹

Zástupcem systému zpětné biometrické identifikace na dálku je v českém prostředí informační systém Digitálních podob osob. Jeho zkušební provoz byl spuštěn 22. srpna 2022. Jako v případě kamerového systému na LVHP je jeho provozovatelem policie ČR. Digitální

<https://www.mvcr.cz/volby/clanek/ministerstvo-vnitro-rozsiri-zabezpeceni-letiste-vaclava-havla-o-145-kamer-s-automatickym-rozpoznavanim-obliceju.aspx>.

¹⁷⁸ SCHIMMER, D. *Systém detekce obličejů*. Online. Policie ČR, 23. 11. 2020. [cit. 2024-12-08] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2020-system-detekce-obliceju.aspx>.

¹⁷⁹ Tamtéž.

¹⁸⁰ § 62 odst. 2 zákona o PolČR.

¹⁸¹ MACH, V. *Využití umělé inteligence Policií České republiky*. Online. Iuridicum Remedium, prosinec 2023, s. 29. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: https://digitalnisvobody.cz/wp-content/uploads/2024/01/cesky_minority_report_iure_23.pdf.

podoba osob slouží jako podpůrný operativní nástroj k „*identifikaci zájmové osoby za účelem předcházení, vyhledávání a odhalování trestní činnosti, stíhání trestných činů, zajišťování bezpečnosti České republiky nebo zajišťování veřejného pořádku a vnitřní bezpečnosti, včetně pátrání po osobách a věcech.*“¹⁸² Systém přitom při identifikaci konkrétní osoby vychází jak ze získaného záznamu jejího obličeje, tak i ze zdrojových databází, které obsahují digitální fotografie. Těmito databázemi jsou: informační systém evidence občanských průkazů, cestovních dokladů, diplomatických a služebních pasů, registr řidičů, centrální registr řidičů a informační systém cizinců.¹⁸³

Za necelý rok fungování informačního systému Digitálních podob osob bylo vyřízeno přes 100 žádostí, přičemž úspěšně bylo zpracováno okolo 40 % – 50 % žádostí. Výsledek byl výrazně ovlivněn kvalitou vstupního záznamu.¹⁸⁴

Informační systém Digitálních podob osob je provozován na základě § 66a zákona o PolČR. Přestože ustanovení umožňuje zpracování digitálních fotografií z uvedených informačních systémů, přímo o biometrických údajích se nezmiňuje. Důvodová zpráva z daného ustanovení však jednoznačně vyvozuje „*možnost policie využívat již nyní zpracovávané informace z uvedených databází k vytvoření pravidelně aktualizované referenční databáze digitálních podob osob, které lze použít ve vztahu ke konkrétním známým osobám, ale i za účelem automatické identifikace konkrétních neznámých osob. Navrhovaná změna přináší policii možnost softwarového vyhledávání a rozpoznávání obličejů, která v případě potřeby dokáže významným způsobem zkrátit čas k odhalení pachatele, případně zabránit dalším hrozcím útokům.*“¹⁸⁵

Výše zmíněné systémy biometrické identifikace na dálku jsou stále v provozu. V minulosti byl Krajským ředitelstvím policie Ústeckého kraje používán software s názvem EyeDentity, který umožňoval zpětnou biometrickou identifikaci z obrazových záznamů. Licence byla poskytnuta od listopadu 2018 na dva roky.¹⁸⁶

¹⁸² Čl. 2 odst. 2 Přílohy k Rozkazu policejního prezidenta č. 194/2022, k zajištění zkušebního provozu informačního systému Digitálních osob. Online. [cit. 2024-12-08] Dostupné z: https://digitalnisvobody.cz/wp-content/uploads/2023/07/Priloha-k-RPP-c.-194_2022-zacernena.pdf.

¹⁸³ Čl. 1 písm. a), čl. 3 odst. 3 Přílohy k Rozkazu policejního prezidenta č. 194/2022 ve spojení s § 66a odst. 1 zákona o PolČR.

¹⁸⁴ BOCÁN, J. AKTUALIZACE: Vyjádření k provozování informačního systému Digitálních podob osob. Online. Policie ČR, 26. 07. 2023. [cit. 2024-12-10] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyjadreni-k-provozovani-informacniho-systemu-digitalnich-podob-osob.aspx>.

¹⁸⁵ Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů, č. 111/2019 Dz. Online. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=134596>.

¹⁸⁶ MAŠINOVÁ, P. Použití softwaru SW Eyedentity. Online. Policie ČR, 25. 09. 2023. [cit. 2024-12-08] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pouziti-softwaru-sw-eyedentity.aspx>.

4.4 Nasazení technologie v zahraničí

Fenomén technologie automatického rozpoznávání obličeje se neomezuje pouze na Českou republiku, potažmo hranice Evropské unie. Diskuze o technologii dokonce v některých zemích probíhá déle než v našem prostoru. Do této kapitoly jsem pro porovnání a lepší pochopení problematiky zařadil výklad o nasazení technologie ve dvou vybraných státech, a to ve Velké Británii a v Číně. Země nebyly vybrány zcela náhodně. Velká Británie se dostala do mého zájmu celosvětově prvním soudním řízením zabývajícím se zákonností nasazení technologie donucovacím orgánem. Přístup k technologii v Číně nám naopak může sloužit jako příklad toho, jak je technologie využívána v prostředí autoritářského režimu.

4.4.1 Velká Británie

Testování technologie pro rozpoznávání obličeje probíhá ve Velké Británii již od roku 2014.¹⁸⁷ Od té doby pomáhá policii identifikovat hledané osoby. K tomuto účelu využívá jak systémy následné biometrické identifikace, tak i invazivnější systémy biometrické identifikace v reálném čase. Například policie byla schopna do 48 hodin od napadení dívky v Cardiffu nalézt pachatele činu. Incident se stal v roce 2021 a pachatel byl rychle identifikován jen díky systému následné biometrické identifikace. Záznam pachatelova obličeje byl získán z kamery umístěné v autobuse.¹⁸⁸ Pokud jde o systém biometrické identifikace v reálném čase, ten byl například nasazen při fotbalovém zápasu Premier League v roce 2023. Tento případ aplikace technologie vedl k identifikaci tří hledaných osob.¹⁸⁹

I přes širší využívání technologie automatického rozpoznávání obličeje, nemá její provozování ve Velké Británii jasně dané zákonné podmínky.¹⁹⁰ Policie tak při využívání této technologie vychází z *common law*, které ukládá policii povinnost předcházet trestným činům

¹⁸⁷ LOIDEAIN, N. Lawfulness and Police Use of Facial Recognition in the United Kingdom. Online. In: MATULIONYTE, R.; ZALNIERIUTE, M. (eds.). *The Cambridge Handbook of Facial Recognition in the Modern State*. Cambridge University Press, 2024. s. 158. [cit. 2024-12-04] Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/E360D81BBF9CFAC225D6047AEC3368A8/9781009321198c12_155-172.pdf/lawfulness_and_police_use_of_facial_recognition_in_the_united_kingdom.pdf.

¹⁸⁸ SOUTH WALES POLICE. 'Cold and dangerous' man jailed for life following stranger attack in Cardiff. Online. 19. 02. 2021. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://www.south-wales.police.uk/news/south-wales/news/2021/february/cold-and-dangerous-man-jailed-for-life-following-stranger-attack-in-cardiff>.

¹⁸⁹ BURFORD, R. *Wide eye of the law: Facial recognition deployed at Arsenal v Tottenham Premier League clash*. Online. The London Standard, 27. 10. 2023. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/news/london/facial-recognition-met-police-football-arsenal-tottenham-b1116370.html>.

¹⁹⁰ LOIDEAIN, N. op. cit. sub. 187, s. 159.

a odhalovat je. Za tímto účelem má policie stanovené pravomoci, jejichž výkon musí být nejen v souladu s objektivním právem, ale také se zásadami subsidiarity a přiměřenosti.¹⁹¹

Bylo tedy jen otázkou času, kdy bude takový postup napadnut ze strany dotčených osob. Stalo se tak v rozsudku Odvolacího soudu ve věci *Bridges*, a to na základě odvolání podaném Edwardem Bridgesem, občanskoprávním aktivistou. V něm Bridges shledal systém biometrické identifikace v reálném čase, který zachytil jeho obličej při dvou konkrétních událostech, v rozporu s právem na respektování jeho soukromého života obsaženého v článku 8 Úmluvy. Jeho argumentace se opírala o nedostatečný (neexistující) zákonný základ pro použití systému biometrické identifikace, což je jednou z podmínek přípustnosti zásahu do tohoto práva podle článku 8 odst. 2 Úmluvy.¹⁹²

Odvolací soud při svém přezkumu na rozdíl od Vrchního soudu, který ve věci rozhodoval v prvním stupni, identifikoval v oblasti objektivního práva dva základní nedostatky. Za prvé, právo poskytovalo příliš široký prostor pro uvážení, kdo může být zařazen do referenční databáze. Za druhé, chyběla jasná pravidla pro určení, kde může být systém nasazen.¹⁹³

I když byl v rámci odvolání prezentován i nesoulad se zákonem o ochraně osobních údajů z roku 2018, soud se těmito námitkami nezabýval, jelikož nebyly zahrnuty mezi důvody odvolání.¹⁹⁴ Na tomto místě je vhodné připomenout, že zákon byl přijat ještě před vystoupením Velké Británie z Evropské unie, a tudíž obsahuje ustanovení provádějící Směrnici o ochraně údajů v oblasti prosazování práva. Názor soudu k předloženým argumentům by tak byl cenným zdrojem pro další úvahy nad zpracováváním biometrických údajů při využívání systému biometrické identifikace v reálném čase.

V návaznosti na rozhodnutí soudu ve věci *Bridges* přijala policie bližší pokyny pro využívání systému biometrické identifikace v reálném čase.¹⁹⁵ Zároveň zadala nezávislému orgánu, aby otestoval přesnost využívaného algoritmu a jeho možný diskriminační efekt. Orgán dospěl k závěru, že užívaný systém je velmi přesný, bez výrazných statistických rozdílů ve výkonnosti mezi jednotlivými pohlavími nebo etniky.¹⁹⁶

¹⁹¹ BROWN, J. *Police powers: An introduction*. Online. House of Commons Library, 21. 10. 2021, s. 5. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8637/CBP-8637.pdf>.

¹⁹² LOIDEAIN, N. op cit. sub. 187, s. 165–166.

¹⁹³ Rozhodnutí Odvolacího soudu ve věci *Bridges proti CCSWP a SSHD* ze dne 11.08.2020, sp. zn. C1/2019/2670, bod 91.

¹⁹⁴ Tamtéž, bod 105–108.

¹⁹⁵ COLLEGE OF POLICING. *Live facial recognition*. Online. 2022. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://www.college.police.uk/app/live-facial-recognition>.

¹⁹⁶ HOME OFFICE NEWS TEAM. *Police use of Facial Recognition: Factsheet*. Online. GOV.UK, 29. 10. 2023. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://homeofficemedia.blog.gov.uk/2023/10/29/police-use-of-facial-recognition-factsheet/>.

4.4.2 Čína

Technologie automatického rozpoznávání obličeje se v Číně těší velké oblibě. Ve veřejném sektoru se její využívání neomezuje pouze na zajištění veřejné bezpečnosti, ale rozrůstá se i do dalších oblastí, jako je například poskytování veřejných služeb nebo sociální kontrola prostřednictvím systému sociálního kreditu. Rozsah a intenzita nasazení technologie dělá z Číny světového lídra v oblasti systémů využívajících biometrické údaje. Není proto překvapením, že algoritmy vyvíjené čínskými společnostmi se řadí mezi nepřesnější na světě.¹⁹⁷

Zajímavý je pak způsob, jakým se Čína snaží pohybovat mezi zachováním invazivního sledovacího systému a ochranou osobních údajů jednotlivců. Ze studie provedené v roce 2019 totiž vyplynulo, že z 6 100 respondentů vyžadovalo větší kontrolu svých dat 83 % účastníků průzkumu. 75 % respondentů by pak upřednostnilo tradiční metody verifikace před technologií rozpoznávání obličeje.¹⁹⁸ K takto vysokým číslům přispěly i konkrétní případy zneužití technologie. Mezi ně patří například postihování nošení nočního oděvu na veřejnosti, které bylo shledáno jako „*necivilizované chování*“, nebo instalace technologie na veřejných toaletách za účelem snížení spotřeby toaletního papíru. Obavy vyvolal i únik biometrických údajů od soukromé společnosti v roce 2019, který mohl zahrnovat údaje přes 2,5 milionu lidí.¹⁹⁹

Důležitým mezníkem nastavení úrovně ochrany osobních údajů představovalo přijetí občanského zákoníku v roce 2020. Ten ve svém článku 1034 mezi osobní údaje explicitně zařadil i biometrické informace.²⁰⁰ Jejich zpracování kromě jiného postavil na nutnosti udělení souhlasu fyzické osoby, pokud zákon nebo jiný právní předpis nestanoví jinak.²⁰¹ Později přijatý zákon o ochraně osobních informací dokonce zařadil biometrické údaje mezi citlivé informace a podmínky jejich zpracování podrobil vyšším standardům ochrany.²⁰² Současně v něm ale také nalezneme ustanovení, které umožňuje instalaci zařízení pro pořizování

¹⁹⁷ LEE, J.; PENG, Z. FRT Regulation in China. Online. In: MATULIONYTE, R.; ZALNIERIUTE, M. (eds.). *The Cambridge Handbook of Facial Recognition in the Modern State*. Cambridge University Press, 2024. s. 242. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/D0FA408D7A063C4E97E52558D90D03D0/9781009321198c18_242-252.pdf/frt_regulation_in_china.pdf.

¹⁹⁸ LI, Z.; YUQING, G.; MASARU, Y. et al. *Policy designs for adaptive governance of disruptive technologies: the case of facial recognition technology (FRT) in China*. Online. Policy Design and Practice, 6(1), 04. 01. 2023, s. 32. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/25741292.2022.2162248>.

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Článek 1034 občanského zákoníku Čínské lidové republiky. Online. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://regional.chinadaily.com.cn/pdf/CivilCodeofthePeople'sRepublicofChina.pdf>.

²⁰¹ Tamtéž, článek 1035 odst. 1.

²⁰² Článek 28 zákona o ochraně osobních informací Čínské lidové republiky. Online. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://personalinformationprotectionlaw.com>.

obrazových záznamů a osobní identifikaci na veřejných místech, pokud je to nezbytné pro zachování veřejné bezpečnosti.²⁰³

Ačkoli nelze tvrdit, že právní úprava v Číně zcela postrádá ochranu osobních údajů jednotlivců, její skutečný dopad zůstává nejednoznačný. Nedostatky lze spatřit jak v asymetrické regulaci, tak i v užívání neurčitých pojmů. Právní rámec tak nabízí orgánům veřejné moci více příležitostí, jak se zprostit případné odpovědnosti pod rouškou zachování veřejné bezpečnosti. Přitom neurčitý charakter tohoto pojmu umožňuje značně široký výklad. Ačkoli tedy stanovisko Nejvyššího lidového soudu Čínské lidové republiky shledává použití systému biometrické identifikace soukromými subjekty na veřejných místech v rozporu s právem, zbavuje je zároveň občanskoprávní odpovědnosti, pokud by byly nasazeny na základě zákona a za účelem zachování veřejné bezpečnosti.²⁰⁴

4.5 Shrnutí a zhodnocení právní úpravy

Před přijetím Aktu o umělé inteligenci se regulace technologie automatického rozpoznávání obličeje uskutečňovala prostřednictvím právních předpisů na ochranu osobních údajů. Na úrovni Evropské unie je zejména potřeba zmínit Směrnici o ochraně údajů v oblasti prosazování práva, která, stejně jako GDPR, zařazuje biometrické údaje mezi zvláštní kategorii osobních údajů vyžadující zvýšenou ochranu. Tato ochrana je však podmíněna tím, že údaje umožňují přesnou identifikaci konkrétní fyzické osoby, což je případ i biometriky obličeje.

Na rozdíl od GDPR se však jedná o směrnici, která musí být do právních řádů členských států transponována. Přijatá řešení v rámci národních úprav pak nemusí plně odpovídat cílům směrnice, což je podle mě i případ české právní úpravy.

Jak bylo představeno v kapitole 4.3, aplikace technologie automatického rozpoznávání obličeje je založena na značně obecných ustanoveních. V případě kamerového systému na LVHP je tímto základem pořizování obrazových a jiných záznamů společně s obecným oprávněním zpracovávat osobní údaje. Informační systém Digitálních podob osob je založen na oprávnění Policie ČR získávat a dále zpracovávat digitální fotografie z jiných evidencí.

V této souvislosti je vhodné uvést rec. 51 GDPR, který zdůrazňuje, že: *„Zpracování fotografií by nemělo být systematicky považováno za zpracování zvláštních kategorií osobních údajů, neboť fotografie se definice biometrických údajů vztahuje pouze v případech, kdy jsou zpracovávány zvláštními technickými prostředky umožňujícími jedinečnou identifikaci nebo*

²⁰³ Tamtéž, článek 26.

²⁰⁴ Článek 2 odst. 1 a článek 5 odst. 2 Stanovisko č. 15 (2021) Nejvyššího lidového soudu Čínské lidové republiky. Online. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://www.chinalawtranslate.com/en/civil-cases-facial-recognition/>.

*autentizaci fyzické osoby.*²⁰⁵ Podle mého názoru nelze z pouhého oprávnění zpracovávat digitální fotografie nebo činit obrazové záznamy automaticky vyvozovat, že v sobě toto oprávnění zahrnuje i vytěžování biometrických údajů. Přestože je tento závěr činěn v rámci GDPR, je možné ho vztáhnout i na případy spadající pod Směrnici, jelikož oba legislativní akty jsou založeny na stejných principech.

Dále je v rec. 33 Směrnice uvedeno, že: „(...) *legislativní opatření členského státu (...) by však měly být jasné a přesné a jejich použití by mělo být předvídatelné pro osoby, na něž se vztahují, jak to vyžaduje judikatura Soudního dvora a Evropského soudu pro lidská práva.*“²⁰⁶ Pokyny 05/2022 Evropského sboru pro ochranu osobních údajů pak přímo uvádí, že: „*Na legislativní opatření se nelze odvolávat jako na právní předpis povolující zpracování biometrických údajů prostřednictvím technologie rozpoznávání obličeje pro účely prosazování práva, pokud se jedná o pouhé provedení obecného ustanovení uvedeného v článku 10 směrnice o prosazování práva.*“²⁰⁷ Zákon o PolČR však v ustanovení věnujícímu se zvláštní kategorii osobních údajů ty biometrické ani nezmiňuje. I kdyby tyto údaje byly v § 79 odst. 2 zákona o PolČR uvedeny, nelze ho považovat za dostatečný právní základ pro jejich zpracování. Totéž platí i pro ustanovení, jež jsou základem pro aplikaci systému biometrické identifikace na dálku v reálném čase, která rovněž postrádají potřebnou jasnost a předvídatelnost.

Kromě adekvátního právního základu pro zpracování biometrických údajů, je klíčové zajistit, aby k jejich získávání a dalšímu nakládání docházelo pouze, pokud je to „*zcela nezbytné*“. Jedná se tak o vyšší stupeň nezbytnosti, který je zakotven v článku 8 Směrnice pro obecné zákonné zpracování osobních údajů. Například v anglické jazykové verzi Směrnice je možné se setkat s formulací „*only where strictly necessary*“, což podle mého názoru lépe ilustruje tento vyšší nárok. Naplnění tohoto požadavku přitom bude vyplývat jak z textace právní úpravy, která stanoví okolnosti a podmínky pro zpracování zvláštní kategorie biometrických údajů, tak i z cílů, jež mají být zpracováním údajů dosaženy.

Pro lepší pochopení požadavku je vhodné uvést rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci C-205/21. V něm se soud zabýval souladem právní úpravy umožňující systematické shromažďování biometrických a genetických údajů u velké většiny obviněných. Okruh trestných činů, kterých se museli obvinění dopustit, byl přitom podle soudu vymezen velmi obecně a široce, když zahrnoval úmyslné trestné činy stíhané z úřední povinnosti.²⁰⁸

²⁰⁵ Rec 51 GDPR.

²⁰⁶ Rec. 33 Směrnice.

²⁰⁷ EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD. op. cit. sub. 158, s. 21.

²⁰⁸ Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci C-205/21 ze dne 26. 01. 2023, bod 129.

Stejně jako v českém trestním zákoníku by tuto podmínku splňovala drtivá většina trestných činů. Ani omezení sběru údajů na osoby obviněné z těchto trestných činů tak soudu nestačilo k naplnění podmínky naprosté nezbytnosti s ohledem na sledované cíle.²⁰⁹

Na základě předložené argumentace zastávám názor, že je právní úprava, na jejímž základě je nasazována technologie automatického rozpoznávání obličeje v České republice, nedostatečná. Tento deficit spatřuji jak z úrovně evropského, tak i ústavního práva. Napravit by ho mohla adaptační legislativa v návaznosti na přijetí Aktu o umělé inteligenci. Nařízení se totiž bude vztahovat jak na systémy biometrické identifikace v reálném čase, tak i na systémy zpětné biometrické identifikace. Zároveň nařízením není dotčeno právo Evropské unie o ochraně osobních údajů, mezi které se řadí i Směrnice o ochraně údajů v oblasti prosazování práva. Pro systémy biometrické identifikace v reálném čase na veřejně přístupných místech pro účely prosazování práva přitom nařízení poskytuje natolik podrobnou úpravu, že by mimo stanovený rámec nemělo být přípustné tyto systémy používat a biometrické údaje zpracovávat z důvodů uvedených v článku 10 Směrnice. Daný právní rámec lze tak vnímat jako *lex specialis* k zmíněnému článku Směrnice.²¹⁰ Ostatní případy využití umělé inteligence by ale již dále měly splňovat i požadavky stanovené v článku 10 Směrnice.²¹¹ Nařízení přitom respektuje, pokud se státy rozhodnou systémy biometrické identifikace zakázat.²¹²

Oproti situaci v Číně pak Akt o umělé inteligenci zcela zakazuje některé systémy, které jsou běžnou součástí čínské reality. Konkrétně zmíním například systém umělé inteligence určený pro hodnocení sociálního kreditu jednotlivce. Takový systém totiž porušuje hodnoty, na kterých je Evropská unie postavena, jako jsou lidskou důstojnost, zákaz diskriminace nebo rovnost a spravedlnost.²¹³

Podle dostupných zdrojů budou systémy biometrické identifikace pro účely vymáhání práva v českém právním řádu povoleny jen ve výjimečných případech za předpokladu získání povolení soudce. Na systémy umožňující biometrickou identifikaci na dálku v reálném čase budou přitom kladeny přísnější požadavky. Využití těchto systémů by mělo být možné jen ze strany OČTŘ a pouze v omezeném počtu závažných případů. Systém zpětné biometrické

²⁰⁹ Tamtéž, bod 130.

²¹⁰ Rec. 38 Aktu o umělé inteligenci.

²¹¹ Rec. 39 Aktu o umělé inteligenci.

²¹² Článek 4 odst. 5 a Příloha III odst. 1 Aktu o umělé inteligenci.

²¹³ Rec. 31 Aktu o umělé inteligenci.

identifikace na dálku by pak měl být povolen v rámci vyšetřování trestného činu nebo za účelem identifikování a vyhledání podezřelé osoby.²¹⁴

²¹⁴ ÚŘAD VLÁDY ČR. *Klasifikace systému umělé inteligence dle rizik. Nařízení definuje 4 úrovně rizika u systémů AI.* Online. Digitální Česko. [cit. 2024-12-13] Dostupné z: <https://digitalnicesko.gov.cz/klasifikace-systemu-umele-inteligence-dle-rizik/>.

5 Návrhy právní úpravy sledování v trestním řádu *de lege ferenda*

Z rozboru právní úpravy sledování obsažené v § 158d trestního řádu mám za to, že je její současná podoba nedostatečná. Tento nedostatek pramení zejména z její obecné textace, která se v praxi uplatňuje na rozličné případy. Podle této právní úpravy se tak postupuje při provádění fyzického sledování, nasazení prostorových odposlechů, sledování dopravního prostředku nebo v určitých případech sledování e-mailové schránky. Přitom jsou podmínky použití tohoto operativně pátracího prostředku spíše univerzální a dostatečně nerozlišují intenzitu zásahu jednotlivých případů do práva na soukromí. Článek 8 odst. 2 Úmluvy sice připouští zásah do soukromí ze strany státních orgánů, ale pouze za podmínky, že je v souladu se zákonem, sleduje dosažení tam vyjmenovaných zájmů a je nezbytný v demokratické společnosti. Zásah do soukromí tak musí být založen na dostatečném právním základu, který je adresátu přístupný, poskytuje záruky proti svévoli a zároveň činí zásah do soukromí pro adresáty předvídatelný.²¹⁵

K Ústavnímu soudu byl v minulosti dokonce podán návrh Okresním soudem v Litoměřicích požadující přezkoumání § 158d odst. 2 trestního řádu s ústavním pořádkem. Soud se však návrhem věcně nezabýval, jelikož v dané věci mělo být použito § 158d odst. 3 trestního řádu, nikoli odst. 2 trestního řádu. Návrh byl tudíž odmítnut z důvodu nesplnění podmínky aktivní legitimace.²¹⁶

Nedostatečnou právní úpravu měl napravit nový trestní řád, který však nakonec nebyl ani předložen Vládě ČR ke schválení.²¹⁷ Přesto nám návrhy v něm obsažené mohou poskytnout představu o možném budoucím směru změn.²¹⁸

5.1 Návrh nového trestního řádu

Mezi prvními byla v této diplomové práci rozebírána problematika ochrany komunikace mezi obviněným a obhájcem. V § 52a odst. 1 návrhu nového trestního řádu jsou povinny OČTŘ zachovávat nejen důvěrnost sdělovaných informací mezi obviněným a jeho obhájcem, ale ve stejném rozsahu i mezi podezřelým a jeho advokátem v trestní věci. Přestože v návrhu není

²¹⁵ Rozhodnutí ESLP ve věci *Marper proti Spojenému království* ze dne 04. 12. 2008, č. stížnosti 47143/06, bod 95.

²¹⁶ Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 01. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 8/19, bod 1, 7 a 8.

²¹⁷ ČTK. *Nový trestní řád je ve sněmovně neprůchodný, potvrdil Blažek*. Online. Česká justice, 15. 05. 2023. [cit. 2024-12-14] Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/05/novy-trestni-rad-je-ve-snemovne-nepruchodny-potvrdil-blazek/>.

²¹⁸ Návrh nového trestního řádu. Online. [cit. 2024-12-14] Dostupný z: <https://msp.gov.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.

přímo vymezen pojem podezřelého, nejedná se o osobu, proti které je vedeno zkrácené řízení, jako je tomu v současném trestním řádu. Návrh tak rozšiřuje ochranu komunikace při poskytování právních služeb i do stádia před trestním stíháním. Zároveň v § 52a odst. 2 návrh jasně deklaruje, že ochrana komunikace se vztahuje pouze na případy, kdy jsou poskytovány právní služby.

Nepřímo se sledování dotýká i § e1 návrhu, který mezi demonstrativní výčet důkazních prostředků jmenovitě přidává přehrání obrazového a zvukového záznamu.

Hlavní těžiště právní úpravy sledování se nicméně vyskytuje v hlavě II věnované operativně pátracím prostředkům, a to zejména v § s6, § s8 a násl.

Mezi společnými ustanoveními v § s6 odst. 4 návrhu je výslovně zmíněn datový záznam, který vedle obrazového nebo zvukového může sloužit k získání důkazu. Na něj pak logicky navazuje zmínka o získávání poznatků o elektronických datech v definici sledování obsažené v § s8 odst. 1 a činí tak postup v trestním řízení pro adresáty předvídatelnější. Do společných ustanovení bylo dále vloženo obecné oprávnění použít informaci k důkazním účelům i v jiné trestní věci než v té, v níž bylo nasazení operativně pátracího prostředku povoleno. Ačkoli se rozhodovací praxe Nejvyššího soudu v této otázce již ustálila ve prospěch přípustnosti využití důkazů získaných ze sledování povoleného soudcem v jiné trestní věci, nyní by tato možnost vyplývala přímo z jazykového výkladu zákonných ustanovení.

V § s9 návrhu jsou uvedeny podmínky sledování. Na rozdíl od současného trestního řádu je policejní orgán výslovně oprávněn provádět sledování, pokud není stanoveno jinak.²¹⁹ Povolení sledování při současném pořizování technických záznamů zůstalo v dispozici státního zástupce.²²⁰ Výraznou změnou v návrhu prošla materie obsažená v současném § 158d odst. 3 trestního řádu. Návrh počítá se zúžením okruhu řízení, ve kterých by bylo možné provádět sledování, pokud je zasahováno do listovního tajemství; jsou zjišťována elektronická data uchovávaná v soukromí nebo obsah listin anebo jiných záznamů uchovávaných v soukromí; nebo je pořizován technický záznam ve veřejnosti nepřístupných prostorech, pokud nejde jen o obraz vnitřku dopravního prostředku.²²¹ V případě, že je sledováním zasahováno do nedotknutelnosti obydlí je okruh trestných řízení na základě trestných činů ještě více zúžen.²²²

Podle výkladových ustanovení v § 10 návrhu se obydlím rozumí dům, byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení a příslušenství k nim náležející. Proto si myslím, že nejpřísnější

²¹⁹ § s9 odst. 1 návrhu nového trestního řádu.

²²⁰ § s9 odst. 2 návrhu nového trestního řádu.

²²¹ § s9 odst. 3 návrhu nového trestního řádu.

²²² § s9 odst. 4 návrhu nového trestního řádu.

režim by se uplatnil pouze v případě sledování zasahujícího do jádra práva na nedotknutelnost obydlí. Ve vyjmenovaných prostorech totiž osoba může očekávat nejvyšší míru soukromí, a tím pádem i největší stupeň ochrany před zásahy státní moci. Otázkou však zůstává, zda se i na ostatní prostory v rámci rozšířeného výkladu nedotknutelnosti obydlí zastávaného Ústavním soudem i ESLP uplatní odpovídající ochrana. Ta by zejména podle Ústavního soudu měla kromě jiného spočívat v nutnosti povolení takto intenzivního zásahu do nedotknutelnosti obydlí nezávislým a nestranným soudcem. § s9 odst. 3 návrhu ukládá povinnost disponovat předchozím povolením soudce v případech, kdy je pořizován záznam v prostoru, která není veřejně přístupná. Podle důvodové zprávy k návrhu by jako veřejně přístupná místa měla být pokládána recepce hotelu, návštěvní místnost, čekárny, sociální zařízení nebo veřejnosti přístupné prostory určené k občerstvení. Naopak do veřejnosti nepřístupných prostor důvodová zpráva řadí prostory uzamykatelného obytného domu nebo prostory zaměstnavatele s přístupem jen pro určité zaměstnance.²²³ Obsah pojmu veřejnosti nepřístupných prostor by však vždy měl být vykládán se šíří práva na nedotknutelnost obydlí tak, jak ho interpretuje Ústavní soud a ESLP.

Navíc se nutnost povolení soudcem nevztahuje na situace, kdy je technickým záznamem zachycen pouze obraz vnitřního prostoru dopravního prostředku. Podle jazykového výkladu tak vyplývá, že v případě těchto situací postačí povolení státním zástupcem. Přitom dopravních prostředků může být celá řada s různými stupni soukromí, které osobám poskytují. Hlavní situací, na kterou toto ustanovení míří jsou však pravděpodobně prostory osobních automobilů. I když z konstrukčního hlediska je možné z venku zaznamenat dění uvnitř kabiny, není možné vyloučit důvodné očekávání soukromí ze strany osoby nacházející se uvnitř. Proto bych shledal ústavně konformní takovou právní úpravu, jež by i tuto situaci z působnosti § s9 odst. 3 návrhu nevyklučovala.

Návrh dále zavádí oprávnění policejního orgánu, pokud věc nesnese odkladu, zahájit sledování podle odst. 3 a 4 pouze na základě předchozího souhlasu státního zástupce. Policejní orgán však toto oprávnění má pouze v trestních řízeních vedených pro vyjmenované trestné činy a je nutné, aby státní zástupce dodatečně požádal v uvedené lhůtě o povolení soudce.²²⁴

V oblasti povolení sledování a jeho trvání stojí za pozornost zmínit, že je výslovně uvedeno, že žádost adresovanou soudci podává státní zástupce.²²⁵ Důležitějším ustanovením

²²³ DVOŘÁK, M. Sledování a přezkum jeho zákonnosti v kontextu připravované rekodifikace. GRIVNA, T.; MULÁK, J.; BERANOVÁ, A. (eds.). *Opravné systémy a opravné prostředky v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023, s. 435.

²²⁴ § s9 odst. 5 návrhu nového trestního řádu.

²²⁵ § s9a odst. 1 návrhu nového trestního řádu.

však je § s9a odst. 3 návrhu. Ten ukládá policejnímu orgánu povinnost průběžně vyhodnocovat trvání důvodů, jež vedly k vydání povolení. V konečném důsledku by měl takový postup vést k co největší minimalizaci zásahu do soukromí. Návrh dále stanovuje podrobnější pravidla pro nakládání s důkazně nevyužitým technickým záznamem ze sledování.²²⁶

V posledním § s11 návrhu je zakotveno právo sledované osoby na přezkum zákonnosti sledování. Přezkum však může iniciovat pouze osoba, které byla informována. K předání informace přitom dochází u osob, které byly sledovány na základě § s9 odst. 4, tedy v případě zásahu do nedotknutelnosti obydlí, ať už technický záznam byl, nebo nebyl použit pro důkazní účely. Zároveň jsou stanoveny okolnosti, za kterých nemají OČTŘ povinnost informaci podávat.

V situaci, kdy je technický záznam použit v řízení před soudem, je obžalovanému umožněno, aby mohl rozporovat zákonnost sledování. Pokud ale záznam není navržen mezi důkazními prostředky, nemusí se osoba dotčená sledováním vůbec dozvědět, že taková činnost v minulosti probíhala, a je jí tak odebrána jakákoli možnost vznést námitky k zákonnosti provedeného sledování. Povinnost informovat osobu by se tak podle mého názoru měla rozšířit i na případy v § s9 odst. 3, při kterých je nutné taktéž disponovat předchozím povolením soudce.

Celkově je možné zhodnotit, že se práce na dříve připravovaném návrhu nového trestního řádu vydaly správným směrem. Právní úprava je podrobnější, a navíc zavádí mechanismus přezkumu zákonnosti sledování nebo ochranu komunikace mezi obhájcem a obviněným. Lépe tak zohledňuje právo na soukromí osob, přičemž výrazně nezasahuje do úkolu OČTŘ spočívající v náležitém odhalování trestných činů a spravedlivého potrestání jejich pachatelů.

Nad rámec připomínek k návrhu nového trestního řádu by bylo možné do právní úpravy dále zařadit povinnost policejního orgánu získat povolení v případě déletrvajícího sledování. Intenzita zásahu do soukromí je totiž ovlivněna nejen způsobem provedení sledování, ale i jeho délkou. Nová právní úprava by tak mohla zakotvit nutnost povolit prosté sledování, pokud překročí určitý časový horizont.

5.2 Sněmovní tisk 642/0

V rámci sněmovního tisku 642/0 byla představena i novela trestního řádu, která mimo jiné spočívá v zakotvení možnosti použít informace získané na základě nasazení zpravodajské techniky a využít je v trestním řízení jako důkaz. Novela zároveň počítá s tím, že by taková

²²⁶ § s10 návrhu nového trestního řádu.

možnost byla přípustná pouze, pokud je vedeno řízení pro vyjmenované zvláště závažné zločiny a současně je naplněna zásada subsidiarity.²²⁷

Důvodová zpráva k novele komentuje současný stav tak, že právní úprava neumožňuje využít informace získané zpravodajskými službami jako důkaz, což bylo v kapitole 3.5 částečně vyvráceno. Zároveň počítá s tím, že i když budou splněny podmínky předpokládané novelou, zpravodajským službám zůstane na zvážení, zda neupřednostní svůj zájem na ochranu zpravodajské informace.²²⁸ Je tedy otázkou, jaká by byla skutečná využitelnost tohoto ustanovení.

Projednávání návrhu bylo dle dostupných informací na webových stránkách Poslanecké sněmovny ČR odročeno.

²²⁷ Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Online. s. 8. [cit. 2024-12-14] Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168125>.

²²⁸ Tamtéž, s. 17–19.

Závěr

Tato diplomová práce si kladla za cíl zanalyzovat a zhodnotit právní úpravu sledování osob a věcí v trestním řádu. Vedle toho se zaměřila i na technologii rozpoznávání obličeje, která představuje moderní nástroj dále rozšiřující možnosti sledování osob.

Jedním z prvních nedostatků byla identifikována neexistující ochrana komunikace mezi podezřelou osobou a advokátem. Rozšíření ochrany by přitom lépe zajišťovalo právo na obhajobu, když právě v prvních fázích trestního řízení dochází k vyhledání odborné právní pomoci. Ochrana komunikace však není absolutní a v případě, kdy nejsou poskytovány oprávněné právní služby, je možné ji sledováním zachytit.

Pozornost byla věnována i problematice prostorových odposlechnů spočívající především v jejich intenzitě zásahu do soukromí osoby. Přestože trestní řád obsahuje v § 88 institut odposlechu a záznamu telekomunikační provozu, jedná se o speciální ustanovení, které se na případy prostorových odposlechnů neuplatní. Je proto nutné postupovat podle značně obecné definice sledování obsažené v § 158d trestního řádu. Přestože je možné identifikovat situace, kdy prostorový odposlech představuje intenzivnější zásah do soukromí osoby než „klasický“ odposlech, neposkytuje právní úprava sledování osob a věcí takové záruky jako § 88 trestního řádu. Tento nedostatek je nutné napravit a právní úpravu v § 158d trestního řádu vyrovnat standardům v § 88 trestního řádu.

Provázanost § 88 a § 158d trestního řádu byla představena i v rámci praxe zjišťování obsahu e-mailové schránky. Pokud totiž chce OČTŘ zjistit budoucí obsah schránky, musí aplikovat § 88 trestního řádu. Při zjišťování aktuálního stavu e-mailové schránky již musí být použit postup v § 158d trestního řádu. Přitom se jedná o jednorázový otisk dat, i když z názvu institutu může vyplývat déletrvající činnost.

Z důvodu textace § 158d odst. 10 trestního řádu nebylo jasné, zda je možné použít v jiné trestní věci i záznamy ze sledování povoleného soudcem. Dotčené ustanovení totiž přímo zmiňuje pouze odstavec 2. Omezení použitelnosti bylo namítáno zejména ze strany obhajoby. Nakonec však Nejvyšší soud dospěl k závěru zásadní procesní použitelnosti záznamů povolených soudcem v jiné trestní věci. Z důvodu sjednocení výkladu publikoval Nejvyšší soud dvě taková rozhodnutí ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 1A/2021.

Zvláštní pozornost byla věnována sledování, při kterém se zasahuje do nedotknutelnosti obydlí. Přitom rozměr tohoto práva je nutné ve světle judikatury Ústavního soudu a ESLP vykládat extenzivněji. Kromě prostorů sloužících k bydlení toto právo zahrnuje i podnikatelské a pracovní prostory či kabiny osobních dopravních prostředků. Pokud se však sledování

zaměřuje na polohu dopravního prostředku postačí tuto činnost povolit státním zástupcem. Z materiálního hlediska domovní prohlídky je navíc nezbytné vztáhnout požadavky zakotvené v článku 12 odst. 2 Listiny i na institut sledování. Stejně jako při domovní prohlídce dochází při sledování k cílenému zásahu do soukromí osoby. Intenzita zásahu je z pohledu sledování z důvodu skrytosti a dlouhodobého charakteru srovnatelná, ne-li závaznější než v případě jednorázové prohlídky za účasti dotčené osoby. Z takového závěru plyne požadavek, aby zásah do nedotknutelnosti obydlí formou sledování podléhal povolení nezávislým a nestranným soudcem.

Přestože právní předpisy upravující činnost zpravodajských služeb umožňují nasazení sledování nebo zpravodajské techniky, výsledky není možné za současné právní úpravy využít jako důkaz v trestním řízení. Trestní řád totiž obsahuje vlastní právní úpravu provádění sledování, podle které musí OČTŘ postupovat.

Ve čtvrté kapitole byla popsána technologie rozpoznávání obličeje jako systém založený na umělé inteligenci s možným využitím i v oblasti prosazování práva. Bylo však zhodnoceno, že její současná aplikace v České republice postrádá dostatečný zákonný základ, který vyžaduje Směrnice o ochraně údajů v oblasti prosazování práva. Navíc příslušné právní předpisy řádně nepromítají do svých textů biometrické údaje umožňující jedinečnou identifikaci osoby jako zvláštní kategorii údajů. Jejich zpracování je přitom možné pouze v případech, kdy je to zcela nezbytné. Nedostatečná regulace technologie se týká nejen České republiky, ale například i Velké Británie. Prvním komplexním legislativním aktem se stává až Akt o umělé inteligenci, který přináší změny i pro český právní řád. Z dostupných zdrojů by se požadavky Aktu o umělé inteligenci měly promítnout do trestního řádu v oprávnění OČTŘ za omezených podmínek využívat systémy biometrické identifikace.

Na základě předloženého výkladu shledávám právní úpravu sledování osob a věcí nedostatečnou a v některých ohledech nejasnou a nepředvídatelnou pro dotčené osoby. Je nutné připomenout, že materie byla s účinností od roku 2002 přesunuta do trestního řádu. Od té doby však neprošla žádnou novelizací, i když praxe se musí vypořádávat s širší dostupností digitálních technologií a vývojem v oblasti ochrany soukromí nejen v judikatuře Ústavního soudu, ale i ESLP. Změnu v oblasti právní úpravy sledování měl přinést návrh nového trestního řádu. Lze přitom ocenit, že se jeho předkladatel vydal správným směrem. Návrh zpřesňuje stávající právní úpravu, zavádí možnost přezkumu zákonnosti sledování nebo stanovuje podrobnější pravidla pro nakládání s důkazně nevyužitými záznamy. Je však nutné přiznat, že návrh nebyl ani předložen Vládě ČR ke schválení.

Na první pohled by se mohlo zdát, že předvídatelnější, jasnější a podrobnější právní úprava je výhodnější především pro osoby, do jejichž soukromí je zasahováno. Kvalitní regulace přitom přináší prospěch i OČTŘ, neboť jim umožňuje plnit jejich zákonné úkoly efektivněji, a to s menším rizikem, že jejich postup bude v dalších fázích trestního řízení shledán nezákonným. Ze stavu právní jistoty tak mohou těžit všechny subjekty.

Seznam použitých zkratk

Akt o umělé inteligenci

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění nařízení (ES) č. 300/2008, (EU) č. 167/2013, (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 a (EU) 2019/2144 a směrnice 2014/90/EU, (EU) 2016/797 a (EU) 2020/1828

ČR

Česká republika

ESLP

Evropský soud pro lidská práva

EU

Evropská unie

Listina EU

Listina základních práv Evropské unie

Listina základních práv a svobod, Listina

usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky

LVHP

Letiště Václava Havla Praha

Obecné nařízení o ochraně osobních údajů, GDPR

nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES

OČTR

orgány činné v trestním řízení

Směrnice o ochraně údajů v oblasti prosazování práva, Směrnice

směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV

trestní řád

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Úmluva

Evropská úmluva o ochraně lidských práv

zákon o BIS

zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů

zákon o CSČR

zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon o PolČR

zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

zákon o VZ

zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů

zákon o ZSČR

zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Seznam použitých zdrojů

Seznam použité literatury

- BROWN, J. *Police powers: An introduction*. Online. House of Commons Library, 21. 10. 2021, 35 s. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-8637/CBP-8637.pdf>.
- DVOŘÁK, M. Sledování a přezkum jeho zákonnosti v kontextu připravované rekonstrukce. GRIVNA, T.; MULÁK, J.; BERANOVÁ, A. (eds.). *Opravné systémy a opravné prostředky v trestním řízení*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2023, s. 425–442. ISBN 978-80-7676-846-8.
- EUROPEAN DATA PROTECTION BOARD. *Guidelines 05/2022 on the use of facial recognition technology in the area of law enforcement. Version 2.0*. Online. 2023, 52 s. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: https://www.edpb.europa.eu/system/files/2023-05/edpb_guidelines_202304_frlawenforcement_v2_en.pdf.
- EUROPEAN UNION AGENCY FOR FUNDAMENTAL RIGHTS. *Facial recognition technology: fundamental rights considerations in the context of law enforcement*. Online. Publications Office of the European Union, 2020, 34 s. ISBN 978-92-9474-838-6. [cit. 2024-12-04] Dostupné z: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-facial-recognition-technology-focus-paper-1_en.pdf.
- FRYŠTÁK M. Postup před zahájením trestního stíhání. In: ŠÁMAL, P.; MUSIL, J.; KUČTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 483-516. ISBN 978-80-7400-496-4.
- FUTURE OF LIFE INSTITUTE. *High-level summary of the AI act*. Online. 2024, 6 s. [cit. 2024-12-09] Dostupné z: <https://artificialintelligenceact.eu/wp-content/uploads/2024/11/Future-of-Life-InstituteAI-Act-overview-30-May-2024.pdf>.
- GRIVNA, T. § 119. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7 vydání. Praha: C. H Beck, 2013, s. 1659–1664. ISBN 978-80-7400-465-0.
- JELÍNEK, J. Jednotlivé důkazní prostředky. In: JELÍNEK, J a kol. *Trestní právo procesní*. 6. vydání. Praha: Leges, 2021, s. 432–491. ISBN 978-80-7502-550-0.
- JELÍNEK, J. K otázkám prostorového odposlechu v trestním řízení a jeho chybějící právní úpravě v českém trestním řádu. JELÍNEK, J a kol. *Ochrana základních práv a svobod v trestním řízení*. Praha: Leges, 2020, s. 35-45. ISBN 978-80-7502-444-2.
- JELÍNEK, J. Postup před zahájením trestního stíhání. In: JELÍNEK, J. a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 9 vydání. Praha: Leges, 2022, s. 906–924. ISBN 978-80-7502-637-8.
- KLEMENT, P. Dokazování e-mailem. In: POLČÁK, R.; PÚRY, F.; HARAČTA, J. a kol. *Elektronické důkazy v trestním řízení*. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2015, s. 117–137. ISBN 978-80-210-8073-7.

- KRATOCHVÍL, J. Právo na respektování soukromého a rodinného života. In: KMEC, J.; KOSAŘ, D.; KRATOCHVÍL, J.; BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 863–962. ISBN 978-80-7400-365-3.
- LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A.; FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, s. 1193–2012. ISBN 978-80-7552-600-7.
- LATA, J. § 158d. In: DRAŠTÍK, A.; FENYK, J. a kol. *Trestní řád: Komentář*. [Systém ASPI]. Wolters Kluwer. Dostupné z: www.aspi.cz. ISSN 2336-517X.
- LATA, J. § 88. In: DRAŠTÍK, A.; FENYK, J. a kol. *Trestní řád. Komentář. I. díl*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2017, 799–814. ISBN 978-80-7552-601-4.
- LEE, J.; PENG, Z. FRT Regulation in China. Online. In: MATULIONYTE, R.; ZALNIERIUTE, M. (eds.). *The Cambridge Handbook of Facial Recognition in the Modern State*. Cambridge University Press, 2024, s. 242–252. ISBN 978-1-009-32121-1. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/D0FA408D7A063C4E97E52558D90D03D0/9781009321198c18_242-252.pdf/frt_regulation_in_china.pdf.
- LI, Z.; YUQING, G.; MASARU, Y. et al. *Policy designs for adaptive governance of disruptive technologies: the case of facial recognition technology (FRT) in China*. Online. *Policy Design and Practice*, 6(1), 04. 01. 2023, s. 27–40. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/25741292.2022.2162248>.
- LOIDEAIN, N. Lawfulness and Police Use of Facial Recognition in the United Kingdom. Online. In: MATULIONYTE, R.; ZALNIERIUTE, M. (eds.). *The Cambridge Handbook of Facial Recognition in the Modern State*. Cambridge University Press, 2024, s. 155–172. ISBN 978-1-009-32121-1. [cit. 2024-12-04] Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/E360D81BBF9CFAC225D6047AEC3368A8/9781009321198c12_155-172.pdf/lawfulness_and_police_use_of_facial_recognition_in_the_united_kingdom.pdf.
- MACH, V. *Využití umělé inteligence Policií České republiky*. Online. *Iuridicum Remedium*, prosinec 2023, 90 s. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: https://digitalnisvobody.cz/wp-content/uploads/2024/01/cesky_minority_report_iure_23.pdf.
- MALÝ, M. Důkazní prostředky při předstíraném převodu podle § 158c trestního řádu. In: *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 57–74. ISBN 80-7251-170-X.
- NATIONAL ACADEMIES OF SCIENCES, ENGINEERING, AND MEDICINE. *Facial Recognition Technology: Current Capabilities, Future Prospects, and Governance*. Online. Washington, DC: The National Academies Press, 2024, 120 s. ISBN 978-0-309-71320. [cit. 2024-12-21] Dostupné z: <https://static1.squarespace.com/static/5b7ea2794cde7a79e7c00582/t/65ced3a3f80d8b70e1564bc0/1724162908357/Facial+Recognition+Technology.pdf>.

- NĚMEC, M. *Kriminalistická taktika pro policisty*. Praha: Eurounion, 2004, 294 s. ISBN 80-7317-036-1.
- NOVOTNÝ, F. Operativně pátrací prostředky a podmínky jejich použití. In: ŠÁMAL, P.; NOVOTNÝ, F.; RŮŽIČKA, M.; VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní*. 2. [doplň. a přepr.] vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, s. 247–253, ISBN 80-7179-741-3.
- POKORNÝ, L. Limity důkazního použití zpravodajských informací. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2021, roč. 29, č. 4, s. 741–758. ISSN 1210-9126.
- POLICIE ČR. *Analýza odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu a sledování osob a věcí dle trestního řádu a rušení provozu elektronických komunikací Policií ČR za rok 2023*. Online. Policejní prezidium České republiky, 22. 08. 2024, s. 31. [cit. 2024-10-09] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/soubor/ppr-158-8-cj-2024-99-pdf.aspx>.
- PROCHÁZKA, V. Čl. 12 [Soukromí v prostorové dimenzi]. In: WAGNEROVÁ, E.; ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. 2., doplněné a aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2023, s. 318–336. ISBN 978-80-7676-747-8.
- RŮŽIČKA, M. Operativně pátrací prostředky z pohledu státního zastupitelství. In: *Použití operativně pátracích prostředků k získání důkazů pro trestní řízení. Sborník příspěvků z mezinárodního semináře uskutečněného na Policejní akademii ČR dne 2. listopadu 2004*. Praha: Policejní akademie ČR, 2004, s. 7–30. ISBN 80-7251-170-X.
- RŮŽIČKA, M. Operativně pátrací prostředky. In: ŠÁMAL, P.; NOVOTNÝ, F.; RŮŽIČKA, M.; VONDRUŠKA, F. a NOVOTNÁ, J. *Přípravné řízení trestní*. 2. [doplň. a přepr.] vyd. Praha: C. H. Beck, 2003, 830–840. ISBN 80-7179-741-3.
- SELWYN, N.; ANDREJEVIC, M. et al. Facial Recognition Technology. Online. In: MATULIONYTE, R.; ZALNIERIUTE, M. (eds.). *The Cambridge Handbook of Facial Recognition in the Modern State*. Cambridge University Press, 2024, s. 11–28. ISBN 978-1-009-32121-1. [cit. 2024-12-04] Dostupné z: https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/20D933F03A88EB412EE6423577FF7F17/9781009321198c2_11-28.pdf/facial_recognition_technology.pdf.
- SKALICKÁ, V. Není odposlech jako odposlech. *Trestněprávní revue*. 2022, č. 1, s. 20–31. ISSN 1213-5313.
- ŠÁMAL, P. Dokazování v trestním řízení. In: ŠÁMAL, P.; MUSIL, J.; KUČTA, J. a kol. *Trestní právo procesní*. 4. přepracované vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 345–420. ISBN 978-80-7400-496-4.
- ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. § 158b. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1983–1994. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. § 158d. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2001–2012. ISBN 978-80-7400-465-0.

- ŠÁMAL, P.; RŮŽIČKA, M. § 165. In: ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád II. § 157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 2142–2154. ISBN 978-80-7400-465-0.
- ŠČERBOVÁ, V. Zamyšlení nad skutečně aktuálními problémy právní úpravy tzv. prostorových odposlechnů. *Státní zastupitelství*. 2022, č. 1, s. 19–26. ISSN 1803-7631.
- VANGELI, B. § 72. In: VANGELI, B. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 306–307. ISBN 978-80-7400-543-5.
- WAGNEROVÁ, E. Čl. 12. In: WAGNEROVÁ, E.; ŠIMÍČEK, V.; LANGÁŠEK, T.; POSPÍŠIL, I. a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2012, s. 330–340. ISBN 978-80-7357-750-6.

Seznam použitých internetových zdrojů

- BOCÁN, J. *AKTUALIZACE: Vyjádření k provozování informačního systému Digitálních podob osob*. Online. Policie ČR, 26. 07. 2023. [cit. 2024-12-10] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/vyjadreni-k-provozovani-informacniho-systemu-digitalnich-podob-osob.aspx>.
- BURFORD, R. *Wide eye of the law: Facial recognition deployed at Arsenal v Tottenham Premier League clash*. Online. The London Standard, 27. 10 2023. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/news/london/facial-recognition-met-police-football-arsenal-tottenham-b1116370.html>.
- ČTK. *Nový trestní řád je ve sněmovně neprůchodný, potvrdil Blažek*. Online. Česká justice, 15. 05 2023. [cit. 2024-12-14] Dostupné z: <https://www.ceska-justice.cz/2023/05/novy-trestni-rad-je-ve-snemovne-nepruchodny-potvrdil-blazek/>.
- GŘIVNA, T. *Právo na zachování důvěrné komunikace mezi advokátem a jeho klientem*. Online. Bulletin advokacie, 02. 08. 2017. [cit. 2024-09-23] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/pravo-na-zachovani-duverne-komunikace-mezi-advokatem-a-jeho-klientem?browser=full>.
- HOME OFFICE NEWS TEAM. *Police use of Facial Recognition: Factsheet*. Online. GOV.UK, 29. 10 2023. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://homeofficemedia.blog.gov.uk/2023/10/29/police-use-of-facial-recognition-factsheet/>.
- HRABÁČEK, J. *Lenka Bradáčová má obří problém. Klíčové důkazy v kauze Beretta si pravděpodobně pořídila nezákonným odposlechem. Povolila si ho sama, ne soudce*. Online. Ekonomický deník, 27. 05. 2019. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://ekonomickydenik.cz/lenka-bradacova-ma-obri-problem-klicove-dukazy-kauze-beretta-si-pravdepodobne-poridila-nezakonnym-odposlechem-povolila-si-sama-ne-soudce>.
- HRABÁČEK, J. *Odsouzení v kauze Bereta si na líčení u odvolacího senátu počkají*. Online. Česká justice. 19. 07. 2024. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://www.ceska-justice.cz/2024/07/odsouzeni-v-kauze-bereta-si-na-liceni-u-odvolaciho-senatu-pockaji>.

- HRBÁČEK, J. *Soud v kauze Bereta připustil sporné odposlechy*. Online. Česká justice, 27. 04. 2021. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://www.ceska-justice.cz/2021/04/soud-v-kauze-bereta-pripustil-sporne-odposlechy>.
- JELÍNEK, J. *K chybějící právní úpravě tzv. prostorového odposlechu v trestním řádu*. Online. Bulletin advokacie, 22. 09. 2018. [cit. 2024-09-23] Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/k-chybejici-pravni-uprave-tzv.-prostoroveho-odposlechu-v-trestnim-radu>.
- KATALÍK, J.; VACULÍK, R. *Průlomový verdikt: Odposlechy jsou důkaz, i když pocházejí z jiné kauzy*. Online. Novinky.cz. 29. 09. 2020. [cit. 2024-10-30] Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/domaci-prulomovy-verdikt-odposlechy-jsou-dukaz-i-kdyz-pochazeji-z-jine-kauzy-40337642>.
- MAŠÍNOVÁ, P. *Použití softwaru SW Eyedentity*. Online. Policie ČR, 25. 09. 2023. [cit. 2024-12-08] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pouziti-softwaru-sw-eyedentity.aspx>.
- PĚKNICOVÁ, K. *Ministerstvo vnitra rozšíří zabezpečení Letiště Václava Havla o 145 kamer s automatickým rozpoznáváním obličejů*. Online. Ministerstvo vnitra České republiky, 04. 03. 2019. [cit. 2024-12-08] Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/volby/clanek/ministerstvo-vnitra-rozsiri-zabezpeceni-letiste-vaclava-havla-o-145-kamer-s-automatickym-rozpoznanim-obliceju.aspx>.
- SCHIMMER, D. *Systém detekce obličejů*. Online. Policie ČR, 23. 11. 2020. [cit. 2024-12-08] Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/zverejnene-informace-2020-system-detekce-obliceju.aspx>.
- SOKOL, T. *Stanovisko Unie obhájců ČR č. 4/2019 k formě povolování sledování osoba a věci dle § 158d tr. řádu a to ve formě sledování vnitřních prostor motorového vozidla (prostorový odposlech)*. Online. Unie obhájců České republiky, 2019. [cit. 2024-11-07] Dostupné na: <https://www.uocr.cz/stanoviska/stanovisko-unie-obhajcu-cr-c-4-2019-k-forme-povolovani-sledovani-osoba-a-veci-dle-§-158d-tr-radu-a-to-ve-forme-sledovani-vnitrnich-prostor-motoroveho-vozidla-prostorovy-odposlech>.
- SOUTH WALES POLICE. *'Cold and dangerous' man jailed for life following stranger attack in Cardiff*. Online. 19. 02. 2021. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://www.south-wales.police.uk/news/south-wales/news/2021/february/cold-and-dangerous-man-jailed-for-life-following-stranger-attack-in-cardiff>.
- ÚŘAD VLÁDY ČR. *Klasifikace systému umělé inteligence dle rizik. Nařízení definuje 4 úrovně rizika u systémů AI*. Online. Digitální Česko. [cit. 2024-12-13] Dostupné z: <https://digitalnicesko.gov.cz/klasifikace-systemu-umele-inteligence-dle-rizik/>.
- VUČKA, J. *Použitelnost důkazů opatřených zpravodajskou službou v trestním řízení*. Online. Epravo.cz, 16. 07. 2020. [cit. 2024-10-24] Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/pouzitelnost-dukazu-opatrenych-zpravodajskou-sluzbou-v-trestnim-rizeni-111466.html>.

Použité právní předpisy

Mezinárodní smlouvy

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod, vyhlášená jako Sdělení č. 209/1992 Sb., Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod a Protokolů na tuto Úmluvu navazujících.

Zákony

- Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1992 Sb., Listina základních práv a svobod.
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky.
- Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 29/2000 Sb., o poštovních službách, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 341/2011, o Generální inspekci bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů.

Podzákoné právní předpisy

- Nařízení vlády č. 522/2005 Sb., kterým se stanoví seznam utajovaných informací.

Interní předpisy

- COLLEGE OF POLICING. *Live facial recognition*. Online. 2022. [cit. 2024-12-11] Dostupné z: <https://www.college.police.uk/app/live-facial-recognition>.
- Pokyn policejního prezidenta č. 15/2016, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a pracovních skupin.
- Příloha k Rozkazu policejního prezidenta č. 194/2022, k zajištění zkušebního provozu informačního systému Digitálních osob. Online. [cit. 2024-12-08] Dostupné z: https://digitalnisvobody.cz/wp-content/uploads/2023/07/Priloha-k-RPP-c.-194_2022-zacernena.pdf.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 209/2008, kterým se upravuje postup při vyžadování sledování osob a věci pro účely trestního řízení.
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 210/2008, kterým se upravuje postup specializovaných pracovišť při používání operativně pátracího prostředku sledování osob a věci.

Právo Evropské unie

- Listina základních práv Evropské unie.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES.
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2024/1689 ze dne 13. června 2024, kterým se stanoví harmonizovaná pravidla pro umělou inteligenci a mění nařízení (ES) č. 300/2008, (EU) č. 167/2013, (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 a (EU) 2019/2144 a směrnice 2014/90/EU, (EU) 2016/797 a (EU) 2020/1828.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/680 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů příslušnými orgány za účelem prevence, vyšetřování, odhalování či stíhání trestných činů nebo výkonu trestů, o volném pohybu těchto údajů a o zrušení rámcového rozhodnutí Rady 2008/977/SVV.
- Smlouva o fungování Evropské unie.

Zahraniční právní předpisy

- Občanský zákoník Čínské lidové republiky. Online. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://regional.chinadaily.com.cn/pdf/CivilCodeofthePeople'sRepublicofChina.pdf>.
- Strafprozeßordnung.
- Zákon o ochraně osobních informací Čínské lidové republiky. Online. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://personalinformationprotectionlaw.com>.

Seznam judikatury

Judikatura českých soudů

- Nález Ústavního soudu ze dne 03. 01. 2017, sp. zn. III. ÚS 2847/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 08. 06. 2010, Pl. ÚS 3/09.
- Nález Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14.
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 06. 2002, sp. zn. Pl. ÚS 36/01.
- Nález Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. II ÚS 889/10.
- Nález Ústavního soudu ze dne 29. 02. 2008, sp. zn. I. ÚS 3038/07.
- Usnesení Nejvyšší soudu ze dne 26. 09. 2018, sp. zn. 3 Tz 8/2018.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 01. 09. 2020, sp. zn. 7 Tdo 865/2020.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07. 06. 2017, sp. zn. 6 TZ 3/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 07. 06. 2017, sp. zn. 6 Tz 3/2017.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 08. 06. 2011, sp. zn. 5 Tdo 482/2011.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 01. 2010, sp. zn. 8 Tdo 1332/2009.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 08. 2022, sp. zn. 7 Tdo 726/2022.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 08. 2020, sp. zn. 8 Tdo 647/2020.
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 09. 2020, sp. zn. 11 Tdo 291/2020.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 03. 10. 2013, sp. zn. III. ÚS 3812/2012.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 03.10.2013, sp. zn. III ÚS 3812/2012.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 08. 07. 2014, sp. zn. I ÚS 1983/13.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 05. 2011, sp. zn. II. ÚS 694/11.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 12. 11. 2014, sp. zn. I. ÚS 1638/14.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 02. 2021, sp. zn. III. ÚS 3452/20.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 04. 2019, sp. zn. II ÚS 1095/19.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 07. 2013, sp. zn. I. ÚS 1518/13.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 02. 2018, sp. zn. IV. ÚS 662/17.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 03. 2018, sp. zn. IV. ÚS 761/18.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. 11. 2020, sp. zn. III. ÚS 4126/18.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 05. 2021, sp. zn. III. ÚS 2548/20.

- Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 01. 2020, sp. zn. Pl. ÚS 8/19.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 11. 2023, sp. zn. II. ÚS 3609/13.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 03. 2022, sp. zn. I. ÚS 555/22.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. 05. 2018, sp. zn. II. ÚS 563/18.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 29.05.2018, sp. zn. II. ÚS 563/18.

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

- Rozhodnutí ESLP ve věci *Ben Faiza proti Francii* ze dne 08. 02. 2018, stížnost č. 31446/12.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Crémieux proti Francii* ze dne 25. 02. 1993, č. stížnosti 11471/85.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Friend proti Spojenému království* ze dne 24. 11. 2009, č. stížnosti 16072/06.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Marper proti Spojenému království* ze dne 04. 12. 2008, č. stížnosti 47143/06.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Michaud proti Francii* ze dne 06. 12. 2012, stížnost č. 12323/11.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Niemietz proti Německu* ze dne 12. 12. 1992, č. stížnosti 13710/88.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *R. E. proti Spojenému království* ze dne 27. 10. 2015, stížnost č. 62498/11.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Société Colas Est. proti Francii* ze dne 25. 02. 1993, č. stížnosti 37971/97.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Uzun proti Německu* ze dne 02. 09. 2010, stížnost č. 35623/05.
- Rozhodnutí ESLP ve věci *Valenzuela Contreras proti Španělsku* ze dne 30. 07. 1998, stížnost č. 27671/95.
- Rozhodnutí ESLP *Versini-Campinchi a Crasnianski v. Francie* ve věci ze dne 16. 06. 2016, stížnost č. 49176/11.

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

- Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ve věci C-205/21 ze dne 26.01.2023.

Judikatura soudů z jiných zemí

- Rozhodnutí Odvolacího soudu ve věci *Bridges proti CCSWP a SSHD* ze dne 11. 08. 2020, sp. zn. C1/2019/2670.

Seznam ostatních zdrojů

- Důvodová zpráva k návrhu zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o zpracování osobních údajů, č. 111/2019 Dz. Online. Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=134596>.
- Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/61 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Online. [cit. 2023-03-20] Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=3&CT=785&CT1=0>.
- Návrh nového trestního řádu. Online. [cit. 2024-12-14] Dostupný z: <https://msp.gov.cz/web/msp/rekodifikace-trestniho-prava-procesniho>.
- Rozhovor s okresní státní zástupkyní ze dne 12. 11. 2024.
- Stanovisko č. 15 (2021) Nejvyššího lidového soudu Čínské lidové republiky. Online. [cit. 2024-12-12] Dostupné z: <https://www.chinalawtranslate.com/en/civil-cases-facial-recognition/>.
- Stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství poř. č. 1/2015 ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů k problematice zjišťování obsahu mobilních telefonů a jiných datových nosičů, včetně obsahu e-mailových schránek. Online. 26. 01. 2015, 13 s. [cit. 2024-12-17] Dostupné z: https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/03/1_SL_760-2014.pdf.
- Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Online. [cit. 2024-12-14] Dostupné z: <https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=168125>.

Seznam tabulek

<i>Tabulka č. 1: Počet hledaných osob, které byly ztotožněny kamerovým systémem na Letišti Václava Havla v Praze mezi lety 2018 až 2022</i>	53
---	-----------

Sledování osob

Abstrakt

Diplomová práce se zaměřuje na právní úpravu sledování osob a věcí zakotvenou v § 158d trestního řádu. Výklad je dále rozšířen o rostoucí zájem v oblasti technologie rozpoznávání obličeje, která mimo jiné umožňuje sledování osob v dosud nevídaném rozměru. Přestože sledováním osob jsou schopny orgány činné v trestním řízení získávat cenné poznatky pro účely trestního řízení, je nutné vzít v potaz i dopad tohoto operativně pátracího prostředku na základní práva a svobody jednotlivce. Výsledkem takové úvahy by měla být vyvážená právní úprava, která na jedné straně umožňuje orgánům činným v trestním řízení užívat efektivní metody a nástroje za účelem odhalování trestných činů a spravedlivého potrestání jejich pachatelů, na druhé straně je potřeba respektovat právo na soukromí jednotlivce a poskytnout mu náležitou ochranu před svévolnými a nepřiměřenými zásahy ze strany veřejné moci.

Cílem diplomové práce je zhodnotit aktuální právní úpravu týkající se jak sledování pro účely trestního řízení, tak i technologie rozpoznávání obličeje. K dosažení vytyčeného cíle je analyzována nejen právní úprava sledování osob a věcí obsažená v trestním řádu, ale i právní normy vztahující se k ochraně biometrických údajů osoby, na jejichž sběru je technologie rozpoznávání obličeje založena. Pro správné uchopení problematiky je během výkladu věnována zvláštní pozornost judikatuře, a to nejen tuzemské, ale i zahraniční.

Diplomová práce je strukturována na úvod, závěr a celkem pět kapitol. V první kapitole je představena operativně pátrací činnost, respektive operativně pátrací prostředky. Následně navazuje pojednání o jednotlivých ustanoveních v § 158d trestního řádu. Třetí kapitola pojednává o dalších problematických aspektech vyplývajících ze současné právní úpravy sledování osob a věcí. V této části diplomové práce bude představeno těžiště relevantní judikatury. Čtvrtá kapitola představuje technologii rozpoznávání obličeje, její právní úpravu a rozměr aplikace nejen v České republice, ale i v zahraničí. Poslední, pátá kapitola, je věnována návrhům *de lege ferenda*, a to zejména v souvislosti s vypracovaným, ale nepředloženým návrhem nového trestního řádu.

Klíčová slova: sledování osob, operativně pátrací prostředky, technologie rozpoznávání obličeje

Surveillance of Persons

Abstract

The thesis focuses on the legal regulation of the surveillance of persons and items as outlined in Section 158d of the Code of Criminal Procedure. The analysis is further expanded to include the growing interest in facial recognition technology, which, among other things, enables surveillance of individuals on an unprecedented scale. Although the surveillance of individuals allows law enforcement authorities to obtain valuable insights for criminal proceedings, it is necessary to also consider the impact of this operational searching mean on the fundamental rights and freedoms of individuals. The result of such consideration should be a balanced legal framework that, on one hand, enables law enforcement authorities to utilize effective methods and tools for uncovering criminal offenses and ensuring the fair punishment of offenders, and, on the other hand, respects the individual's right to privacy and provides adequate protection against arbitrary and disproportionate interference by public authorities.

The aim of the thesis is to evaluate the current legal framework concerning both surveillance for criminal proceedings and facial recognition technology. To achieve this objective, the thesis analyzes not only the legal provisions on the surveillance of persons and items contained in the Code of Criminal Procedure but also the legal norms concerning the protection of biometric data, upon which facial recognition technology is based. To comprehensively address the issue, special attention is paid throughout the analysis to case law, both domestic and international.

The thesis is structured into an introduction, a conclusion, and a total of five chapters. The first chapter focuses on operational searching activities, specifically operational searching means. This is followed by an analysis of the provisions contained in Section 158d of the Code of Criminal Procedure. The third chapter addresses additional problematic aspects arising from the current legal framework for the surveillance of persons and items. This section of the thesis also presents the core of relevant case law. The fourth chapter introduces facial recognition technology, its legal framework, and its scope of application, both in the Czech Republic and abroad. Finally, the fifth chapter is devoted to *de lege ferenda* proposals, particularly in connection with the drafted but not submitted proposal for a new Code of Criminal Procedure.

Klíčová slova: surveillance of persons, operational searching means, facial recognition technology